

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR DIPLOMATIJOS MAGISTRO PROGRAMA

SANDRA KAZIUKONYTĖ
II kurso studentė

**ANTRA – SEKMININKŲ – REFORMACIJA: POLITIKOS *PENTEKOSTALIZACIJA* IR NAUJA,
TEOLOGIŠKAI – POLITIŠKA, ERA GLOBALIUOSE PIETUOSE**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas: dr. D. Šlekys

Vilnius, 2017

MAGISTRO DARBO PRIEŠLAPIS

Magistro darbo vadovo išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....
(data)

D. Šlekys
(v., pavardė)

.....
(parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....
(data)

.....
(Gynimo komisijos sekretorės parašas)

Magistro darbo recenzentas:

.....
(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas:

Komisijos nariai:

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Kaziukonytė S. Antra – Sekmininkų – Reformacija: politikos pentekostalizacija ir nauja, teologiškai – politiškai, era globaliuose Pietuose: Politikos mokslų specialybės, magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovas D. Šlekys. – V., 2017. – 85 p.

Reikšminiai žodžiai: sekmininkai, globalūs Pietūs, politinė teologija, Reformacija, *pentekostalizacija*

Šiame darbe yra tiriama sekmininkų tikėjimo ir politikos sąryšis globaliuose Pietuose, reflektuojant tarptautinėje sistemoje vykstančius reikšmingus pokyčius. Vakarams yra reikalinga prisitaikyti ne tik prie tarptautinio galios centro persikėlimo į anksčiau „periferija“ vadintas valstybes, bet ir atkreipti dėmesį į paraleliai vykstančius kitus svarbius procesus. Globalus religijos atgimimas, krikščionybės posūkis į globalius Pietus, ten vykstanti jos transformacija bei sekmininkų įtakos politiniams sprendimams intensyvumas kelia iššūkį ne tik modernių valstybių sekuliariai politikai, bet ir nusistovėjusiai tarptautinei tvarkai.

Susikūrus konceptualų tyrimo modelį ir metodologinį įrankį, remiantis C. Schmitt politinės teologijos prielaidomis bei V. Kubalkovos pristatyta *tarptautinės politinės teologijos* idėja, yra analizuojamas sekmininkų teologinio diskurso ir religinių praktikų į(si)traukimas į Nigerijos ir Brazilijos politinę erdvę. Sekmininkų tikėjimas ne tik transformuoja krikščionybės identitetą, bet ir *pentekostalizuoja* politiką, t.y., (re)konstruoja ją ant teologinių pagrindų. Šis procesas implikuoja naujos, *teologiškai – politiškos*, eros pradžią globaliuose Pietuose, kuri sąlygoja įtampos Šiaurės – tarp Pietų suintensyvėjimą tarptautinėje arenoje.

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas magistro darbas *Antra – Sekmininkų – Reformacija: politikos pentekostalizacija ir nauja, teologiškai – politiška, era globaliuose Pietuose*: yra:

1. Atliktas mano pačios ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Sandra Kaziukonytė

(parašas)

TURINYS:

ĮVADAS	6
1. RELIGIJOS SUGRĮŽIMAS „IŠ TREMTIES“ IR SEKMININKŲ FENOMENAS	11
2. SAKRALUMAS SEKULIARUME: TEORINĖ PRIEIGA	22
3. POLITIKOS <i>PENTEKOSTALIZACIJA</i> IR NAUJA, <i>TEOLOGIŠKAI - POLITIŠKA</i> , ERA GLOBALIUOSE PIETUOSE	33
3.1. NIGERIJOS ATVEJIS	34
3.2. BRAZILIJOS ATVEJIS	48
IŠVADOS	63
LITERATŪROS SĄRAŠAS	67
PRIEDAI	78
SUMMARY	84

„Niekada iki šiol jokia maža paprastų žmonių grupė nepajudino pasaulio taip, jog jų priešai su pykčio ašaromis akyse galėtų pasakyti, kad šie vyrai ir moterys ‘apvertė pasaulį aukštyn kojom’“!

(Apaštalų darbai, 17: 6.)

ĮVADAS

Globalus galių balansas tarptautinėje arenoje per paskutinį dešimtmetį reikšmingai pasikeitė. Įvyko fundamentalus tarptautinės sistemos galios centro persikėlimas iš *Šiaurės* į *globalius Pietus*. Afrikos, Azijos, Lotynų Amerikos valstybės vis dažniau kolektyviai yra įvardijamos globalių Pietų terminu. Ši koncepcija nurodo ne tik į geografinę teritoriją (su tam tikromis išimtimis), tačiau apima ir socialinę, politinę bei ekonominę dimensijas. Nors dėl šio termino tikslumo ir vartojimo vyksta intensyvios akademikų diskusijos¹, bendriausia prasme jis naudojamas apibūdinti ne – Vakarietiškas, besivystančias šalis, anksčiau vadintas *Trečiuoju pasauliu*². Globalių Pietų šalys reikšmingai prisideda prie tarptautinės ekonomikos augimo, svarbių socialinių pokyčių bei tarptautinės politikos darbotvarkės formavimo. Globalių Pietų pakilimas savo greičiu ir mastu, kaip teigiama 2013 – tųjų metų Jungtinių Tautų *Žmonijos Vystymosi Programos Ataskaitoje* (ang. *Human Development Report*), yra „neturintis istorinio precedento“³. Įspūdingas ir spartus šių valstybių ekonominės galios augimas kelia iššūkį egzistuojančioms tarptautinėms institucijoms bei nusistovėjusiai tvarkai. Ilgą laiką užėmusios „taisyklių – priėmėjų“ poziciją, globalių Pietų valstybės pastaruoju metu aktyviai dalyvauja tarptautinės sistemos taisyklių kūrimo ir sprendimų priėmimo procesuose. Šiaurės valstybės⁴ neišvengiamai turi prisitaikyti prie šio, dabar vykstančio *epochinio* galių *persibalansavimo*. Tačiau, globalios Šiaurės valstybėms yra būtina ne tik prisitaikyti prie anksčiau *periferijoje* buvusių šalių didėjančios ekonominės ir politinės galios, bet kartu ir atkreipti dėmesį į paraleliai vykstančius itin reikšmingus procesus: globalų religijos atgimimą, krikščionybės posūkį į globalius Pietus, ten vykstančią jos transformaciją bei intensyvėjančią religijos įtaką politiniams sprendimams.

Nepaisant lėto religijos ir tikėjimo lyderių svarbos tarptautinėje arenoje pripažinimo, pastaruoju metu vis dažniau religijos vaidmuo yra sutartinai priimamas kaip itin reikalingas ir reikšmingai

¹ Pavyzdžiui: A. Dirlik, „Global South: Predicament and Promise“. *The Global South*, 1 (1), 2007. Taip pat: A. Hollington, „Concepts of the Global South-Voices from around the World“. *Global South Studies Center*, University of Cologne, 2015. Prieinama adresu: <kups.ub.uni-koeln.de/6399/1/voices012015_concepts_of_the_global_south.pdf>. [Žiūrėta 2017-01-07].

² Plačiau: W. L. Scully, „The Brandt Commission: Deluding the Third World“. *Report No. 182*, 1982. *The Heritage Foundation*, Vašingtonas. Prieinama adresu: <http://s3.amazonaws.com/thf_media/1982/pdf/bg182.pdf>. [Žiūrėta 2017-05-01].

³ JTO, „Human Development Report“, 2013. Prieinama adresu: <http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/14/hdr2013_en_complete.pdf>. [Žiūrėta 2017-01-04].

⁴ Šiame darbe terminai „globali Šiaurė“ ir „globalūs Pietūs“ yra apibrėžiami geopolitiškai, remiantis JTO naudojama šalių klasifikacija. Globali Šiaurė, savo ruožtu, apima Europos ir Šiaurės Amerikos kontinentus, todėl, šiame darbe naudojamos sąvokos: „Šiaurės“ ir „Vakarų“ valstybės yra vartojamos sinonimiškai.

prisidedantis prie įvairių globalių problemų sprendimo. Tikėjimo lyderiai, kaip yra pabrėžiama bendrai UNICEF, UNAIDS ir Pasaulio Religijų Konferencijos dėl Taikos (*World Conference of Religions for Peace*) išleistame informaciniame leidinyje, turi galią formuoti socialines vertybes, skatinti atsakingą elgesį, kelti visuomenės sąmoningumą ir motyvuoti tikinčiuosius imtis veiksmų nuo plačiosios visuomenės iki valstybinio lygmens.⁵ Tokias, pasikeitusio tarptautinio diskurso, tendencijas atspindi ir Jungtinių Tautų Organizacijos tuometinio Generalinio Sekretoriaus Ban Ki Moon tvirtinimas, jog „religinių lyderių vaidmuo yra absoliučiai reikalingas ir esminis, siekiant spręsti švietimo, sveikatos, diskriminacijos ir kitas svarbias problemas visuomenėse.“⁶ Religijos galia daryti poveikį globaliai darbotvarkei bei pozityviai prisidėti prie tarptautinių problemų sprendimo taip pat yra akcentuojama ir Pasaulio Ekonomikos Forumo (ang. *World Economic Forum*) išleistoje ataskaitoje⁷. Akivaizdu, jog tarptautinėje arenoje įsitvirtina suvokimas, jog religija visada buvo svarbiu žmonijos civilizacijos bruožu, todėl tikėjimo tiesos neišvengiamai ir reikšmingai prisideda prie individo bei visuomenės gyvenimo formavimo. Šiame kontekste, atsižvelgiant į globalių Pietų galios iškilimą tarptautinėje arenoje, ir kartu pripažįstant potencialiai teigiamą religijos ir tikėjimo lyderių įtaką globalių problemų sprendimui, kyla pagrįstas poreikis iširti religijos ir politikos sąsajas globaliuose Pietuose.

Šiame pasaulio pusrutulyje beveik nepastebimai įvyko išpūdingas sekmininkų bažnyčių proveržis. Dėl fenomenalios ir kiekybinės sekmininkų tikėjimo sėkmės globalių Pietų visuomenėse, reikšmingai auga sekmininkų tikėjimo autoritetas ne tik visuomenės gyvenime, bet kartu didėja ir jų įtaka valstybės politinėje erdvėje. Tačiau, yra reikalinga atkreipti dėmesį į tai, jog aukščiau išreikštas tarptautinių organizacijų požiūris apie pozityvų tikėjimo tiesų ir religinių lyderių įtakos potencialą, remiasi visuotinai Vakaruose priimta modernizacijos paradigma. Viena pamatinių šios teorijos prielaidų yra įsitikinimas, jog globalių Pietų valstybių vystymosi raida vyksta tokiais pat etapais, kokius praeityje išgyveno dabar jau „išsivysčiusios“ šalys. Vakaruose yra įsitvirtinęs universalus tikėjimas, jog modernizacijos proceso metu vykstantys svarbūs socialiniai pokyčiai yra neatsiejamai susiję su perėjimu nuo tradicinių vertybių ir institucijų prie „mokslinio“ racionalumo ir sekuliarumo. Pažymėtina, jog „besivystančios“ globalių Pietų valstybės imitavo vakarietišką pasaulėžiūrą ir oficialiai priėmė sekuliarizuotą institucijų modelį. Kita vertus, ypatingas sekmininkų bažnyčių autoritetas ir augančios jų įtakos valstybių politiniams sprendimams tendencijos, problematizuoja Vakaruose priimtas ir universaliomis laikomas modernizacijos paradigmos prielaidas. Be to, globalaus masto sekmininkų tikėjimo ambicijos atgal į krikščionybę atversti

---

⁵ UNICEF, „What Religious Leaders can do about HIV/AIDS“. Niujorkas: UNICEF, 2003, 9.

⁶ UNEP, „Environment, Religion and Culture in the Context of the 2030 Agenda for sustainable Development“. Nairobi: UNEP, 2015, 14.

⁷ World Economic Forum, „The Role of Faith in Systemic Global Challenges“. Ženeva: World Economic Forum, 2016.

(ang. *re-Christianize*) „tamsiąją“ Europą⁸, o galiausiai – *perkrikštyti* ir visą pasaulį, verčia kvestionuoti sekmininkų tikėjimo pozityvaus vaidmens svarbių tarptautinių problemų sprendimui potencialą. Tokios problematikos kontekste išryškėja šio **tyrimo tikslas**: įrodyti sekmininkų teologinio diskurso ir religinių praktikų į(si)traukimą į politinę erdvę, tokiu būdu, įgyvendinant politikos (re)konstravimą ant teologinių pagrindų. Darbe yra **ginama pozicija**, jog sekmininkų tikėjimas religizuoja/ *pentekostalizuoja* [darinys iš angliško sekmininkų bažnyčių - *Pentecostal* – termino. *Pastaba S.K.*] sekuliarių valstybių globaliuose Pietuose politinę erdvę. Šis procesas iš esmės implikuoja naujos, *teologiškai – politiškos*, eros pradžia, kuri lemia itin moraliai konservatyvios pasaulėžiūros globaliuose Pietuose įsigalėjimą. Liberalios ir sekuliaros Vakarų valstybės, intensyviau bendradarbiaudamos su globalių Pietų šalimis ir inkorporuodamos „kylančias“ galias į tarptautinės sistemos taisyklių kūrimo procesą, neišvengiamai turi suvokti sekmininkų tikėjimo įtaką šių valstybių priimamiems politiniams sprendimams ir pripažinti juos kaip neabejotinai politiškai svarbią galią globaliuose Pietuose. Yra reikalinga pastebėti ir pripažinti vykstantį politikos *pentekostalizacijos* procesą, kuris sąlygoja griežtai moraliai konservatyvių, netgi diskriminacinių, politinių sprendimų priėmimą, kurie, savo ruožtu, meta iššūkį liberalioms Vakarų valstybių vertybėms ir žmogaus teisių apsaugai. Šios tendencijos veda prie rimtų Šiaurės – Pietų nesutarimų ir naujų skirčių atsiradimo tarptautinėje arenoje, turinčių stiprų religinį prieskonį.

Aukščiau pristatytam tikslui įgyvendinti ir argumentuotai pagrįsti šiame darbe ginamą poziciją yra išsikeliama šie tyrimo **uždaviniai**:

1. Išsamiai pagrįsti globalaus religijos atgimimo faktą, krikščionybės posūkį į globalius Pietus bei fenomenalų sekmininkų bažnyčių proveržį ir pristatyti jų tikėjimo bruožų išskirtinumą, tokiu būdu, sukuriant esminį ir argumentuotą pagrindą tolimesnei, šio religinio tikėjimo *politiškumo* analizei, kartu atskleidžiant ir tokio tyrimo poreikį, aktualumą bei svarbą tarptautinės politikos arenoje.
2. Pademonstruoti bendrai politikos mokslų ir specifiskai - tarptautinių santykių disciplinos - fundamentaliai sekuliarią prigimtį, kuri lemia pagrindinių teorijų nepajėgumą adresuoti ir tinkamai analizuoti sekmininkų teologinių tiesų bei jų religinių praktikų į(si)traukimo į politiką.
3. Susikurti konceptualų tyrimo modelį ir metodologinį įrankį, remiantis C. Schmitt politinės teologijos samprata, sujungiant ją su inovatyvia, V. Kubalkovos pristatyta, *tarptautinės politinės teologijos* idėja.
4. Nuosekliai išanalizuoti ir visapusiškai ištirti sekmininkų bažnyčių teologinio diskurso ir religinių praktikų į(si)traukimą į Nigerijos ir Brazilijos politiką, siekiant argumentuotai įrodyti vykstantį

---

⁸ R. Taiwo, „Discursive Practises in Nigerian Pentecostal Christian Songs“. *California Linguistic Notes*, 33(2), 2008, 6.

politikos religizavimo/ *pentekostalizavimo* procesą globaliuose Pietuose, kartu pademonstruojant ir šio proceso implikacijas bei kylančias problemas tarptautinėje arenoje.

Tolimesnėje šio darbo dalyje pirmiausiai yra išsamiai pristatomos ir argumentuotai pagrindžiamos bendros globalaus religijos atgimimo bei įtakos tarptautinėje arenoje didėjimo tendencijos. Tuomet, globalaus religijos atgimimo kontekstas yra susiaurinamas iki reikšmingų pokyčių krikščionybėje - jos posūkis į globalius Pietus ir specifiskai - sekmininkų bažnyčių proveržio svarba bei aktualumas tarptautinei politikai, kartu aptariant ir šio tikėjimo išskirtines charakteristikas, kurios transformuoja ne tik pačios krikščionybės pobūdį, bet kartu - iš pagrindų pertvarko ir politiką. Išsamiai ir argumentuotai pristačius šio darbo problematikos aktualumą ir analizės poreikį pagrindžiantį kontekstą, yra pateikiama atliktų tyrimų apžvalga, kuri atskleidžia politinės dimensijos neišplėtojamą egzistuojančioje akademinėje diskusijoje sekmininkų bažnyčių tematika. Šis kontekstas sukuria nišą ir esminį pagrindą sekmininkų tikėjimo teologinio diskurso ir religinių praktikų į(si)traukimo į politinę erdvę analizei, siekiant argumentuotai įrodyti vykstantį sekuliarių globalių Pietų valstybių politikos (re)konstravimo ant teologinių pagrindų procesą, turintį reikšmingų pasekmių ir tarptautinėje arenoje. Teorinėje šio darbo dalyje, pirmiausiai yra atskleidžiamas dominuojantis ir Vakaruose visuotinai tarp akademikų priimtas sekuliarumo mitas. Kritiškas požiūris į politikos mokslų ir specifiskai - tarptautinių santykių disciplinos – fundamentaliai sekuliarią prigimtį pagrindžia politinės teologijos perspektyvos reikalingumą ir tinkamumą. Atsižvelgiant į šio darbo problematikos pobūdį, politinės teologijos samprata leidžia ne redukuoti, bet rimtai pripažinti ir tinkamai analizuoti religinio tikėjimo įtaką sekuliariai politikai. Remiantis C. Schmitt politinės teologijos prielaidomis ir V. Kubalkovos pristatyta *tarptautinės politinės teologijos* idėja bei išskirtomis jos charakteristikomis, yra susikuriamas konceptualus tyrimo modelis ir metodologinis įrankis, kurie yra panaudojami empirinės analizės įgyvendinimui. Empirinę šio tyrimo dalį sudaro nuoseklus ir išsamus sekmininkų teologinio diskurso ir jų religinių praktikų Nigerijoje ir Brazilijoje tyrinėjimas, argumentuotai atskleidžiant sekmininkų į(si)traukimą į valstybių politinę erdvę ir siekiant pagrįstai įrodyti vykstančio politikos religizavimo/ *pentekostalizavimo* proceso faktą bei apginti tvirtinimą apie naujos, *teologiškai – politiškos*, eros globaliuose Pietuose pradžia.

Dėl darbo apimties ribotumo, sekmininkų fenomeno globaliuose Pietuose ir jų į(si)traukimo į politiką, analizė apsiriboja dviejų didžiausių valstybių - Nigerijos ir Brazilijos - savo regionuose (atitinkamai: Afrikos ir Lotynų Amerikos) analize. Nigerija yra Afrikos kontinento „milžinė“, neabejotinai turinti įtakos viso regiono politikai bei pastebimai aktyviau užimanti lyderiaujančios valstybės poziciją tarptautinėje arenoje. Sekmininkų judėjimas kiekybiškai vyrauja šioje valstybėje ir yra fenomenaliai sėkmingas. Brazilija yra globalių Pietų šalis, kylanti ekonominė galia, didžiausia pagal teritoriją ir

populiaciją Lotynų Amerikos valstybė. Brazilija yra įtakinga ne tik regione, bet jos galia auga ir tarptautinėje arenoje, kuri pasireiškia per aktyvų dalyvavimą įvairiuose daugiašaliuose formatuose. Nors paprastai Brazilija yra laikoma krikščioniška šalimi, tačiau, iš tiesų, čia vyrauja sekmininkų tikėjimas – būtent Brazilijoje didžiausia pasaulyje macionalinė sekmininkų populiacija. Atsižvelgiant į šio tikėjimo sėkmę tokiose didelėse ir svarbiose globalių Pietų valstybėse kaip Brazilija ir Nigerija, negalima ignoruoti didėjančio sekmininkų tikėjimo autoriteto visuomenėse bei intensyvėjančios jų įtakos šių valstybių politikoje. Pažymėtina, jog Nigerijos ir Brazilijos valstybių politikos *pentekostalizacijos* analizė yra ne pagrindinis šio darbo fokusas, bet įrankis pademonstruoti kitokį sekmininkų pasaulio matymą, dominuojantį skirtinguose globalių Pietų kontinentuose. Sekmininkų pasaulėžiūra yra įsigalėjusi šių žemynų visuomenėse, o teologinės tikėjimo tiesos ir religinės praktikos yra perkeliamos į sekuliarios politikos dimensiją, tokiu būdu, įgyvendinant politikos (re)konstravimą ant teologinių sekmininkų pagrindų. Intensyvaus politikos *pentekostalizacijos* proceso tendencijos skirtinguose globalių Pietų žemynuose kartu su globalia sekmininkų misija perkrikštyti visą pasaulį atskleidžia skubų poreikį visapusiškai ištirti šį fenomeną ir suteikia pagrįstą pagrindą šio tikėjimo svarbos tarptautinėje arenoje pripažinimui.

1. RELIGIJOS SUGRIŽIMAS „IŠ TREMTIES“ IR SEKMININKŲ FENOMENAS

Modernių suverenių Vakarų valstybių kilmė ir tarptautinė sistema iš esmės yra paremta religijos pasitraukimu iš viešosios sferos į privačią, tačiau neišvengiamai reikia pripažinti faktą, jog *Homo Sapiens* iš prigimties yra *Homo Religiosus*⁹. Nors Vestfalijos taika po Trisdešimtmečio karo ir „išlaisvino“ politiką nuo moralinių suvaržymų, o valstybės valdymą – nuo religinių apribojimų¹⁰, tačiau globalios pasaulio *religingėjimo* tendencijos meta iššūkį įsitvirtinusiame ir visuotinai Vakaruose priimtam sekuliarizacijos mitui. Priešingai įsitikinimui, jog nacionalinė valstybė pakeis religiją ir „išlaisvins individą nuo poreikio kreiptis į Dievą“¹¹, atsižvelgiant į dabartines tendencijas, yra akivaizdu, jog „transcendentiško poreikis yra neišvengiamas žmogiškajam patyrimui“¹². Globalų religijos atgimimą nepaneigiamai atskleidžia kiekybiniai duomenys (**1pav.**¹³). Pasaulis 2010 – taisiais metais buvo religingesnis (88% visos žmonijos populiacijos) nei 1970 – taisiais (82% visos žmonijos populiacijos) ir, yra prognozuojama, jog tikinčiųjų skaičiaus augimo tendencijos tęsis ir toliau (iki 2020 – tujų: 90% visos žmonijos populiacijos).¹⁴ Islamas ir Krikščionybė dominuoja šiame globaliame religijos atgimimo procese, tačiau yra reikalinga akcentuoti, jog žmonijos populiacijai išaugus beveik du kartus, krikščionybę išpažįstančiųjų skaičius taip pat padvigubėjo ir, šiuo metu, trečdalį visos žmonijos populiacijos (32,8%) galima įvardyti kaip krikščionišką (**2pav.**¹⁵). Atsižvelgiant į šias „Dievo suglobalėjimo“¹⁶ tendencijas, religija nebe tik yra suvokiama kaip „politikos tąsa kitomis priemonėmis“¹⁷, bet, tuo pačiu, tapo ir ištekliumi, dėl kurio varžosi visi tarptautinių santykių veikėjai, arba, vaizdingai tariant, dabar pastebimai vyksta „globali kova dėl sielų“.¹⁸ Tačiau, yra būtina atkreipti dėmesį ne vien tik į statistinius, globalų religijos atgimimą patvirtinančius, duomenis, bet ir į reikšmingą geografinį tikinčiųjų persiskirstymą.

⁹ V. Kubáľková, „A ‘Turn to Religion‘ in International Relations?“ *Perspectives*, 17 (2), 2009, 31.

¹⁰Ch. Mgba, W. I. Ukpere, „Religious Resurgence and International Relations Mainstream Theories: The Imperative for Theoretical Rethink and Expansion“. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 4 (14), 2013, 537.

¹¹ J. Troy, „Faith-Based Diplomacy under Examination“. *The Hague Journal of Diplomacy*, 3, 2008, 5.

¹² B. Arenari, „Pentecostalism as Religion of Periphery: an Analysis of Brazilian Case“. Daktaro disertacija, Humboldto Universitetas, Berlynas, 2013, 22

¹³**Grafinį tikinčiųjų ir netikinčiųjų pasaulinį pasiskirstymą 1970-2020 m.m. galima pasižiūrėti darbo pabaigoje esančiame priede, 1pav., 78p.**

¹⁴ Center for the Study of Global Christianity, „Christianity in its Global Context, 1970–2020 Society, Religion, and Mission“. *Report*, Masačiūsetsas: Center for the Study of Global Christianity, 2013, 12.

¹⁵ **Pagrindinių pasaulio religijų kiekybinį pasiskirstymą 1970-2020 m.m. galima pasižiūrėti darbo pabaigoje esančiame priede, 2pav., 79p.**

¹⁶ S. M. Thomas, „A Globalized God: Religion’s Growing Influence in International Politics.“ *Foreign Affairs*, 89 (6), 2010, 93–101.

¹⁷C. Hallinan, „Religion and Foreign Policy: Politics by Other Means“. *The Berkeley Dailey Planet*, 2007. <<http://www.berkeleydailyplanet.com/issue/2007-11-09/article/28434?headline=Religion-and-Foreign-Policy-Politics-By-Other-Means--by-Conn-Hallinan>>. [Žiūrėta 2016-12-20].

¹⁸ J. Agnew, „Deus Vult: The Geopolitics of the Catholic Church“. *Geopolitics*, 12 (1), 2010, 53.

Krikščionybė visada buvo pasaulinė religija, artimai susijusi su tarptautinės politikos dimensija, kartais inicijuodama, o kartais prisitaikydama prie pasaulinių įvykių. Pokyčiai krikščionybės viduje yra neatsiejami nuo globalių ir trans – nacionalinių klausimų. Viena reikšmingiausių transformacijų, žyminčių globalų religijos atgimimą ir specifiškai - pasaulio *krikščioniškėjimo* procesą - yra gravitacinis krikščionybės posūkis į globalius Pietus¹⁹. Nors krikščionybė istoriškai ir tradiciškai buvo vakarietiška/europietiška religija, turėjusi neabejotiną įtaką žemyno kultūros ir tautų identiteto formavimui, tačiau, pastaruoju metu „krikščionybės veidas“ keičiasi.²⁰ Tikinčiųjų skaičius Vakaruose reikšmingai mažėja: prieš šimtmetį - 80% viso pasaulio katalikų gyveno Šiaurės Amerikoje ir Europoje, kai, tuo tarpu, dabar – tik 40% visų katalikų yra Vakaruose²¹, o iki 2050 – tųjų, yra tvirtinama, jog „baltaodis katalikas bus oksimoronas“²², kitaip tariant, prieštaringas ir tarpusavyje nesuderinamas teiginys (**3pav.**²³). Europa jau dabar yra vadinama „post – krikščioniškąja“ visuomene²⁴, kadangi Katalikų Bažnyčia čia praranda tradicinį savo įtakos monopolį, o jos ateitis, pasak Politi, priklausys nuo *Trečiojo Pasaulio*²⁵. Krikščionybės posūkį į Pietus atskleidžia ne tik kiekybiniai duomenys, bet ir faktas, jog pirmą kartą Šv. Sosto istorijoje popiežius buvo pasirinktas iš Lotynų Amerikos valstybės. Pažymėtina, jog tokį reikšmingą erdvinį tikinčiųjų persiskirstymą lemia ne tik sekuliarizacija Vakaruose, tačiau stublinamai spartus ir masinis naujų individų globaliuose Pietuose tapimas tikinčiais, kurie jau dabar sudaro 2/3 viso pasaulio krikščionių²⁶. Globaliuose Pietuose vykstanti religinė revoliucija²⁷ iš esmės keičia krikščionybės identitetą ir yra ypatingai svarbus, tačiau mažai pastebimas ir analizuojamas faktorius. Būtina akcentuoti, jog

---

¹⁹ X. Yihua, „Religion and International Relations in the Age of Globalization“. *Journal of Middle Eastern and Islamic Studies (in Asia)*, 6 (4), 2012, 28. Taip pat: B. Udelhoven, „The Changing Face of Christianity in Zambia: New Churches of Bauleni Compound“. *FENZA*, 2010, 2.

²⁰ A. Griswold, „When the Christian Global South Heads West“. *The Institute on Religion & Democracy*, 2014. Prieinama adresu: <<https://juicyecumenism.com/2014/02/28/when-the/>>. [Žiūrėta 2016-11-16].

²¹ W. Granberg-Michaelson, „Think Christianity is dying? No, Christianity is shifting dramatically“. *The Washington Post*, 2015. Prieinama adresu: <<https://www.washingtonpost.com/news/acts-of-faith/wp/2015/05/20/think-christianity-is-dying-no-christianity-is-shifting-dramatically/>>. [Žiūrėta 2017-01-03]. Taip pat: S. Arie, „Global South as Growing Force in Catholic Church“. *The Christian Science Monitor*, 2005. Prieinama adresu: <<http://www.csmonitor.com/2005/0405/p01s03-wogi.html>>. [Žiūrėta 2017-01-03].

²² J. Zippel, „Global Catholicism: The Church is Changing, But Not How We Might Think“. *The Jesuit Post*, 2014. Prieinama adresu: <<https://thejesuitpost.org/2014/02/global-catholicism-the-church-is-changing-but-not-how-we-might-think/>>. [Žiūrėta 2017-01-04].

²³ **Grafinį krikščionybės pasiskirstymą pagal etniškumą galima pasižiūrėti darbo pabaigoje esančiame priede, 3pav., 80p.**

²⁴ T. Pearce, „The Changing Face of Christianity“. *Christian-Witness Ministries*, 2002. Prieinama adresu: <<http://www.deceptioninthechurch.com/changingface.html>>. [Žiūrėta 2017-01-04].

²⁵ M. Barbato, „Papal Diplomacy: the Holy See in World Politics“. Pranešimas 22 - ojoje Pasaulinėje Politikos Mokslų konferencijoje, 2012 liepos 9 d., Madridas. Prieinama adresu: <paperroom.ipsa.org/papers/paper_6683.pdf>. [Žiūrėta 2016-12-20]. P. 11.

²⁶ A. Quince, „Pope Francis and the Rise of Christianity in the global South“. *ABC News*, 2013. Prieinama adresu: <<http://www.abc.net.au/radionational/programs/rearvision/pope-francis-and-the-rise-of-global-christianity/5179766>>. [Žiūrėta 2017-01-04].

²⁷ Ph. Jenkins, *The next Christendom – the coming of global Christianity*. Oksfordas: Oxford University Press, 2002, 8.

krikščionių tikinčiųjų skaičiaus išaugimas didžiąją dalimi yra būtent sekmininkų bažnyčių fenomenalaus proveržio rezultatas. Kita vertus, pažymėtina, jog šis proveržis įvyko „katalikų sąskaita“.²⁸ Pavyzdžiui, remiantis apytiksliais skaičiavimais, yra teigiama, jog Lotynų Amerikoje kiekvieną dieną apie 8000 – 10000 katalikų palieka Romos Katalikų Bažnyčią ir prisijungia prie sekmininkų tikėjimo.²⁹ Kitaip tariant, konkurencinėje globalioje kovoje dėl tikinčiųjų, sekmininkai tapo rimtu varžovu tradicinei Bažnyčiai.

Sekmininkų judėjimas, prasidėjęs JAV šimtmečio pradžioje ir tuo metu turėjęs vos 6% pasekėjų pasaulyje³⁰, dabar yra antra didžiausia krikščionybės atšaka po katalikų³¹ ir turi ypatingą pasisekimą globaliuose Pietuose. Svarbu akcentuoti, jog dramatiškas tikinčiųjų skaičiaus išaugimas (**4pav., 5pav.**³²) įvyko vos per paskutiniuosius 30 metų. Skaičiuojama, jog 2017 – taisiais šių tikinčiųjų buvo 669 milijonai³³, lyginant su vos 63 milijonais 1970 – taisiais³⁴, o kiekvieną dieną, yra teigiama, 35 000 žmonių „gimsta iš naujo“ per Šv. Dvasios krikštą.³⁵ Prognozuojama, jog iki 2025 – tųjų sekmininkai sudarys 44% viso pasaulio krikščionių (t.y., 1.14mlrd. sekmininkų tikinčiųjų)³⁶. Stulbinamai spartus sekmininkų išaugimas, įvardijamas „istoriniu lūžiu“³⁷, yra laikomas pačia didžiausia, precedento neturinčia, krikščionybės plėtra istorijoje³⁸, kuri, pasak Allen, bus skiriamasis, vėlyvojo 20 – tojo amžiaus, krikščionybės istorijos bruožas.³⁹

---

²⁸ Apytiksliai yra apskaičiuota, jog apie 100mln. katalikų prisijungė prie sekmininkų bažnyčių. Plačiau: H. Mayer, „Pope Francis and Pentecostals, from Rivals to Allies“. *Prophetic Intelligence Briefings*, 2015. Prieinama adresu: <<http://ktfnews.com/pope-francis-and-pentecostals-from-rivals-to-allies/>>. [Žiūrėta 2017-01-06].

²⁹ B. H. Smith, *Religious Politics in Latin America: Pentecostal vs. Catholic*. Notre Dame: Notre Dame Universitetas, 1998, 2.

³⁰ J. Allen, *The Future Church: How Ten Trends Are Revolutionizing the Catholic Church*. Crown Publishing Group, 2009, 378.

³¹ Center for the Study of Global Christianity. Taip pat: W. McGrattan, „The Future Church“. *Faith Connections*, 2011. Prieinama adresu: <<http://www.faithconnections.ca/blog/2011/02/07/the-future-church>>. [Žiūrėta 2017-01-03].

³² **Sekmininkų bažnyčių išaugimą ir pasaulinį (4pav.) bei regioninį pasiskirstymą (5pav.) galima pasižiūrėti darbo pabaigoje esančiuose prieduose, 81-82p.**

³³ T. M. Johnson et al., „Christianity 2017: Five Hundred Years of Protestant Christianity“. *International Bulletin of Mission Research*, 1 (12), 2016, 7.

³⁴ Pagal A.Anderson pateiktus kiekybinius duomenis. Pristatyta konferencijoje „Wheaton Theology Conference“, 2014. Plačiau: M. Cortez, „The Growth of Global Pentecostalism“. Prieinama adresu: <<http://marccortez.com/2014/04/16/growth-global-pentecostalism-wheaton-theology-conference-4/>>. [Žiūrėta 2017-03-16].

³⁵ R. Vijgen, „Pentecostalism: Massive Global Growth under the Radar“. *Pulitzer Center*, 2015. Prieinama adresu: <<http://pulitzercenter.org/reporting/pentecostalism-massive-global-growth-under-radar>>. [Žiūrėta 2017-03-16]. Taip pat: J. P. Straub, „The Pentecostalization of Global Christianity and the Challenge for Cessationism“. *Detroit Baptist Seminary Journal*, 21, 2016, 210.

³⁶ Arenari, 89.

³⁷ Jenkins, 1.

³⁸ M. DeVine, „Where Did All These Pentecostals and Charismatics Come From?“ *Bible and Theology*, 2013. Prieinama adresu: <<https://www.thegospelcoalition.org/article/w-here-did-all-these-pentecostals-and-charismatics-come-from>>. [Žiūrėta 2017-01-03]. Taip pat: N. Vlas, S. Sav, „Pentecostalism and Politics. Global and European Perspectives“. *Journal for the Study of Religions and Ideologies*, 13 (37), 2014, 149.

³⁹ Allen, 378.

Sekmininkai, būdami „netikėtai į mūsų laikus sugrįžusio pirmųjų dvisingumo manifestacija“⁴⁰, iš esmės lemia „krikščionybės mutaciją“⁴¹. Kritikuodami Romos Katalikų Bažnyčią už tikrųjų krikščionybės tikėjimo tiesų ir principų apleidimą⁴², sekmininkai siekia „sugrąžinti krikščionybę prie jos pirmųjų šaknų“⁴³ ir „atkurti primityvią [jos] formą“⁴⁴. Atsižvelgiant į stulbinamą kiekybinį šio tikėjimo proveržį ir reikšmingai kitokias religines jų praktikas, transformuojančias patį krikščionybės pobūdį, sekmininkų fenomeno svarba yra prilyginama 16 – tojo amžiaus Reformacijai.⁴⁵ Svarbu pažymėti, jog Protestantų judėjimas inicijavo ne tik Romos Katalikų Bažnyčios pertvarkymą, bet nesutarimai tarp katalikų ir protestantų lėmė ir pačių modernių nacionalinių Europos valstybių bei dabartinės tarptautinės sistemos susikūrimą. Simboliška, jog 2017 – tiesiems žymint 500 – tāsias Reformacijos metines, šiame darbe yra analizuojamas sekmininkų teologinių tiesų ir religinių praktikų į(si)traukimas į politiką. Iš tiesų, ši istorinė ir simbolinė proga suteikia galimybę tinkamai reflektuoti ir visapusiškai apmąstyti vykstančius svarbius pokyčius. Yra būtina pastebėti, jog sekmininkų tikėjimo „revoliucija“ keičia ne tik tradicinį krikščionybės identitetą, bet, tuo pačiu metu, meta iššūkį ir Europietiškos Reformacijos proceso pasiekimui - religijos ir politikos atskyrimo principo įtvirtinimui. Kitaip tariant, Antrąją – Sekmininkų - Reformaciją globaliuose Pietuose charakterizuoja ne tik pokyčiai krikščionybėje, bet ir politikos *pentekostalizacijos*, t.y., politikos (re)konstravimo ant teologinių pagrindų, procesas. Tokia raida globaliuose Pietuose, paneigianti modernizacijos proceso etapų universalumą ir prieštaraujanti sekuliarizacijos teorijos prielaidoms, verčia kvestionuoti išimtinai sekuliarią politikos prigimtį ir leidžia samprotauti apie naujos, *teologiškai – politiškos*, eros pradžia.

„Mums nereikia Bažnyčios, mes esame bažnyčia.“⁴⁶

Sekmininkų tikėjimo specifiškumas

Sekmininkų tikėjimas, iš pradžių buvęs judėjimu Krikščionybės „pakraštėje“⁴⁷, tapo naujuoju jos centru, geografiškai esančiu globaliuose Pietuose. Kai kurie akademikai apibūdina sekmininkus kaip

⁴⁰ H. Cox, *Fire from Heaven: The Rise of Pentecostal Spirituality and the Reshaping of Religion in the 21st Century*. Da Capo Press: 2001, 83.

⁴¹ Ph. Jenkins, „The Next Christianity“. *The Atlantic*, 2002. Prieinama adresu: <<http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2002/10/the-next-christianity/302591/>>. [Žiūrėta 2017-01-03]. Taip pat: S. M. Thomas, 210.

⁴² Th. P. Rausch, „Catholics and Pentecostals: Troubled History, New Initiatives“. *Theological Studies*, 71, 2010, 936.

⁴³ P. Freston, „Pentecostalism and Global Politics: Three Questionable Approaches“. *Institute on Culture, Religion & World Affairs*, 2014. Prieinama adresu: <<https://www.bu.edu/cura/files/2013/10/freston-paper.pdf>>. [Žiūrėta 2017-01-06]. Taip pat: D. H. Levine, „The Future of Christianity in Latin America“. *The Helen Kellogg Institute for International Studies*, 2007. Prieinama adresu: <<https://www3.nd.edu/~kellogg/publications/workingpapers/WPS/340.pdf>>. [Žiūrėta 2017-01-06].

⁴⁴ S. A. Owoeye, „Marriage in the Deeper Life Bible Church“. *Asia Journal of Theology*, 22 (2) 2008, 294.

⁴⁵ Jenkins, „The Next Christianity“.

⁴⁶ Sekmininkų kunigas A. Rapu. Pateikta: R. Marshall, „‘Dealing with the Prince over Lagos’: Pentecostal Arts of Citizenship“. Pranešimas konferencijoje: „Political Science EDGS Speaker Series“, Ilinojus, 2015 sausio 22d. Prieinama adresu: <http://www.edgs.northwestern.edu/wp-content/uploads/2015/01/Marshall_WP.pdf>. [Žiūrėta 2017-04-29].

„trečiąją krikščionybės bangą“⁴⁸, pirmajai priskirdami istorines katalikiškas ir ortodoksiškas bažnyčias, o antrajai – protestantiškąsias. Būtina akcentuoti, jog sekmininkų tikėjimas nėra monolitiškas ir/ ar homogeniškas, kadangi jis lanksčiai ir sėkmingai prisitaiko prie vietinių kultūrų tradicijų bei skirtingų visuomenių. Dėl šios priežasties, sekmininkai tuo pačiu metu yra ir globalus, ir vietinis tikėjimas, arba P. Freston žodžiais tariant, „sekmininkų bažnyčios yra vietinės, globalios kultūros, išraiškos“⁴⁹. Sekmininkų judėjimas, kaip jau buvo minėta, prasidėjo JAV ir sparčiai paplito po visą pasaulį, o globaliuose Pietuose tapo dominuojančiu tikėjimu. Tyrinėtojai vienareikšmiškai sutaria, jog sekmininkų tikėjimas yra istoriškai unikalus atvejis, kadangi dėl vieno geografinio (ang. *de-territorialized*) ir hierarchinio centro (ang. *de-centered*) nebuvimo, yra laikytinas pirmąja, tikrai globalios kultūros, manifestacija⁵⁰. Nors akademikai, atsižvelgdami į tokį šio tikėjimo pobūdį ir plačią jo įvairovę, siekia išvengti klaidingos generalizacijos ir naudoja daugiskaitos formą, kalbėdami apie sekmininkų bažnyčias⁵¹, tačiau, visgi galima išskirti kelias bendras šio tikėjimo charakteristikas, diferencijuojančias jį nuo kitų krikščionybės formų.

Sekmininkų judėjimas, kilęs kaip reakcija į „mirusį [Katalikų Bažnyčios] dogmatiškumą“⁵², pateikė save kaip krikščionybės atnaujintojus/ atkūrėjus, pabrėždami individualią ir tiesioginę dvasinę patirtį. Sekmininkų pavadinimas (ang. *Pentecostalism*) yra kildinamas iš biblinio pasakojimo Naujajame Testamente.⁵³ Remiantis Apaštalų darbuose pateiktu naratyvu, praėjus 50 – čiai dienų po Kristaus pakilimo į Dangų, t.y., Sekminių dieną (ang. *the Day of Pentecost*), apaštalai patyrė Šv. Dvasios „apreiškimą“ ir įvairiomis nežinomomis kalbomis ėmė skelbti Evangeliją. Ši ištrauka ne tik nurodo į Sekmininkų termino kilmę, kuri suteikia pagrindą tikėjimo pavadinimui, bet ir tiksliai atskleidžia sekmininkų teologijos esmę. Dievas yra suvokiamas kaip aktyviai dalyvaujantis fiziniame pasaulyje, todėl ir Šv. Dvasios apsišaukimai kiekvienam individui yra galimi, tikėtini ir laukiami. Tokia dvasinė patirtis, įvardijama kaip Šv. Dvasios krikštas arba „gimimas iš naujo“, įgalina jį nutraukti visus ryšius su „nuodėminga“ praeitimi ir, tokiu būdu, leidžia susikurti naująjį savo „aš“. Sekmininkų fenomeno

---

⁴⁷ Straub, 208.

⁴⁸ H. Van Dusen pirmasis panaudojo šį terminą, paskelbęs apie naująją, „trečiąją Krikščionybės bangą“ ir nustebindamas pasaulį tokiu pareiškimu jau 1955m. H. Van Dusen, „Caribbean Holiday“. *Christian Century*, 72, 1955; Idem, „The Third Force in Christendom“. *Life*, 44, 1958.

⁴⁹ P. Freston, „Charismatic Evangelicals in Latin America: Mission and Politics on the Frontiers of Protestant Growth“. Kn. S. Hunt et al., (sud.), *Charismatic Christianity. Sociological Perspectives*. Niujorkas: St. Martin's Press, 1997, 185.

⁵⁰ J. Casanova, „Public Religions Revisited“. Kn. H. De Vries, (sud), *Religion: Beyond the Concept*. Niujorkas: Fordham University Press, 2008, 101-119.

⁵¹ Plačiau: C. M. Robeck, „The Current Status of Global Pentecostalism: A Brief Overview“. Pranešimas konferencijoje: „Global Christianity Forum Committee Meeting“. Istanbulas, 2011 sausis. Prieinama adresu: <http://www.globalchristianforum.org/literature_132879/Istanbul_2011_-_Cecil_M_Robeck_-_Current_status_of_Global_Pentecostalism>. [Žiūrėta 2017-01-07].

⁵² J. U. Gómez, „‘Baptism in the Spirit’ Requires Serious Discernment“. *Pontifical Council for Promoting Christian Unity*, 2006. Prieinama adresu: <<https://www.ewtn.com/library/CHISTORY/cathpent.htm>>. [Žiūrėta 2017-01-16].

⁵³ Naujasis Testamentas, Apaštalų darbai 2: 1-13, *Pirmosios Sekminės*.

tyrinėtojo - W. Hollenweger - teigimu, būtent tokia religinė patirtis, o ne tikėjimo doktrina, ir vienija sekmininkų bažnyčias visame pasaulyje.⁵⁴ Ši, individą transformuojanti ir įgalinanti, dvasinė patirtis yra susijusi su kitu, sekmininkų tikėjimą išskiriančiu, bruožu. Visus sekmininkus jungia tikėjimas apie Šv. Dvasios suteikiamas „dvasines dovanas“ individui, tokias kaip: gydymo galia, vizijų patyrimas ar gebėjimas kalbėti senovinėmis/ nežinomomis kalbomis (ang. *speaking in tongues*).⁵⁵ Šios dvasinės dovanos padeda kovoti su demoniškoms jėgoms, kurios, taip pat kaip ir Dievas, aktyviai dalyvauja fiziniame pasaulyje. Taigi, remiantis sekmininkų tikėjimo pasaulėžiūra, dualistinė skirtis tarp materialiojo ir transcendentinio pasaulio neegzistuoja. Dvasinės dovanos ne tik įgalina individą tapti „naujai gimusiu“, bet ir suteikia jam „įrankius“ kovoti su Dievo priešais, todėl gydymo, demonų išvaymo bei egzorcizmo ritualai yra savaime suprantamos, priimtinos ir kasdienės praktikos, siekiant globalaus žmonijos „išganymo“. Pasaulinė (re)evangelizacija/ žmonijos *perkrikštijimas* yra fundamentalus sekmininkų tikslas ir dar viena, tikėjimą išskirianti, charakteristika, kadangi, tik tokiu būdu yra įmanoma pasiekti Dievo pergalę prieš blogį. Kitaip tariant, priešingai kitoms krikščionybės formoms, sekmininkai visame pasaulyje pabrėžia ne išimtinai asmeninį „išganymą“ po mirties, bet akcentuoja įmanomą ir siektiną visos žmonijos „išgelbėjimą“ dabartyje, fiziniame pasaulyje.

Sekmininkai, pabrėždami individualų ir tiesioginį Dievo patyrimą bei Šv. Dvasios suteikiamas dovanas, atmeta tradicines Katalikų Bažnyčios tikėjimo dogmas ir hierarchinę jos struktūrą. Sekmininkai pripažįsta tik Biblijos autoritetą ir pažodžiui interpretuoja šventą tekstą. Bibliinių pasakojimų prasmė yra tiesiogiai perkeliama į fizinį individo gyvenimą bei kasdienių jo realiųjų kontekstą. Be to, pripažindami Bibliją kaip vienintelį ir nepriklausomą autoritetą, sekmininkai atmeta tikinčiųjų ir dvasininkų skirtį, hierarchinę tradicinių krikščionybės bažnyčių struktūrą bei standartiškai organizuotų pamaldų pobūdį. Sekmininkų pamaldos pasižymi išskirtiniu emocionalumu, muzika, dainomis, šokiais, šūksniais bei tikinčiųjų pasakojimais (ang. *testimonies*) apie savo išgyventą dvasinę patirtį.⁵⁶ Kaip tvirtina sekmininkų fenomeno tyrinėtojas D. Miller, viena svarbiausių stulbinamai sėkmingo sekmininkų proveržio priežasčių ir yra jų „sugebėjimas kūrybiškai sujungti žmogaus protą ir sielą religinėje patirtyje“⁵⁷. Kadangi kiekvienas „naujai gimęs“ individas yra „pripildytas“ Šv. Dvasios, todėl sekmininkų tikėjimas yra laikomas itin egalitarišku. Dėl „visuotinės tikinčiųjų lygybės“, sekmininkų bažnyčios iš esmės neturi

---

⁵⁴ W. J. Hollenweger, „From Azusa Street to the Toronto Phenomenon“. Kn. J. Moltmann, K. J. Kuschel, (sud.), *Pentecostal Movements as an Ecumenical Challenge*. Londonas: SCM, 1996, 7.

⁵⁵ V. M. Walsh, *A Key to Charismatic Renewal in the Catholic Church*. David Publications, 1974, 5-9.

⁵⁶ J. C. Ma, „Pentecostal Evangelism, Church Planting and Church Growth“. Kn. M. Wonsuk, V. M. Kärkkäinen et al., (sud.), *Pentecostal Mission and Global Christianity. Edinburgh Centenary Series*, 20 tomas, 2014, 100.

⁵⁷ A. V. Brody, „The Global Impact of Pentecostalism“. *USC News*, 2011. Prieinama adresu: <<https://news.usc.edu/31221/the-global-impact-of-pentecostalism/>>. [Žiūrėta 2017-03-07].

hierarchinės organizacijos struktūros. Patys sekmininkai „bažnyčią“ suvokia kaip „draugiją“⁵⁸ (ang. *fellowship*), kitaip tariant, bažnyčia yra žmonių bendruomenė, įkūnijanti Kristų. Tokios bažnyčios/ draugijos atsiranda gana spontaniškai, laisvai ir nepriklausomai, remiantis vieno tikinčiojo ypatinga charizma bei sugebėjimu kitiems pademonstruoti iš Šv. Dvasios gautas dovanas, pavyzdžiui: kalbėti senovine/ nežinoma kalba, pagydyti ar numatyti ateitį. Individo charizma, sėkmingas ir įtikinantis „stebuklo“ parodymas suburia kitus tikinčiuosius ir, tokiu būdu, legitimuoja „Dievo pasiuntinio“ autoritetą sakyti pamokslus, interpretuoti Bibliją bei atlikti gydymo ir/ ar demonų išvaymo ritualus. Toks tikėjimo lankstumas reiškia, jog „bažnyčia“ gali būti *de facto* įkurta be jokios tinkamos vietos/ pastato susibūrimams ir nėra reikalingas joks teologinis „kunigo“⁵⁹ išsilavinimas. Sekmininkų „bažnyčios“ neretai prasideda nuo nedidelių, vietinių „draugijų“ pobūdžio „maldos grupių“, kurios, sėkmingai demonstruodamos „Dievo galią ir dovanas“ ir gaudamos solidžią finansinę paramą iš tikinčiųjų, gali evoliucionuoti iki didelių „mega – bažnyčių“ (ang. *mega-churches*). Pažymėtina, jog bažnyčios yra išlaikomos tik pačių tikinčiųjų pagalba, kurie yra aktyviai skatinami dosniai aukoti, kadangi, remiantis Naujajame Testamente nurodytu pažadu, „viskas, ką žmogus atidavė Kristui, jam sugrįš šimteriopai atgal“.⁶⁰ Aukojimas bažnyčiai praktiškai atskleidžia pasikeitusį individo mentalitetą: iš „vargšo prašytojo“ jis tampa „aktyviu ir Dievą garbinančiu davėju“. Mega – bažnyčias charakterizuoja itin didelis skaičius jai priklausančių tikinčiųjų ir stulbinama finansinė gerovė, kuri lemia jų autoriteto ir įtakos visuomenėje plėtrą bei netgi leidžia įkurti ir tarptautinį savo „atšakų“ tinklą.

Sekmininkų tikėjimo hierarchinio bažnyčios autoriteto atmetimas ir tradicinių religinių praktikų kritika lėmė sudėtingą ir komplikotą santykį su Romos Katalikų Bažnyčia. Žvelgiant istoriškai, santykis tarp sekmininkų tikėjimo ir katalikybės buvo stipriai antagonistinis. Katalikai ilgą laiką vadino sekmininkus „eretikais“⁶¹, „atskalūnais“⁶², „netikra/ klaidinga“ bažnyčia⁶³ ir aktyviai siekė sugražinti juos į „tikrąją“ krikščionybę. Tačiau, verta atkreipti dėmesį į pastaruoju metu besikeičiančią ilgalaikę Šv. Sosto

---

⁵⁸ V. M. Kärkkäinen, „The Pentecostal Understanding of Mission“. Kn. Wonsuk, Kärkkäinen et al., (sud.), 2014, 53.

⁵⁹ Sekmininkai nutraukė Romos Katalikų Bažnyčios „monopolį“, skiriant religinius titulus, kadangi sekmininkų tikėjimo lyderiai gali laisvai pasivadinti save kaip nori, turėdami galimybę rinktis iš plačios religinių titulų įvairovės: pranašas, apaštalas, kunigas, vyskupas, arkivyskupas, pamokslininkas, vyr. prižiūrėtojas ir t.t. Plačiau: K. Ahinful, „Pastors with Fake Titles! Who Can be an Apostle, Bishop, Prophet, etc?“ *Modern Ghana*, 2013. Prieinama adresu: <<https://www.modernghana.com/news/467653/pastors-with-fake-titles-who-can-be-an-apostle-bishop-pr.html>>. [Žiūrėta 2017-05-01].

⁶⁰ Naujasis Testamentas, Evangelija pagal Morkų: 10:30. Plačiau apie tikinčiųjų dešimtinės duoklę sekmininkų bažnyčioms: R. MacTavish, „Pentecostal Profits: The Prosperity Gospel in the Global South“. Magistro darbas, Lethbridge Universitetas, 2014.

⁶¹ Robeck, 7-8. Taip pat: Wonsuk, Kärkkäinen et al., (sud.), 217.

⁶² Pavyzdžiui: Popiežiaus Pijaus XI enciklika „Mortalium Animos“, 1928. Oficialus Vatikano tinklalapis. Prieinama adresu: <http://w2.vatican.va/content/pius-xi/en/encyclicals/documents/hf_p-xi_enc_19280106_mortalium-animos.html>.

⁶³ Rausch, 936.

poziciją sekmininkų atžvilgiu. Žiniasklaidoje vis dažniau pasirodo naujienos⁶⁴, atskleidžiančios popiežiaus Pranciškaus atsidavimą ir dedamas pastangas gerinti santykius tarp katalikų ir sekmininkų. Vienas reikšmingiausių pastarųjų Šv. Sosto veiksmy – pirmą kartą Vatikano istorijoje įvykęs popiežiaus apsilankymas sekmininkų bažnyčioje ir išreikštas atsiprašymas dėl agresyvaus sekmininkų persekiojimo ir jų diskriminacijos.⁶⁵ Be to, popiežius Pranciškus pabrėžė būtinybę išgryninti vartojamą kalbą sekmininkų atžvilgiu, viešai ir oficialiai pasmerkdamas dažną pastarųjų vadinimą eretikais ar jų prilyginimą religinei sekta.⁶⁶ Šie tikintieji, teigė popiežius, yra neatskiriama krikščionybės dalis, todėl vadinti juos „sekta“ yra neteisinga ir įžeidžiama. Tokie popiežiaus iniciatyvų pavyzdžiai, demonstruojantys tiesiogines Šv. Sosto pastangas kurti ir vystyti tarpusavio dialogą, atskleidžia sekmininkų, kaip lygiaverčio partnerio bei svarbaus veikėjo, pripažinimą. Šv. Sosto pozicijos pokytis patvirtina sekmininkų kiekybinio proveržio kritiškumo mastą, kuris meta iššūkį Romos Katalikų Bažnyčios autoritetui, Šv. Sosto pozicijai tarptautinėje arenoje bei iš tiesų patvirtina neišvengiamą sekmininkų įtaką krikščionybės identiteto ateičiai. Taigi, sekmininkų judėjimas, pradžioje buvęs nepastebėtas ir kiekybiškai nereikšmingas, galima teigti, iš tiesų „verčia pasaulį aukštyn kojom“. Sekmininkų proveržis ir šio tikėjimo specifiškumas, apibendrinant teologo Ch. B. Johns žodžiais, „signalizuoja Protestantiškosios eros pabaigą, žymėdamas ne vien tik išskirtinai Krikščionybės ‘sudvasinimą‘ iš naujo (ang. *re-enchanting*), bet ir viso fizinio pasaulio ‘suantgamtinimą‘“⁶⁷. Iš tiesų, Antroji – Sekmininkų – Reformacija transformuoja ne tik pačią krikščionybę, bet ir (per)tvarko valstybių politiką, (re)konstruojant ją ant teologinių pagrindų, ir sąlygoja naujos, *teologiškai – politiškos*, eros pradžią.

Sekmininkų fenomenas akademiniam diskurse

Akademikai gana lėtai pripažino „Dievo keršto“⁶⁸ ir religijos „sukilimo prieš Vakarus“⁶⁹ faktą, todėl ir sekmininkų bažnyčių religinė revoliucija globaliuose Pietuose ilgą laiką buvo nepastebėta.

---

⁶⁴ Pavyzdžiui: I. S. Martin, „Francis is proving to be a very ecumenical pope“. *Crux Catholic Media*, 2016. Prieinama adresu: <<https://cruxnow.com/church/2016/01/25/francis-proving-to-be-a-very-ecumenical-pope/>>. [Žiūrėta 2017-01-06]; D. Castellano-Lubov, „On Ecumenical Dialogue with Pentecostals“. *Zenit*, 2014. Prieinama adresu: <<https://zenit.org/articles/on-ecumenical-dialogue-with-pentecostals/>>. [Žiūrėta 2017-01-04]; J. Vennari, „Pope Francis, Pentecostals and Interreligious Action“. *Catholic Family News*, 2013. Prieinama adresu: <<http://www.cfnews.org/page88/files/a66a02dd472db2aa376bfd82c0b22724-109.html>>. [Žiūrėta 2017-01-04]; H. Mayer, „Pope Francis and Pentecostals: from Rival to Allies“. *Keep the Faith*, 2015. Prieinama adresu: <<http://kftnews.com/pope-francis-and-pentecostals-from-rivals-to-allies/>>. [Žiūrėta 2017-01-06].

⁶⁵ S. E. Zylstra, „Pope Francis Apologizes for Pentecostal Persecution, but Italy’s Evangelicals Remain Wary“. *Christianity Today*, 2014. Prieinama adresu: <<http://www.christianitytoday.com/gleanings/2014/july/pope-francis-apologizes-for-pentecostal-persecution-italy.html>>. [Žiūrėta 2017-01-04].

⁶⁶ Castellano-Lubov, 2014.

⁶⁷ Ch. Bridges-Johns, „Of Like Passion: A Pentecostal Appreciation of Benedict XVI“. Kn. W. G. Rusch, (sud.), *The Pontificate of Benedict XVI: Its Premises and Promises*. Mičiganas: Eerdmans, 2009, 111.

⁶⁸ K. Gilles, *The Revenge of God: The Resurgence of Islam, Christianity, and Judaism in the Modern World*. Kembridžas: Polity Press, 1994.

Egzistuojantis dominuojantis diskursas sekmininkų tematika pabrėžia globalizacijos proceso įtaką šiam tikėjimui. Sekmininkų judėjimas, kilęs iš JAV, paplitęs po visą pasaulį ir dabar jau įvardijamas kaip pirmoji tikrai globali/ trans - nacionalinė religija, sugeba ypatingai lanksčiai ir sėkmingai prisitaikyti prie skirtingų vietinių kultūrų. Tokiomis prielaidomis remiasi R. Marshall-Fratani, A. Anderson, W. Hollenweger bei P. Gifford, kurie analizuoja sekmininkų judėjimo trans – nacionališkumą ir teigia, jog šis tikėjimas yra „religija, sukurta keliauti“.⁷⁰ A. Anderson, kurio gausūs darbai⁷¹ suteikia ypatingai išsamią ir informatyvią sekmininkų bažnyčių kilmės, plėtros ir variacijų analizę, tvirtina, jog „sekmininkų bažnyčių tikėjimas, pabrėžiantis „laisvę Dvasioje“, savo prigimtimi yra lankstus ir lengvai prisitaikantis prie skirtingų kultūrinių ir socialinių kontekstų“.⁷² Tokiam požiūriui pritaria ir P. Gifford, kuris globalizacijos tendencijas įvardija kaip vieną aktualiausių dimensijų, kuria remiantis, ir yra būtina analizuoti sekmininkų bažnyčių proveržį bei didėjančios jų įtakos fenomeną. Kita vertus, O. Kalu tvirtina, jog kultūrinės jėgos juda ne vienpuse linkme, bet yra daugiakryptės, todėl, pripažįstant globalią sekmininkų bažnyčių misiją (*re*)evangelizuoti visą pasaulį, yra būtina kartu įvertinti ir sekmininkų bažnyčių daromą poveikį tam pačiam globalizacijos fenomenui. Būtent globali *perkrikštijimo* misija, kaip teigia D. Martin savo knygoje *Pentecostalism: the World Their Parish* (2002), išliko fundamentaliu sekmininkų bažnyčių pagrindu nuo pat judėjimo susikūrimo pradžios. Globali sekmininkų misija įvairiapusiškai yra nagrinėjama knygoje *Pentecostal Mission and Global Christianity* (2014). Šią knygą sudaro kolekcija įvairių sričių akademikų darbų, nagrinėjančių sekmininkų bažnyčių proveržį bei sėkmingą paplitimą visame pasaulyje iš daugelio skirtingų perspektyvų, tokiu būdu, suteikiant skaitytojui detalų ir gilų supratimą šiuo klausimu

Sekmininkų bažnyčių tematika taip pat yra adresuojama ir iš kritikos Apšvietos idėjoms perspektyvos. P. Berger⁷³, H. Cox⁷⁴, W. Cesar⁷⁵ pabrėžia religijos atgimimą ir sugrįžimą į viešąją erdvę, priešingai Apšvietos idėjoms ir prognozėms. Šie ir kiti autoriai savo darbuose nagrinėja transcendentinio ir kasdienio žmonių gyvenimo sąryšį bei kaip sekmininkų bažnyčios „pertvarko“ religiją 21 – ajame amžiuje.

---

⁶⁹ Yihua, 32.

⁷⁰ O. U. Kalu, „A Discursive Interpretation of African Pentecostalism“. *Fides et Historia*, 41(1), 2009, 73.

⁷¹ A. Anderson, „Global Pentecostalism in the New Millennium“. Kn. *Pentecostals after a Century: Global Perspectives on a Movement in Transition*. Sheffield Academic Press, 1999; *An Introduction to Pentecostalism: Global Charismatic Christianity*. Kembridžas: Cambridge University Press, 2004; „African Initiated Pentecostalism and Charismatic’s in South Africa“. *Journal of Religion in Africa*, 35(1), 2005; „Independent Churches and Global Pentecostalism. Historical Connections and Common Identities.“ Kn. K. Koschorke, (sud.), *African Identities and World Christianity in the Twentieth Century*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 2005; *To the Ends of the Earth: Pentecostalism and the Transformation of World Christianity*. Oksfordas: Oxford University Press, 2013.

⁷² Anderson, 1999, 221.

⁷³ P. Berger, *A Rumour of Angels: Modern Society and the Rediscovery of the Supernatural*. Doubleday: 1969.

⁷⁴ H. Cox, *Fire from Heaven: The Rise of Pentecostal Spirituality and the Reshaping of Religion in the 21st Century*. Da Capo Press: 2001.

⁷⁵ W. Cesar, „Daily Life and Transcendancy“. Kn. R. Shaull, W. Cesar, *Pentecostalism and the Future of Christian Churches*. Mičiganas: Eerdmans, 2000.

Vienas reikšmingiausių darbų, itin dramatiškai vaizduojantis krikščionybės transformaciją ir sekmininkų bažnyčių proveržį globaliuose Pietuose, yra Ph. Jenkins knyga: *The Next Christendom: the Coming of Global Christianity* (2002). Tuo metu, autorius, analizuodamas krikščionybės posūkį į Pietus ir naujų krikščionybės formų (t.y., Sekmininkų) plėtrą, tvirtino, jog stipriai neo – ortodoksiško pobūdžio globalių Pietų krikščionybė lems naujų ir rimtų Šiaurės – Pietų nesutarimų atsiradimą. Tuo tarpu, P. Freston pozicija yra visiškai priešinga – pabrėždamas sekmininkų tikėjimo insitucionalizuotos struktūros nebuvimą, jis teigia, jog sekmininkų fenomenas nebus reikšmingas globaliu mastu.⁷⁶ W. Cesar, savo ruožtu, pozityviai vertina šią naują krikščionybės formą, kadangi, sekmininkai, prisitaikydami prie naujų religinių poreikių, savo pamokslais ir praktikomis tampa vargingų žmonių vilties įrankiu. Sekmininkų tikėjimo akcentuojama asmeninė dvasinė patirtis leidžia individui iš naujo apsibrėžti savo asmenybę ir perkurti senąją tapatybę į „naujai gimusio“, tokiu būdu, nutraukiant visus ryšius su „nuodėminga“ praeitimi. Ši individuali transformacija suteikia asmeniui stiprybės išgyventi kasdienius sunkumus bei įgalina jį susikurti naują gyvenimo viziją, tikslus ir etiką.

Su sekmininkų bažnyčių sugebėjimu transformuoti individą bei iš naujo jį įgalinti yra susijusi ir kita grupė darbų. Keičiantis individo pasaulėžiūrai ir savęs suvokimui, transformuojasi ir plačioji visuomenė, todėl augančio akademikų susidomėjimo susilaukia ir sekmininkų bažnyčių socialinis ir politinis poveikis tvariai, besivystančių valstybių, plėtrai. Nors akademiniam diskurse galima atrasti studijų apie atskiras Afrikos valstybes pavyzdžių⁷⁷, tačiau vienas reikšmingiausių paminėtinų darbų šia tematika - D. E. Miller ir T. Yamamori knyga *Global Pentecostalism: the New Face of Christian Social Engagement* (2007). Autoriai pateikia keturis metus dvidešimtyje valstybių vykdyto projekto rezultatus apie sekmininkų bažnyčių poveikį besivystančių šalių problemų sprendimui. Remdamiesi M. Weber prielaida, autoriai patvirtina teigiamą sekmininkų bažnyčių tikėjimo sąryšį su kapitalizmo ir demokratijos plėtra, teigdami, jog „sekmininkų gyvenimo būdas nedaug skiriasi nuo Vėberio apibūdintos puritonų etikos“⁷⁸. Sekmininkų bažnyčios suteikia viltį, bendruomeniškumo jausmą bei motyvaciją dirbti, akcentuojant savi - pagalbos ir individo atsakomybės už savo gerovę principus. Kritikuodamas tradicinės krikščionybės apatiją, energijos trūkumą ir dėmesio sutelkimą tik ties „teisingu“ tikėjimo būdu ir dogmomis, sekmininkų tikėjimas, savo ruožtu, fokusuojasi į žmogų, į sunkias kasdienes realijas, suteikdamas jam reikalingą pagalbą praktiniame

---

⁷⁶ P. Freston, „Pentecostalism and Global Politics: Three Questionable Approaches“. *Institute on Culture, Religion & World Affairs*, 2014. Prieinama adresu: <<https://www.bu.edu/cura/files/2013/10/freston-paper.pdf>>. [Žiūrėta 2017-01-06].

⁷⁷ Pavyzdžiui: Udelhoven. Taip pat: Ph. Musoni, „African Pentecostalism and Sustainable Development: A Study on the Zimbabwe Assemblies of God Africa, Forward in Faith Church“. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, 2 (10), 2013. B. C. D. Diara, N. G. Onah, „The Phenomenal Growth of Pentecostalism in the Contemporary Nigerian Society: A Challenge to Mainline Churches“. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5 (6), 2014.

⁷⁸ Miller, Yamamori, *Global Pentecostalism*, 165.

lygmenyje ir, tokiu būdu, inicijuodamas reikšmingus socialinius pokyčius visuomenėje. Be šių pokyčių, kaip pažymi D. Freeman, „negali įvykti svarbios ekonominės permainos ir tolimesnis valstybės vystymasis“⁷⁹. Sudėtingos socio – kultūrinės ir ekonominės sąlygos atsispindi netgi sekmininkų pamaldų metu atliekamos dainose. Kaip pažymi R. Taiwo savo atliktame sekmininkų dainų diskurso tyrime, pamaldose atliekamos dainos nebeatlieka *Dievo pagarbinimo* funkcijos [išskirta S.K.], kadangi jų turinyje išnyksta tradiciški, krikščioniškajam diskursui būdingi, meilės, pasiaukojimo, tikėjimo elementai.⁸⁰ Pasak autoriaus, dainose akivaizdžiai dominuoja „žemiškasis“ socialinis turinys, reflektuojantis skurdą, infliaciją, nedarbą, gyvenimo nesaugumą ir t.t.

Nors transformuojantis sekmininkų tikėjimo poveikis bei didėjantis jų socialinis aktyvumas ir yra analizuojamas akademikų, tačiau politinis sekmininkų bažnyčių vaidmuo globaliuose Pietuose mažai pakliuvo į tyrinėjimų lauką. Iš esmės, sekmininkų bažnyčių ir politikos sąryšio tematika didžiąja dalimi pastebimai koncentravosi ties šio tikėjimo ir demokratijos santykio tyrinėjimu, ypač Lotynų Amerikos šalyse. Akademinė diskusija⁸¹ šiuo klausimu varijuoja nuo, viena vertus, sekmininkų bažnyčių pozityvaus poveikio Lotynų Amerikos šalių demokratizacijos procesui analizės, tvirtinant, jog šis tikėjimas lemia egalitarinės demokratinės kultūros vystymąsi ir plėtrą. Kita vertus, toks pozityvus sekmininkų tikėjimo poveikis yra kvestionuojamas ilgajame laikotarpyje šiose šalyse, t.y., demokratijos konsolidavime ir jos stiprinime. Taigi, iš aptartų akademinų diskusijų galima teigti, jog sekmininkų tikėjimo tematika, nors ir yra įvairiapusiškai nagrinėjama, tačiau sekmininkų *politiškumo* dimensija susilaukė nedidelio dėmesio ir nėra visapusiškai išplėtotą. Atsižvelgiant į visus, darbo įvade išsamiai pristatytus, reikšmingus pokyčius, vykstančius tarptautinėje arenoje, atsiranda aktualus ir pagrįstas poreikis užpildyti šią egzistuojančią akademinų tyrinėjimų tuštumą. Sekmininkų teologinių tiesų ir religinių praktikų į(si)traukimo į politiką analizė, kurią ir yra siekiama įgyvendinti šiame darbe, leis patikrinti dramatiškai pesimistiškos Ph. Jenkins prognozės, išreikštos prieš 15 – ka metų, realumą. Taigi, šis tyrimas ne tik papildys bendrą diskusiją sekmininkų fenomeno klausimu, bet ir reikšmingai prisidės prie politikos ir religijos sąryšio nagrinėjimo tarptautinės arenos kontekste.

---

⁷⁹ D. Freeman, „The Pentecostal Ethic and the Spirit of Development“. Kn. D. Freeman, (sud.), *Pentecostalism and Development: Churches, NGOs and Social Change in Africa*. Niujorkas: Palgrave Macmillan, 2012, 3.

⁸⁰ Taiwo, 7.

⁸¹ Pavyzdžiui: Levine. Taip pat: M. Alvarez, „Pentecostals, Society and Christian Mission in Latin America“. Kn. Wonsuk, Kärkkäinen et al., (sud.), 2014.

„Moderni politika yra tik skyrius religijos istorijoje.”⁸²

2. SAKRALUMAS SEKULIARUME: TEORINĖ PRIEIGA

Šioje darbo dalyje yra išsamiai pristatomos ir visapusiškai išanalizuojamos sekularizacijos teorijos, susiejant jas su tarptautinių santykių disciplinos prielaidomis bei pademonstruojant jų trūkumus šiame tyrime analizuojamos problematikos kontekste. Paneigiant sekularizacijos teorijos mitą ir pripažįstant žlugusį Apšvietos projektą de - sakralizuoti politinę erdvę, reikia priimti faktą, jog mes dabar gyvename *post – Apšvietos* eroje. Atsižvelgiant į tokias aplinkybes, šiame darbe yra argumentuotai tvirtinama naujos, *teologiškai – politinės*, eros pradžia, kuri iškelia naujo mąstymo apie religiją ir jos santykį su politika modelio poreikį. Demokratinė liberali politika išskiria ne tuo, kad ji yra teologiškai politinė, bet priešingai, būtent tuo, jog ji yra *be* teologijos. Šis faktas ne tik apibrėžia politiką, kaip kad yra atskleidžiama toliau, tačiau, kartu sudaro ir esminę politikos teorijos ir jos praktikos problemą. Šios problemos bei skubaus poreikio persvarstyti šiuolaikinės sekularios politikos ir jos koncepcijų onto - teologines šaknis pripažinimas, suteikia argumentuotą pagrindą politinės teologijos teorijos pasirinkimui šiame darbe.

Sekuliarumo mitas socialiniuose moksluose

Po Trisdešimties metų karo buvo oficialiai įtvirtinta *Vestfališkoji* suverenių nacionalinių valstybių sistema, kuri „išlaisvino“ politiką nuo bet kokių galimų moralinių implikacijų ir religinių tiesų apribojimų. Kitaip tariant, buvo įtvirtinta fundamentali perskyra tarp dvasinio/ moralinio autoriteto ir pasaulietinio/ politinio suverenumo. Tai reiškė, jog religinis autoritetas prarado anksčiau turėtą savo galią ir buvo eliminuotas iš politikos formavimo proceso, o Bažnyčios vietą pakeitė „tautinės valstybės“ samprata. Tam tikra prasme, galima teigti, jog valstybės, t.y., nacionalinės *tautos*, interesas tapo neoficialiu religijos pakaitalu. Tarptautinių santykių disciplina, savo ruožtu, pagal patį apibrėžimą yra laikoma sekularia *par excellence*. Nuo pat šios disciplinos atsiradimo pradžios, religija kaip studijų objektas, akademikų ir teoretikų buvo ignoruojama bei laikoma nereikšminga. Kaip pažymi V. Kubálková, „tarptautiniai santykiai ir religija kartu yra kažkas *oksimoroniška*“⁸³, kadangi religijos dimensija nebuvo, tiksliau, iš esmės net ir negalėjo, figūruoti moksliniuose tarptautinių santykių tyrinėjimuose. Akademikų nagrinėjamos sritys apsiribojo valstybės, karo bei globalios sistemos studijomis, ignoruojančiomis religiją.⁸⁴

Kartu su religinio autoriteto atskyrimu nuo politinio, turėjo įvykti ir religijos „privatizavimo“ procesas. Kitaip tariant, religija buvo atskirta nuo viešojo gyvenimo ir įtaką galėjo turėti tik privačiai

⁸² J. Gray, *Black Mass: Apocalyptic Religion and the Death of Utopia*. Niujorkas: FSG, 2008, 1.

⁸³ V. Kubálková, „The ‘Turn to Religion’ in International Relations Theory“. *E-International Relations*, 2013. Prieinama adresu: <<http://www.e-ir.info/2013/12/03/the-turn-to-religion-in-international-relations-theory/>>. [Žiūrėta 2017-03-07].

⁸⁴ J. Fox, S. Sandler, *Bringing Religion into International Relations*. Niujorkas: Palgrave Macmillan, 2004, 9.

individo moralei. Galiausiai, remiantis evoliuciniu visuomenės ir pasaulio vystymosi suvokimu, buvo laikomasi pozicijos, jog, vykstant modernizacijos procesams, religija, K. Markso žodžiais tariant, „išvis išnyks iš istorijos“.⁸⁵ Religiniai įsitikinimai buvo priskiriami žmonijos *praeičiai* ir *primityvumui*, kuriuos neišvengiamai turėjo pakeisti Apšvietos idėjos ir mokslinis diskursas. Sekuliarizacijos teorija, kai kurių akademikų įvardijama kaip „Didžioji Skirtis“⁸⁶ (ang. *the Great Separation*), yra laikoma *sine qua non* liberalių ir demokratinių valstybių egzistavimo galimybei bei neišvengiama pačios modernio epochos atsiradimo prielaida. Toks požiūris yra dominuojantis Vakarų valstybėse ir plačiai pripažįstamas kaip universalus valstybių vystymosi ir „modernėjimo“ modelis. Dėl šių priežasčių, kritiškas T. Shah pastebėjimas, jog, „nors religija pastaruoju metu ir tapo vienu įtakingiausiu faktoriumi pasaulio politikoje, tačiau išlieka mažiausiai ištyrinėtu“⁸⁷, nėra sunkiai paaiškinamas, kadangi Vakaruose „egzistuoja universalus sutarimas, jog modernizacijos procesas priverčia dievus išeiti į pensiją.“⁸⁸ Tačiau, realijos globaliuose Pietuose demonstruoja „Dievo atgimimą bei jo aktyvumą“ ir paneigia modernizacijos ir šalių vystymosi proceso etapų visuotinumą.

Sekuliarizacijos teorija dominuoja socialiniuose moksluose, tačiau tarptautinių santykių disciplina fundamentaliai kilo iš religijos atmetimo. 1648 – tujų Vestfalijos konferencijos metu suformuluoti principai, anot S. M. Thomas, tarsi mitas reprezentavo bendrą nuomonę bei norą pasimokyti iš Trisdešimtmečio karo pasekmių. Kadangi religiniai nesutarimai, darydami įtaką pasaulietinei valdžiai, lemia smurtą ir represijas, todėl, norint išvengti tokių konfliktų ateityje – religija turėjo pasitraukti iš viešosios aplinkos.⁸⁹ Reformacijos proceso sukelti karai demonstravo pragaištingas pasekmes, kurias sukelia religijos išėjimas iš už privačios erdvės ribų. Tačiau, svarbu pabrėžti, jog būtent Protestantiškoji Reformacija ir sudarė prielaidas suverenių valstybių sistemos atsiradimui. M. Liuterio pristatyta ir išplėtotą dviejų karalysčių idėja de - legitimavo Katalikų Bažnyčios įtaką pasaulietiniams reikalams, tokiu būdu, įgalindama ir sustiprindama karalių autoritetą. Be to, Reformacijos judėjimas gerokai sumažino Katalikų Bažnyčios tikinčiųjų skaičių, kartu susilpnindamas ir popiežiaus galią. D. Philpott tikina, jog būtent religinės, t.y., Reformacijos, idėjos suteikė esminį pagrindą perkelti galios ir autoriteto centrą iš

---

⁸⁵ M. C. Desch, „The Coming Reformation of Religion in International Affairs? The Demise of the Secularization Thesis and the Rise of New Thinking About Religion”. Kn. *Religion and International Relations: A Primer for Research*. Notre Dame Universitetas: The Report of the Working Group on International Relations and Religion of the Mellon Initiative on Religion Across the Disciplines, 2013, 14-15. Taip pat: Arenari, 25-26.

⁸⁶ Pavyzdžiui: M. Lilla, *The Stillborn God: Religion, Politics and Modern West*. Niujorkas: Knopf, 2007, 58.

⁸⁷ T. S. Shah, „Introduction: Religion and World Affairs: Blurring the Boundaries”. Kn. T. S. Shah, A. Stepan et al., (sud.), *Rethinking Religion and World Affairs*. Oksfordas: Oxford University Press, 2012, 3.

⁸⁸ R. Stark, „Secularization, R.I.P.”. *Sociology of Religion*, 60 (3), 1999, 251. Taip pat: D. Philpott, „The Challenge of September 11 to Secularism in International Relations”. *World Politics*, 55(1), 2002, 81.

⁸⁹ S. M. Thomas, *The Global Resurgence of Religion and the Transformation of International Relations*. Niujorkas: Palgrave Macmillan, 2005, 22-23.

religinių veikėjų, t.y., iš Katalikų Bažnyčios, į suverenią valstybę.⁹⁰ Taigi, religinis sąjūdis ir siekis pertvarkyti Katalikų Bažnyčią bei jos skelbiamas doktrinas iš esmės sąlygojo modernio epochos Europos kontinente aušrą bei suverenių nacionalinių valstybių sistemos susidarymą, kuri ir yra tarptautinių santykių disciplinos tyrinėjimo objektas. Todėl, galbūt yra kiek paradoksalu, jog ši disciplina, turėdama *savo šaknis* religijoje, taip ilgai ir visuotinai atmetė ją kaip studijų ir susirūpinimo vertą objektą, laikydama ją modernioms visuomenėms nebebūdingu praeities reliktu.

Aukščiau aptartos raidos tendencijos buvo plačiai priimtos ir sveikinamos tarp tų laikų intelektualų. Th. Hobbes, N. Machiavelli, Ž. Ž. Rousseau, I. Kant bei kiti ne tik apibūdino pasaulį, kuriame religiniai veikėjai prarado savo autoritetą, bet kartu ir rekomendavo politikai toliau plėtotis be jų.⁹¹ Tarptautinių santykių disciplinos pagrindinės teorijos yra nepajėgios inkorporuoti religijos fenomeno į savo pasaulio matymą ir patiria didelius sunkumus, bandydamos jį analizuoti bei paaiškinti. Problema yra ne vien tik tarp šios disciplinos atstovų vyraujantis religijos ignoravimas, bet, iš esmės, kaip pabrėžia E. Bellin, „religijos klausimo teorinis neišplėtojimas (ang. *undertheorized*), pagal politikos mokslo principus.“⁹² Iš tiesų, nuo pat nepriklausomos disciplinos atsiradimo pradžios, visas akademikų dėmesys buvo sutelktas ties modernių valstybių sistema, akcentuojant jų suvereniteto neliečiamumo principą bei tarptautinės sistemos anarchišką pobūdį. Religija, savo ruožtu, buvo redukuota į religines organizacijas, kategorizuojant jas kaip vieną iš trans - nacionalinės visuomenės elementų arba kaip skiriamąjį kultūrinių „civilizacijų“ bruožą⁹³. Ši problema yra disciplinos pradininkų palikimas, pastaruoju metu susilaukiantis nemažai kritikos. Nors ir galima pastebėti augantį skaičių akademinų darbų, pripažįstančių religijos sugrįžimą į modernias visuomenes ir jos poveikį tarptautinei politikai, tačiau jie vis dar sudaro tik nedidelę, plataus tarptautinių santykių disciplinos lauko, dalį. Galima tik atliepti sociologo J. Casanova retoriškai iškeltą klausimą: „kas vis dar tiki sekuliarizacijos *mitu*?“⁹⁴, pripažįstant šio mito besitęsiantį dominavimą tarp akademikų.

Taigi, atsižvelgiant į išsamiai aptartą tarptautinių santykių disciplinos specifiką ir įvade pristatytą šio darbo problematiką, yra akivaizdu, jog religija ne tik neišnyko iš istorijos, kaip buvo tikimasi, tačiau, pasaulis iš tikrųjų darosi tik vis labiau religingesnis. Tačiau, Vakaruose kilusi ir iš esmės tik į juos orientuota sekuliarizacijos teorija nėra pajėgi/ adekvati adresuoti šių, dabar aiškiai pastebimų, globalių tendencijų. Iš to kyla ir kitas trūkumas - pagrindinės tarptautinių santykių disciplinos teorijos nesuteikia

---

⁹⁰ D. Philpott, „The Religious Roots of International Relations Theory“. Kn. *Religion and International Relations: A Primer for Research*, 2013, 76-78.

⁹¹ Ibid, 82-84.

⁹² Kubáľková, 2013.

⁹³ S. P. Huntington et al., *The Clash of Civilizations: the Debate*. Niujorkas: Council on Foreign Relations, 1993.

⁹⁴ J. Casanova, *Public Religion in the Modern World*. Londonas: University of Chicago Press, 1994, 11.

gairių, siekiant analizuoti krikščionybės plėtros istorijoje precedento neturintį sekmininkų bažnyčių proveržį globaliuose Pietuose bei jų teologinio diskurso ir religinių praktikų į(si)traukimą į politiką. Dėl visų aukščiau pristatytų ir išanalizuotų trūkumų, šiame darbe yra pasitelkiama politinės *teologijos* teorija. Pritariant D. Philpott požiūriui, jog „religinės idėjos yra tarptautinių santykių disciplinos šaknis ir, neįvykus Reformacijos procesui, suverenios valstybės nebūtų išsivysčiusios“⁹⁵, šiame darbe yra laikomasi teorinės pozicijos, jog politikos teorija nėra nepriklausoma nuo tam tikrų teologinių pagrindų.

Politinė teologija politikos moksluose

Politikos teologijos koncepcija, turinti krikščioniškas šaknis⁹⁶, susilaukia nemažai diskusijų. Jau Šv. Augustinas savo darbe *Dievo miestas*, išskirdamas žemiškąjį ir dangiškąjį pasaulius, siekė paaiškinti, koks turėtų būti tinkamas santykis tarp „Žmogaus“ ir „Dievo“.⁹⁷ Viduramžių laikais, šis terminas buvo analizuojamas, siekiant suprasti religinių koncepcijų (iš esmės – krikščioniškų) vietą teisės ir politikos srityse. Diferencijuojant teologijos ir politikos kategorijas į atskiras sritis, kiekviena jų nurodo į skirtingus veikėjus bei praktikas. Nors dėl šios koncepcijos apibrėžtumo ir yra ginčijamasi, tačiau, iš esmės, teologija nurodo į Dievo bei žmogaus santykio su Dievu studijas. Tuo tarpu, politikos mokslas rūpinasi resursų, galios ir autoriteto paskirstymu, perskirstymu ir konkuravimu dėl jų, arba, apibendrinant gerai žinoma fraze: „kas gauna ką, kada ir kaip?“⁹⁸ Nors iš pirmo žvilgsnio atrodytų, jog politika ir teologija yra visiškai skirtingos veiklos, tačiau, politika kartu yra neatsiejama ir nuo normatyvinių principų, institucijų bei praktikų, kurios apibrėžia ir įgalina teisingą (kad ir kaip būtų suvokiamas „teisingumas“) socialinę tvarką. Taigi, šiuolaikinio politikos mokslo teoretikus taip pat neišvengiamai kankina klausimas, ar metafizika/ religija ir politikos teorija yra susijusios, ir, jei taip, tuomet – kaip? Yilmaz, nagrinėdamas religijos ir sekuliarumo/ teologijos ir politikos santykio problematiką, pateikia išsamią, vykstančios akademinės diskusijos šiuo klausimu, apžvalgą. Jis išskiria tris pagrindines pozicijas ir jas ginančius akademikus šiuose vykstančiuose teoriniuose debatuose.⁹⁹

Viena vertus, tokie akademikai, kaip pavyzdžiui: J. Rawls, R. Rorty, M. Lilla, iš esmės, tiki sekuliarizacijos mitu ir laikosi pozicijos, jog šiuolaikinėse pliuralistinėse demokratinėse visuomenėse

---

⁹⁵ Philpott, 2013.

⁹⁶ Dažniausiai yra sutariama, jog „šaknis“ krikščioniškos, tačiau, pavyzdžiui: K. Marulewska pateikia etimologinę „teologijos“ termino kilmės analizę ir teigia, jog ši koncepcija egzistavo gerokai prieš Kristų, priskirdama šio termino atsiradimą graikams ir Senovės laikams. Plačiau: K. Marulewska, „Schmitt’s Political Theology as a Methodological Approach“. Kn. A. Lisiak, N. Smolenski, (sud.), *What Do Ideas Do?* Viena: IWM Junior Visiting Fellows’ Conferences, 33, 2014.

⁹⁷ St. Augustine, *The City of God*. Niujorkas: The Modern Library, 1994.

⁹⁸ H. Laswell, *Politics: Who Gets What, When, and How*. Niujorkas: Peter Smith Publishers, 1990.

⁹⁹ Yilmaz, „Political Theory, Political Theology, or Political Metaphysics? And How to Supersede It?“ Priinama adresu: [https://www.sh.se/p3/ext/res.nsf/vRes/inst_f_historia_och_samtidsstudier_engelsk_yilmazpoliticaltheologyandhowtosupersedeit_pdf/\\$File/YilmazPoliticalTheologyAndHowToSupersedeIt.pdf](https://www.sh.se/p3/ext/res.nsf/vRes/inst_f_historia_och_samtidsstudier_engelsk_yilmazpoliticaltheologyandhowtosupersedeit_pdf/$File/YilmazPoliticalTheologyAndHowToSupersedeIt.pdf). [Žiūrėta 2017-03-07].

politikos teorija turi ir gali būti nepriklausoma nuo teologinių prielaidų. Th. Hobbes inicijuota intelektualinė revoliucija, atskyrusi politinę teologiją nuo jos teologinių šaknų, pademonstravo, jog valstybės autoriteto legitimumas gali būti įmanomas be jokios nuorodos į Dievą.

Kita vertus, egzistuoja kita grupė akademikų, tvirtinančių, jog nėra jokios politinės teorijos, kuri būtų nepriklausoma nuo tam tikrų teologinių pagrindų. Yilmaz pastarojoje grupėje išskiria dvi egzistuojančias pozicijas: vieni pabrėžia visų politinių teorijų metafiziškumą, o kiti, siekdami surasti atsakymą į aukščiau paminėtą klausimą, remiasi teologišku požiūriu, todėl, yra priskiriami politinės teologijos sričiai. Pačia paprasčiausia prasme, pasak E. Verdeja, politinė teologija yra susijusi su politikos analize per teologinių koncepcijų naudojimą arba religinių veikėjų, institucijų, interesų ir tikėjimo normų bei praktikų į(si)traukimo į politiką tyrinėjimu.¹⁰⁰ Kitaip tariant, politinė teologija sukuria tam tikrą analitinę erdvę, kurioje yra nagrinėjami politikos ir religijos, teologinio ir teisinio gyvenimo sąryšiai. Akademikai, atstovaujantys šiai pozicijai, remiasi C. Schmitt idėjomis, kuris yra įvardijamas politinės teologijos pradininku. Nors vokiečių teisės ir politikos teoretikas ir yra laikomas viena kontraversiškesniųjų asmenybių politinės filosofijos istorijoje, tačiau jo pristatytos ir išplėtos idėjos iki šiol daro nemenką įtaką politikos teoretikams.

Nors pats Schmitt ir pabrėžė, jog pirmoji *Politinės teologijos* dalis (1922) yra jurisprudencinis veikalas, skirtas nagrinėti teisinių sąvokų sociologijai, tačiau į jo darbą aktyviausiai sureagavo ne sociologai, bet teologai, prabilę apie teologijos sugrąžinimą į politikos dimensiją. Tokia teologų reakcija nėra stebinanti, jeigu atkreipiamas dėmesys į šio veikalo Trečiojo skyriaus pradžioje pristatytą ir jau kanoniška tapusią tezę: „Visos svarbiausios valstybės teorijos sąvokos yra teologinės sąvokos. Ne vien dėl savo istorinės raidos, dėl to, kad jos buvo iš teologijos perkeltos į valstybės teoriją, visagaliai Dievui, pavyzdžiui, tapus aukščiausiuoju įstatymų leidėju, bet ir dėl savo sisteminės struktūros, kurią būtina pažinti, norint sociologiškai nagrinėti šias sąvokas.“¹⁰¹ Toks tvirtinimas, be abejonės, metė iššūkį modernių socialinių, ir ypač – politikos - mokslų pamatinėms, pozityvistinio mokslinio metodo naudojimo ir teorijų atskyrimo nuo teologijos, prielaidoms. Pagal Schmitt, politinę teologiją reikia suprasti kaip teologijos ir politikos teorijos sąvokų ryšių tyrinėjimą. Schmitt įrodinėjo, jog religinės ir sekuliarios kalbos išsireikškimų negalima aiškiai atskirti, kadangi religinės kalbos turinys neišvengiamai tęsiasi politikos teorijoje. Pasak jo, „visagalio Dievo“ koncepcija politikos teorijoje virsta „suvereno“ terminu, o teologinis „stebuklas“, tuo tarpu, tampa „teisine išimtimi“ ir t.t. Kitaip tariant, visos svarbios valstybės teorijos sąvokos yra sekuliarizuotos teologinės koncepcijos, o politinė teologija atskleidžia religinę

---

¹⁰⁰ E. Verdeja, „International Political Theology“. Kn. *Religion and International Relations: A Primer for Research*, 2013, 104.

¹⁰¹ C. Schmitt, *Politinė teologija. Politinė teologija II*. Vilnius: Versus aureus, 2014, 56.

politinių sąvokų kilmę. Tačiau, yra svarbu akcentuoti, jog Schmitt nekvestionuoja šių koncepcijų mainymosi priežastinių ryšių, t.y., jis nekelia klausimo, „kuris kurį nulėmė“: ar metafizika nulėmė tokią politiką, ar politinė struktūra sukūrė tokią metafiziką? Pagrindinė Schmitt idėja yra ta, jog istoriškai visada egzistuoja sisteminė koreliacija/ analogija tarp tam tikros epochos metafizikos ir to laikotarpio politinės sistemos. Giluminis politikos ir teologijos sąryšis atsiskleidžia, Schmitt nagrinėjant modernios visuomenės metafizinės egzistencijos raidą bei išskiriant penkis pokyčių etapus.

Viduramžiais buvo laikomasi nuostatos, jog žmogaus gyvenimą žemėje geriausiai paaškina teologiniai svarstymai. Tačiau, ši pozicija po Vestfalijos taikos, buvo radikaliai pakeista į tikėjimą metafiziniais reiškiniais. Vėliau šis tikėjimas keitėsi dar tris kartus: iš metafizikos į moralinį humanizmą; iš moralinio humanizmo į ekonomikos fenomeną; ir galiausiai, iš pastarojo į technologinę. Be to, pažymėtina, jog šie pokyčiai vienas kitą sekė kone reguliariai kas šimtą metų:

- 16 a. – teologinė (teizmas);
- 17 a. – metafizinė (panteizmas);
- 18 a. – moralinė humanistinė (deizmas);
- 19 a. – ekonominė (pozityvizmas);
- 20 a. – techninė (technologinė).¹⁰²

Kiekvienu šios epochos laikotarpiu egzistavo to meto visuomenei labiausiai priimtinas aukščiausiasis autoritetas ir jo legitimumo pagrindimas. Kadangi aukščiausiojo autoriteto suverenitetas negali būti kvestionuojamas, tai reiškia, jog jis yra priimamas *a priori*. Pasak Schmitt, skirtingų amžių autoriteto prieigos, nors ir keitėsi turinio atžvilgiu, tačiau visos jos išlaikė vieną bendrą bruožą – neklytamumą. Dvasinei religijai praradus universalios tiesos skelbėjos statusą, jos vietą užėmė ir keitė sekuliarizuoti tikėjimai: metafizika, ekonomika, technikos pažanga. Tačiau, pasitikėjimas autoriteto neklytamumu, *a priori*, yra būtina sąlyga tiek religinėje, tiek ir pasaulietinėje politikoje. Todėl, šį fenomeną Schmitt ir įvardija kaip politinę teologiją.

Išanalizavęs religinę politinių koncepcijų kilmę ir matydamas modernių valstybių pamatus sekuliarizuotose religijos suvereniteto ir legitimumo formose, Schmitt tvirtina, jog moderni politinė tvarka išgyvena fundamentalią krizę.¹⁰³ Ši krizė, pasak autoriaus, kyla iš susilpnėjusių religinių, politinio autoriteto legitimavimo, prielaidų. Kadangi modernios valstybės yra paremtos sekuliaria teise, nepriklausoma nuo jokių išorinių jos pagrįstumo šaltinių, legitimumas yra užtikrinamas tik jų pačių savęs racionalizavimu, naudojant nacionalinės valstybės retoriką. Iš tiesų, moderniosios demokratijos autoritetu

¹⁰² C. Schmitt, *The Concept of the Political*. Čikaga: University of Chicago Press, 2007, 74-75.

¹⁰³ C. Schmitt, *The Crisis of Parliamentary Democracy*. Masačiūsetsas: MIT Press, 1988.

tapo tautos valia, o ne Dievas. Kitaip tariant, tauta tapo sekuliarizuota dieviškojo suvereniteto versija. Šią logiką puikiai apibūdina K. Markso tvirtinimas, jog „liberaliai demokratinei santvarkai nereikia religijos tam, kad ji save politiškai išpildytų. Priešingai, ji gali abstrahuotis nuo religijos, nes joje žmogiškasis religijos pagrindas yra išreikštas pasaulietiška.“¹⁰⁴ Schmitt tvirtina, jog modernios liberalios valstybės, koncentruojasi tik ties techniniais klausimais (pavyzdžiui: ekonomikos augimas, populiacijos valdymas ir pan.) ir yra nepajėgios sukurti politinio legitimumo¹⁰⁵, todėl, tapo tuo, ką joje [valstybėje] įžvelgė M. Weber - „milžiniška įmone“¹⁰⁶. Taigi, Schmitt pabrėžia būtiną normatyvinę, t.y., religinę/ teologinę, sąlygą politinio autoriteto legitimumo užtikrinimui ir jo pagrįstumui. Akivaizdu, jog *Politinė teologija* demonstruoja sudėtingą Vakarų politinių institucijų genezę bei atskleidžia gilią suverenumo problematiką.

Tarptautinė politinė teologija

Nors politinė teologija nėra Schmitt išradimas, tačiau būtent nuo jo 20 – tajame amžiuje prasidėjo šios tematikos tyrinėjimai. Be abejonės, kalbant apie politinę teologiją yra neįmanoma kartu neanalizuoti ir Schmitt teorinių plėtojimų. Tačiau, politikos ir religijos, o tiksliau - tarptautinių santykių ir religijos sąryšio - tyrinėjimo kontekste, yra būtina pristatyti ir inovatyvią V. Kubáľková poziciją. Tam tikra prasme, žengdama „vieną teorinį žingsnį atgal“ nuo Schmitt pozicijos, ir kartu, „vieną žingsnį į priekį“, t.y., link tarptautinių santykių disciplinos, Kubáľková pristato *tarptautinės politinės teologijos* koncepciją.¹⁰⁷ Autorė prisipažįsta, jog „teologijos“ termino naudojimo pasirinkimu, ji siekia šokiruoti savo kolegas akademikus.¹⁰⁸ Tačiau, tokį savo pasirinkimą ji argumentuoja noru sumažinti atotrūkį tarp tarptautinių santykių disciplinos ir religijos bei sukurti tam tikrą intelektualinę erdvę tokios tematikos tyrimams.

Analizuojant inovatyvų Kubáľková siekį susieti tarptautinių santykių discipliną su religija, yra svarbu pabrėžti, jog jos vartojamo „teologijos“ termino apibrėžimas nėra toks radikalus, kaip Schmitt ir juo sekančių politikos teologų. Vienas „teorinis žingsnis atgal“ reiškia tai, jog Kubáľková netvirtina visų politikos teorijų pagrindų fundamentalaus egzistavimo religiniuose „apreiškimuose“. Teologijos terminu autorė nurodo į „sistematinę, pasauliniais reikalais suinteresuotų, diskursų bei santykių tarp jų analizę, kurie ieško arba teigia radę, atsakymą (transcendentinį arba sekuliarų) į žmogaus prasmės ir tikslo paieškų poreikį.“¹⁰⁹ Tuo pačiu metu, tam tikras „žingsnis į priekį“ nurodo į jos siekį išvengti neretų iškraipymų bei

---

¹⁰⁴ A. Jokubaitis, „Ką daryti krikščionims demokratams, kai demokratijai nebereikia religijos?“ *Bernardinai*, 2016. Prieinama adresu: <<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2016-12-15-ka-daryti-krikscionims-demokratams-kai-demokratijai-nereikia-religijos/152799>>. [Žiūrėta 2017-03-06].

¹⁰⁵ C. Schmitt, *Roman Catholicism and Political Form*. Westport: Greenwood Press, 1996, 13.

¹⁰⁶ Ibid, 21.

¹⁰⁷ V. Kubáľková, „International Political Theology“. *The Brown Journal of World Affairs*, 12(2), 2006. Taip pat: *Idem*, „A ‘Turn to Religion’ in International Relations?“, 2009.

¹⁰⁸ Kubáľková, 2009, 26.

¹⁰⁹ Kubáľková, 2006, 143. Išsamiau plėtojama: Kubáľková, 2009, 26-28.

nuolatinių klaidingų religijos redukavimų, apjungiant, galbūt net pirmą kartą, specifiskai tarptautinių santykių discipliną su religijos studijomis. Šiam tikslui pasiekti, Kubálková pasiūlyta nauja - tarptautinės politinės teologijos - prieiga pasižymi trimis charakteristikomis.

Pirmiausia, ši prieiga yra konstruktyvistinė, tačiau ne pozityvistinio pobūdžio. Pozityvizmas yra grįstas tam tikrų, pojūčiams nepasiekiamų, realybės dalių atmetimu. Tačiau, religijos turi bendrą pasaulio suvokimą, kuris pasižymi transcendentiskumu. Dėl tokio pasaulio suvokimo, pozityvizmas negali priimti realybės, egzistuojančios transcendentinėje erdvėje, t.y., už žmogiškiems pojūčiams pasiekiamų ribų. Siekdama išvengti religijos sumažinimo iki religinių organizacijų ar civilizacijų diferencijuojančios charakteristikos bei pripažindama nekvestionuojamą „meta – realybės“ egzistavimo faktą religijų požiūriu, Kubálková tarptautinės politinės teologijos prieiga yra sukurta naudoti lingvistinį/ į taisykles orientuotą, post – pozityvistinio pobūdžio, konstruktyvistinę prieigą, pristatytą ir išplėtotą N. Onuf¹¹⁰. Atsižvelgiant į tai, jog dauguma religijų šventus tekstus ir jų interpretacijas laiko savo tikėjimo pamatu, būtent post – pozityvistinis konstruktyvizmas gali šiuos tekstus priimti rimtai ir tinkamai juos analizuoti. „Lingvistinio posūkio“ konstruktyvizmas priskiria kalbai darymo/ atlikimo (ang. *performative*) gebėjimą ir todėl traktuoja ją kaip turinčią ypatingai svarbų socialinį vaidmenį. Kalba yra suvokiama ne tik kaip pasyvus įrankis realybei reflektuoti ar ją pristatyti, tačiau kalba atlieka svarbų vaidmenį, *kuriant* socialinę realybę. Būtent per kalbą yra kuriamos socialinio ir materialinio pasaulio prasmės arba, kaip pažymi D. Jakniūnaitė: „Gyvenimas yra su kalba ir jos dėka“.¹¹¹ Kitaip tariant, pasaulis yra suvokiamas kaip nuolat kuriamas ir perkuriamas. Būtent šis nuolatinis (per)kūrimo procesas ir paverčia pasaulį prasmingu¹¹², kadangi tikrovė nėra laikytina natūralia ar objektyvia duotybe. Žmonių pasaulis yra tam tikras kūrinys, t.y. jis yra *konstruojamas* per pačių veikėjų veiksmus.¹¹³ [kursyvas S.K.] Taigi, priešingai A. Wendt konstruktyvistiniams veikėjams, kurie „ne kalba, bet *signalizuoja* vieni kitiems“¹¹⁴, remiantis Onuf lingvistinio konstruktyvizmo požiūriu, kalbėti yra *daryti*. Galiausiai, tarptautinės politikos teologija pripažįsta racionalumo dimensiją, tačiau Kubálková pabrėžia skirtingų racionalumo formų egzistavimą. Pasak autorės, nėra universalios racionalumo koncepcijos ir suvokimo visai žmonijai¹¹⁵, kadangi egzistuoja kitos racionalumo formos, nepagrįstos Vakarietišku koncepcijos suvokimu. Religinis

---

¹¹⁰ N. Onuf, *World of Our Making: Rules and Rule in Social Theory and International Relations*. Kolumbija: University of South Carolina Press, 1989.

¹¹¹ D. Jakniūnaitė, „Kaimynystės samprata tarptautinių santykių konstruktyvistinėje perspektyvoje: Rusijos atvejis“. Daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, 2007, 31.

¹¹² Ibid, 30.

¹¹³ Ibid, 25.

¹¹⁴ M. Zehfuss, „Constructivism in International Relations: Wendt, Onuf, and Kratochwil“. Kn. K. Fierke, K. E. Jorgenson, (sud.), *Constructing International Relations: the Next Generation*. Niujorkas: M.E. Sharpe, 2001, 69.

¹¹⁵ Kubálková, 2006, 144.

„racionalumas“ yra išskirtinės formos mąstymas, paremtas tikėjimu. Tokio pobūdžio mąstyme, tikėjimas yra pirmesnis už protavimą, kuris yra kontroliuojamas pirmojo, priešingai sekuliariam diskursui, kuriame tikėjimas yra subordinuotas ir kvestionuojamas proto. Religinis diskursas apima ir transcendentinę, pojūčiams neprieinamą, dimensiją, ir sekuliariąją, materialią realybę. Jame dominuoja naratyvai, mitai, normatyviniai įsakymai, palaiminimai, prakeikimai, išpažinimai, metaforos, simboliai, analogijos ir t.t. Religinio diskurso analitinio nagrinėjimo kontekste, Kubálková taip pat referuoja ir į J. Habermas darbus. Nors pažymėtina, jog pats Habermas ir nėra jokios religijos sekėjas, tačiau pripažįsta svarbų socialinį religijos vaidmenį modernioje visuomenėje, kuri, pasak jo, išgyvena įvairiapusišką krizę. Religija suteikia kitokią ir itin reikalingą dimensiją žmonių gyvenime, įtraukiančia meilės, gailestingumo, bendruomeniškumo jausmus į konkurenciškumą ir materialistiškumą apibrėžiamą Vakarų visuomenę. Habermas savo darbuose akcentuoja kalbos ir tekstų svarbą bei kritikuoja sekuliarų diskursą dėl jo nenuoseklumo ir nesugebėjimo perkelti/ išversti savo moraline ir motyvuojančia prigimtimi pasižyminčios religinės kalbos į sekuliarų diskursą. Kubálková, pritardama Habermas, jog toks perkėlimas/ išvertimas yra reikalingas, įvardija jo pastangas būtent kaip lingvistinio konstruktyvizmo formą. Tokia šių tyrinėtojų pozicija atliepia ir Schmitt samprotavimus apie modernių valstybių krizę, sąlygojamą susilpnėjusių religinių, politinio autoriteto legitimavimo, prielaidų. Akivaizdu, jog sekuliarizacija Vakaruose ir politikos bei religijos atskyrimo principas susilaukia nemažai pagrįstos akademikų kritikos, kuri ne tik nurodo į poreikį analizuoti politiką ir galią iš labiau holistiškos ir visapusiškos perspektyvos, bet kartu suteikia ir praktines gaires tokiai empirinei analizei įgyvendinti. Schmitt politinės teologijos koncepcija kartu su Kubálkovos pristatyta *tarptautinės politinės teologijos* idėja ir išskirtomis jos charakteristikomis leidžia tinkamai tirti religijos ir politikos sąryšį, neredukuojant religinio diskurso ir praktikų svarbos. Būtina pripažinti, jog religija ir religiniai veikėjai yra ypatingai svarbus faktorius tarptautinėje politikoje, todėl yra reikalinga įtraukti tikėjimą bei vertybes į tyrimus, nes, apibendrinant Kubálková žodžiais, „religija negali sugrįžti į tarptautinius santykius, kadangi niekada nebuvo jų palikusi.“¹¹⁶ [kursyvas S.K.].

Politinė teologija kaip konceptualus tyrimo modelis ir metodologinis įrankis

Išsamiai pristatyta ir išanalizuota C. Schmitt politinės teologijos samprata bei V. Kubálková *tarptautinės politinės teologijos* koncepcija, taikytina tarptautinių santykių disciplinoje, sukuria tam tikrą analitinę erdvę permąstyti *sekuliarumo* kategoriją ir išvengti klaidingų religijos redukavimų, analizuojant sekmininkų bažnyčių teologinio diskurso ir religinių praktikų į(si)traukimą į politikos erdvę. Politinės teologijos prielaidos tampa konceptuali tyrimo modeliu, kuris leidžia pastebėti sekmininkų vykdomą

---

¹¹⁶ Kubálková, 2009, 32.

politikos (re)konstravimą ant teologinių pagrindų. Ši prieiga suteikia galimybę rimtai bei argumentuotai įrodyti vykstančio politikos *pentekostalizavimo* faktą Nigerijoje ir Brazilijoje, kuris persikelia ir į regioninį bei tarptautinės politikos lygmenis.

Šio darbo **metodologija** iš esmės remiasi trimis, V. Kubáľková pristatytos *tarptautinės politinės teologijos* idėjos, charakteristikomis, kurios nurodo, į ką empiriškai reikia žiūrėti ir kaip tai tinkamai analitiškai nagrinėti. Kubáľková inovacija tampa tam tikru metodologiniu įrankiu, suteikiančiu apčiuopiamą kryptį šiame darbe įgyvendinamam tyrimui. Tolimesnėje šio skyriaus dalyje yra pagrindžiamas tokio metodologinio įrankio tinkamumas empirinėje analizėje, atskleidžiant jo taikymo praktinę specifiką ir pobūdį.

Pirmiausiai, sekmininkų tikėjimas atitinka Kubáľková pateiktą teologijos apibrėžimą. Sekmininkai iš tiesų tvirtina radę atsakymus į žmogaus prasmės ir gyvenimo tikslo paieškas bei, kaip bus pademonstruota empirinės analizės dalyje, yra aktyviai įsitraukę į „pasaulietinius“ reikalus. Šiame kontekste yra ypatingai svarbu akcentuoti globaliuose Pietuose egzistuojantį kitokį racionalumą, nepagrįstą Vakarietišku koncepcijos suvokimu. Vakarietiškas racionalumas dalija realybę į metafizinę bei materialiąją dimensijas, kai, tuo tarpu, globalių Pietų pasaulėžiūra iš pagrindų remiasi religiniu racionalumu. Globaliuose Pietuose vyraujantis religinis – sekmininkų tikėjimo - racionalumas, yra akivaizdus, kitokio nei Vakaruose priimto, racionalumo pavyzdys, kuris patvirtina Kubáľková poziciją, jog nėra vieno universalus racionalumo, bet egzistuoja daug skirtingų jo formų. Ši teorinė prielaida leidžia analizėje išvengti klaidingų religijos redukavimų ir suteikia pagrindą kvestionuoti *sekuliarumo* kategoriją bei išimtinai sekuliarią politikos prigimtį.

Globaliuose Pietuose žmonės, vaizdingai tariant, yra „nepagydomai religingi“¹¹⁷. Religija yra vienijanti galia, kuri suteikia esminį pagrindą ne tik moralinei ir kultūrinei, bet ir socio - politinei, ekonominei bei technologinei visuomenės dinamikai.¹¹⁸ Religinis globalių Pietų racionalumas akivaizdžiai pasireiškia per skirties tarp politikos ir religijos, tarp dvasinio ir materialiojo pasaulio, nebuvimą. Būtina suprasti šį pasaulį valdančią filosofiją, jog „būti“ reiškia „būti religingu religingoje visatoje“.¹¹⁹ Remiantis tokiu „meta - realybės“ suvokimu, kasdienio gyvenimo problemos (pavyzdžiui: liga ar skurdas) yra besąlygiškai suprantamos kaip antgamtinės kilmės. Kitaip tariant, individualios, socialinės ar politinės nesėkmės čia yra laikomos susijusiomis su kosmine kova tarp Dievo ir jo priešų, todėl sekmininkų bažnyčių demonų išvaymo bei dvasinio gydymo (ang. *spiritual healing*) ritualai yra plačiai naudojami ir

---

¹¹⁷ J. Ogbonnaya, „Religion and Sustainable Development in Africa: The Case of Nigeria“. *Theology Faculty Research and Publications*, 1, 2012, 5.

¹¹⁸ Ibid, 4.

¹¹⁹ Ibid, 5.

savaime suprantamos praktikos. Kitaip tariant, sekmininkų tikėjimo teologinis diskursas ir religinės praktikos yra neišvengiamai susijusios ir persipynusios su valstybės politikos dimensija bei akivaizdžiai verčia kvestionuoti išskirtinai *sekularios* politikos suvokimą. Atsižvelgiant į globaliuose Pietuose dominuojantį „sekmininkų“ racionalumą, politinės teologijos prieiga tampa tinkamu konceptualių pagrindų analizuoti sekmininkų tikėjimo ir valstybės politikos sąryšį. Be to, ši koncepcija leidžia pagrįstai kelti klausimą apie kitokią, ne sekularios prigimties, bet naują, *teologiškai – politiškos*, eros būtį globaliuose Pietuose.

Galiausiai, pripažįstant sekmininkų racionalumo dominavimą ir egzistuojantį *organiškai – vientisą* realybės suvokimą globaliuose Pietuose, empirinė analizės dalis remiasi post – pozityvistinio konstruktyvizmo prielaidomis. Lingvistinio pobūdžio konstruktyvistinė prieiga leidžia išvengti klaidingo religijos redukavimo ir suteikia galimybę rimtai priimti ir analizuoti sekmininkų teologinį diskursą. Remiantis šios prieigos prielaidomis, sekmininkų diskursas yra traktuojamas ne tik kaip reflektuojantis socialinę realybę, bet ir turintis galios ją (per)kurti. Empirinėje analizės dalyje yra sutelkiamas dėmesys į sekmininkų teologiją, paremtą tik Biblijos autoritetu ir pažodiniu jos interpretavimu. Taip pat yra nagrinėjamas šio tikėjimo diskursas, kuris pasireiškia per kuriamus naratyvus, mitus, naudojamas metaforas, simbolius ir analogijas bei atliekamas religines praktikas, kaip pavyzdžiui: pamaldos, palaiminimai ir t.t. Šia empirine analize yra siekiama įrodyti religinio diskurso perkėlimą į sekuliarų ir teologinės sekmininkų kalbos dominavimą jame. Kitaip tariant, per sekmininkų tikėjimo teologinių koncepcijų naudojimo bei religinių normų ir praktikų į(si)traukimo į politiką analizę, yra siekiama argumentuotai pademonstruoti religinio sekmininkų tikėjimo įtaką sekuliariai politikai bei jų autoritetą nacionaliniams valstybių lyderiams, tokiu būdu, pagrįstai tvirtinant politikos *pentekostalizavimo*, t.y., (re)konstravimo ant teologinių pagrindų, proceso realumą.

3. POLITIKOS PENTEKOSTALIZACIJA IR NAUJA, TEOLOGIŠKAI - POLITIŠKA, ERA GLOBALIUOSE PIETUOSE

Darbo įvade jau buvo minėta, jog dėl tyrimo apimties ribotumo, globalaus sekmininkų fenomeno ir jų į(si)traukimo į politiką, analizė apsiriboja dviejų didžiausių valstybių - Nigerijos ir Brazilijos - skirtinguose globalių Pietų kontinentuose, atitinkamai - Afrikos ir Lotynų Amerikos - analize. Pažymėtina, jog Nigerijos ir Brazilijos valstybių politikos *pentekostalizacijos* tyrimas nėra pagrindinis šio darbo fokusas ar lyginamoji tarpusavio atvejų analizė. Šių dviejų valstybių politikos *pentekostalizacijos* tyrimas yra įrankis pademonstruoti sekmininkų tikėjimo globalumą bei kitokį, Pietuose dominuojantį, pasaulio suvokimą, siekiant įrodyti politikos (re)konstravimo ant teologinių pagrindų procesą ir naujos, *teologiškai – politiškos*, eros globaliuose Pietuose pradžią. Sekmininkų pasaulėžiūra yra įsigalėjusi šių žemynų visuomenėse, o teologinės tikėjimo tiesos ir religinės praktikos yra perkeliamos į sekuliaros politikos dimensiją. Pažymėtina, jog, nors empirinė atvejų analizė ir atskleidžia skirtingai įgyvendinamą politikos (re)konstravimo ant teologinių sekmininkų pagrindų procesą Nigerijoje ir Brazilijoje, tačiau šis faktas tik patvirtina sekmininkų tikėjimo globalumo pobūdį ir sugebėjimą lanksčiai prisitaikyti prie vietinių kultūrų ir skirtingų tradicijų. Politikos *pentekostalizacija* Nigerijoje ir Brazilijoje lemia itin moraliai konservatyvios pasaulėžiūros įsigalėjimą globaliuose Pietuose. Šio proceso sėkmė kartu su globalaus masto sekmininkų misija perkrikštyti visą pasaulį, suteikia argumentuotą pagrindą pripažinti šio fenomeno svarbą tarptautinėje arenoje bei nurodo į įtampos tarp Pietų – Šiaurės suintensyvėjimą bei potencialų rimtų skirčių atsiradimą.

Tolimesnę, t.y., empirinę šio darbo dalį sudaro dviejų atvejų (Nigerijos ir Brazilijos) analizė. Nors darbo įvade buvo pateikti bendri argumentai būtent šių valstybių pasirinkimui, analizuojant politikos *pentekostalizacijos* procesą globaliuose Pietuose, tačiau kiekvieno atvejo atskiras tyrimas pirmiausiai yra pradedamas nuo išsamesnio ir konkretaus to atvejo konteksto pristatymo. Taigi, prieš siekiant įrodyti politikos (re)konstravimą ant teologinių pagrindų, nagrinėjant Nigerijos ir Brazilijos politikos *pentekostalizacijos* procesus, pirmiausiai yra specifiskai pristatoma kiekvienos valstybės padėtis regione ir tarptautinėje arenoje. Šis kontekstas pagrindžia kiekvieno atvejo pasirinkimą ir jo politikos tendencijų reikšmingumą tarptautinės politikos kontekste. Tuomet yra pereinama prie sekmininkų tikėjimo padėties konkrečiai kiekvienoje šalyje aptarimo. Išsamiai pristačius reikalingą bei kiekvienu atveju konkretų kontekstą ir, tokiu būdu, susikūrus tam tikrą tolimesnės empirinės analizės atspirties tašką, yra pereinama prie politikos *pentekostalizacijos* tyrimo. Kiekvieno atvejo politikos *pentekostalizacijos* analizės pabaigoje yra pateikiamas trumpas pagrindinių išvalgų apibendrinimas. Galiausiai, atskiroje ir paskutinėje šio darbo

dalyje yra pateikiamos bendros, nuoseklios ir visapusiškos, išsikelta tyrimo tikslą padėjusių įgyvendinti, abiejų atvejų analizės išvados, atskleidžiančios šiame darbe ginamos pozicijos pagrįstumą.

3. 1. NIGERIJOS ATVEJIS

Nigerija regioniniame ir tarptautiniame kontekste

Nigerija yra daugiausiai gyventojų turinti Afrikos šalis (~180mln.) ir, 2014 – taisiais pralenkusi Pietų Afriką, kuri ilgą laiką buvo įvardijama kaip didžioji Afrikos galia¹²⁰, tapo stambiausia ir įtakingiausia Afrikos kontinento ekonomine super - galia. Taip pat, ši valstybė yra didžiausia naftos gamintoja Afrikoje (šešta pasaulyje¹²¹) bei turi gausiausias gamtinių dujų išteklius.¹²² Nigerija yra penkta didžiausia JT taikos misijų rėmėja¹²³, o 2010 – 2011 metais - pirmininkavo JT Saugumo Tarybai. Be to, Nigerija buvo pakviesta prisijungti prie didžiųjų ekonominių galių diskusijų apie partnerystės galimybes ir aktyviai prisidėti prie globalių problemų sprendimo paieškų G20 forumo platformoje. Atsižvelgiant į valstybės dydį, natūralių išteklių resursus, ekonomikos augimo tempus ir švelniąją jos galią, pasireiškiančią per Nigerijos filmų (*Nollywood* yra antra didžiausia kino industrija pasaulyje, 2009m. pralenkusi *Hollywood*¹²⁴) ir muzikos industriją, Nigerija yra neabejotinai svarbus regioninis veikėjas, kurio įtaka pastebimai didėja ir tarptautinėje arenoje. Pagrindinės prekybos su Nigerija partnerės - JAV, ES, Kinija ir Indija - siekia glaudesnių ryšių su specifiskai šia valstybe ir visu Afrikos kontinentu bendrai, o teigiami santykiai su BRICS valstybėmis spartina Nigerijos prisijungimo ir prie šio valstybių klubo galimybę. Apibendrinant pristatytas didžiosios Afrikos galios charakteristikas, galima teigti, jog Nigerijos potencialas daryti įtaką viso regiono politikos kryptims ir vaidinti aktyvų vaidmenį tarptautinėje arenoje tik didės. Dėl šių priežasčių yra aktualu ir reikalinga išsiaiškinti, kokią įtaką politiniams valstybės procesams turi sekmininkai, tikintys dvasinių jėgų veikimu fiziniame pasaulyje ir siekiantys įgyvendinti globalaus masto projektą – perkrikštyti visą pasaulį. Todėl, tolimesnėje darbo dalyje pirmiausiai yra aptariamas bendras religijos kontekstas Afrikos kontinente ir Nigerijoje. Vėliau yra pereinama prie specifiskai sekmininkų bažnyčių padėties pristatymo, tokiu būdu, sukuriant argumentuotą pagrindą sekmininkų tikėjimo

---

¹²⁰ V. A. O. Adetula, „Nigeria’s Rebased Economy and Its Role in Regional and Global Politics“. *E-International Relations*, 2014. Prieinama adresu: <<http://www.e-ir.info/2014/10/13/nigerias-rebased-economy-and-its-role-in-regional-and-global-politics/>>. [Žiūrėta 2017-04-01].

¹²¹ Oficialus Nigerian National Petroleum Corporation tinklalapis. Prieinama adresu:

<<http://www.nnpcgroup.com/NNPCBusiness/UpstreamVentures/OilProduction.aspx>>. [Žiūrėta 2017-04-01].

¹²² O. Ogunnubi, U. Okeke-Uzodike, „Can Nigeria be African’s Hegemon?“ *African Security Review*, 25(2), 2016, 115.

¹²³ A. A. Omaki, „The Role of Nigeria in the United Nations“. Pristatyta konferencijoje: „The Training Session for Senior Management Staff of the Office of the Secretary to the Government of the Federation“, Apo-Abuja, Nigerija, 2016 sausio 7d. Prieinama adresu: <<https://savannahcentre.org/the-role-of-nigeria-in-the-united-nations/>>. [Žiūrėta 2017-04-01].

¹²⁴ N. Onishi, „Nigeria’s Booming Film Industry Redefines African Life“. *The New York Times*, 2016. Prieinama adresu: <https://www.nytimes.com/2016/02/19/world/africa/with-a-boom-before-the-cameras-nigeria-redefines-african-life.html?_r=0>. [Žiūrėta 2017-04-01].

skelbiamų tiesų ir jų praktikų įtakos valstybinei politikai, analizei, siekiant argumentuotai įrodyti sekuliarios valstybinės politikos eros pabaigą ir naują - „teologiškai – politišką“ - realybės būtį.

Religinis Nigerijos kontekstas

Krikščionių tikinčiųjų skaičius augimas ir gravitacinio centro persikėlimas į Pietus jau buvo pristatytas darbo įvade, tačiau, svarbu akcentuoti, jog būtent Afrika reprezentuoja greičiausią ir didžiausio masto pasaulinės krikščionių populiacijos didėjimą. Pažymėtina, jog 1910 – taisiais metais tik 9% visos Afrikos žemyno populiacijos buvo krikščionys, tačiau 2010 – taisiais šis rodiklis siekė 48,3%¹²⁵, o sekmininkai, savo ruožtu, yra greičiausiai auganti krikščionybės atšaka bendrose plėtros tendencijose. Šiuo metu, sekmininkų tikintieji sudaro ¼ viso Afrikos kontinento populiacijos dalį (~150 – 250mln.), o iki 2050 – tųjų, yra prognozuojama, jog sieks 420mln.¹²⁶ Šie kiekybiniai ir geografinio tikinčiųjų persiskirstymo duomenys iš esmės yra laikomi reikšmingiausiu religijos pokyčiu 20 – tajame amžiuje. Apibendrinant Globalios Krikščionybės tyrimų Centro direktoriaus, T. Johnson, žodžiais, toks spartus tikinčiųjų augimas Afrikoje yra tiesiog šokiruojantis.¹²⁷ Įdomu pažymėti, jog naujų krikščionių – sekmininkų - tikinčiųjų skaičius auga tarp jaunų, išsilavinusių, miestuose gyvenančių Afrikos populiacijos segmentų.

Nigerija, savo ruožtu, reprezentuoja dviejų pagrindinių religijų – Islamo ir Krikščionybės – „fronto liniją“¹²⁸ dėl beveik tolygaus musulmonų ir krikščionių pasiskirstymo šalyje. Didžioji dalis musulmonų yra šiaurinėje valstybės dalyje, o krikščionys – pietinėje. Sekmininkai yra dažnai ir taikliai apibūdinami kaip „religija, sukurta keliauti“, kadangi neturi vieno geografinio ir/ ar institucinio centro. Tačiau Nigerija, vis dėlto, neretai yra įvardijama kaip „naujoji Krikščionybės Meka“¹²⁹ dėl valstybės sostinėje – Lagos – esančio didžiausio sekmininkų miesto pasaulyje¹³⁰. Fenomenalus sekmininkų tikėjimo proveržis Nigerijoje yra didžiausias visame Afrikos kontinente, nepaisant to, jog, kaip pažymi tyrinėtojas D. Martin, masinė šio tikėjimo plėtra prasidėjo 1980 – taisiais, dešimtmečiu vėliau nei Lotynų Amerikoje.¹³¹ Tuo metu sekmininkų buvo tik 300 000, tačiau vos per 30 – 40 metų šis tikėjimas fenomenaliai išaugo ir dabar

¹²⁵ Center for the Study of Global Christianity, 22.

¹²⁶ Straub, 221.

¹²⁷ S. Arie, „Global South as Growing Force in Catholic Church“. *Christian Science Monitor*, 2005. Prieinama adresu: <<http://www.csmonitor.com/2005/0405/p01s03-wogi.html>>. [Žiūrėta 2017-03-01].

¹²⁸ P. Freston, *Evangelicals and Politics in Asia, Africa and Latin America*. Kembridžas: Cambridge University Press, 2001, 181.

¹²⁹ B. Van Der Haak, R. Vijgen, „Project: Atlas of Pentecostalism“. Pulitzer Center, 2013. Prieinama adresu: <<http://pulitzercenter.org/projects/africa-nigeria-pentecostal-christians-holy-spirit-global-religion-iconography-cartography-data-visualization>>. [Žiūrėta 2017-03-04]. Išsamiau apie projektą „Atlas of Pentecostalism“: <<http://www.atlasofpentecostalism.net/>>.

¹³⁰ Arenari, 84.

¹³¹ D. Martin, *Pentecostalism: the World Their Parish*. Niūdžersis: Willey-Blackwell, 2002, 98.

„naujai - gimusių“ tikinčiųjų Nigerijoje yra skaičiuojama 56mln. (iš 84.5mln. visų krikščionių tikinčiųjų)¹³². Įdomu paminėti, jog masinė naujų sekmininkų bažnyčių plėtra vyksta ne tik Nigerijos viduje. Krikščionybė pasiekė istorinio posūkio tašką - Nigerijos sekmininkų kunigai vyksta į Europą, Rusiją bei JAV steigti naujų bažnyčių ir (re)evangelizuoti netikinčiuosius. Pavyzdžiui, vieną didžiausių sekmininkų bažnyčių pasaulyje, esančią Ukrainoje, įkūrė ir jai vadovauja Nigerijos kilmės sekmininkų kunigas.¹³³ Jungtinėje Karalystėje, tuo tarpu, iš didžiausių 10 sekmininkų mega – bažnyčių, 4 jų įkūrė ir joms vadovauja taip pat Nigerijos kilmės kunigai.¹³⁴ Be to, daug krikščioniškų Nigerijos televizijos laidų bei garsių tele – evangelistų pasiekia žiūrovus toli už Nigerijos ribų. Šie pavyzdžiai patvirtina trans – nacionalinį sekmininkų bažnyčių pobūdį ir tam tikrą, Nigerijos sekmininkų vykdomą, tikėjimo tiesų „eksportą“, siekiant įgyvendinti globalią pasaulio perkrikštijimo misiją. Būtina dar kartą pabrėžti, jog sekmininkų tikėjimo sėkmė Nigerijoje ir politikos *pentekostalizavimas* nėra vienas išskirtinis atvejis, tačiau yra būdingas ir kitoms Afrikos valstybėms¹³⁵.

Nigerijos politikos pentekostalizacija

Ankstesnėje darbo dalyje pristatyta politinės teologijos samprata suteikia tam tikrą conceptualų modelį ir leidžia suprasti Nigerijos bei viso Afrikos kontinento politinės erdvės realybę, o Kubálková nurodytos tarptautinės politinės teologijos charakteristikos tampa metodologiniu įrankiu, praktiškai nurodančiu analizės kryptį. Politinė teologija leidžia nagrinėti politiką per teologinių koncepcijų naudojimą ir religinių veikėjų į(si)traukimą į politinę erdvę, todėl Nigerijos politikos analizė koncentruojasi ties teologinio sekmininkų diskurso ir religinių praktikų tyrinėjimu bei kaip šio tikėjimo normos į(si)traukia/

---

¹³² Straub, 217.

¹³³ Taiwo, 6. Kunigas Adelaja tvirtina, jog ši bažnyčia (ang. *Embassy of God*) yra didžiausia Europos istorijoje, peržengusi 15 000 narių skaičių jau 2000m. ir dabar turinti 25 000 tikinčiųjų vien tik sostinėje-Kijeve. Plačiau: H. Fawkes, „Nigerian Pastor finds New Flock in Ukraine“. *BBC News*, 2006. Prieinama adresu: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/6098658.stm>. [Žiūrėta 2017-03-01].

¹³⁴ R. Burgess, „Migrant Churches as a Potent Social Force“. Research Project: „Transnational Nigerian Pentecostal churches, networks and believers in three northern countries“, Birmingham Universitetas. Prieinama adresu: <<http://www.birmingham.ac.uk/schools/ptr/departments/theologyandreligion/research/projects/transnational-nigerian-pentecostal.aspx>>. [Žiūrėta 2017-03-01]. Plačiau apie sekmininkų bažnyčių proveržį JK (skaičiuojama: daugiau nei 750 sekmininkų bažnyčių buvo įkurta per 20 metų): D. Arnold, „African megachurch brings Gospel back to Britain with a dazzle“. *The Times*, 2015. Prieinama adresu: <<https://www.thetimes.co.uk/article/african-megachurch-brings-gospel-back-to-britain-with-a-dazzle-b8bhr8x23nk>>. [Žiūrėta 2017-03-01].

¹³⁵ Pavyzdžiui: sekmininkų tikėjimą išpažįstantis Zambijos prezidentas 1991-aisiais oficialiai paskelbė valstybę „Kristaus tauta“. Plačiau apie tokios prezidento retorikos pasekmes valstybės politikai: I. A. Phiri, „President Frederick J. T. Chiluba of Zambia: The Christian Nation and Democracy“. *Journal of Religion in Africa*, 33(4), 2003, 401-428. Ugandoje, tuo tarpu, dėl atkaklios kampanijos, kuriai vadovavo šalies prezidento „naujai-gimusi“ žmona, buvo oficialiai pakeista kovos su AIDS strategija: ABC priėgta išstūmė tik susilaikymą skatinanti politika. Pažymėtina, jog net mokomoji medžiaga mokyklose turėjo būti perrašyta, kad atitiktų sekmininkų tikėjimo tiesas. Tai yra vienas reikšmingiausių viešosios politikos pentekostalizacijos pavyzdžių. Plačiau apie Ugandą: A. Gusman, „The Abstinence Campaign and the Construction of the Balokole Identity in the Ugandan Pentecostal Movement“. *Canadian Journal of African Studies*, 47(2), 2013, 273-292.

yra perkeliama į oficialiai sekuliaros valstybės politikos erdvę ir, tokiu būdu, (re)konstruoja politiką ant teologinių pagrindų.

Sekmininkų teologijoje dominuoja naratyvas, tvirtinantis neabejotinai vykstančios globalios dvasinės kovos (ang. *spiritual warfare*) tarp Dievo ir blogio faktą. Nors ši dvasinio karo idėja, pažymėtina, turi ilgą krikščionišką tradiciją, tačiau, sekmininkų tikėjime ji tapo viena pagrindinių koncepcijų. Ši kova yra suvokiama kaip vykstanti ne tik transcendentiniame lygmenyje, bet ir fiziniame, „žemiškajame“ pasaulyje, todėl sekmininkų tikėjimas akcentuoja dabarties ir viso „šio“ pasaulio svarbą, o ne išskirtinai individualų „išganymą anapus“. Didžiausių sekmininkų bažnyčių Nigerijoje retorika, savo ruožtu, pasižymi išskirtinio Nigerijos vaidmens akcentavimu šioje globalioje dvasinėje kovoje. Reprezentuojami save kaip tikruosius globalios krikščionybės atstovus, Nigerijos sekmininkai tvirtina turintys įgyvendinti ypatingą misiją. Jie laiko save išskirtiniais ir tiki esą vieninteliais, galinčiais išgelbėti visą žmoniją nuo amžinojo prakeikimo pražūties. Šis įsitikinimas yra taikliai ir vaizdingai perteikiamas dažnai kunigų retorikoje naudojama „ginklo“ metafora, kuri įtvirtina sekmininkų naratyvą viešajame diskurse ir legitimuoja religinių praktikų į(si)traukimą į politinę erdvę.

Sekmininkų kunigai savo retorikoje pakartotinai vaizduoja Afrikos žemyno formos panašumą į revolverį, išskirdami ir akcentuodami ypatingą Nigerijos poziciją - buvimą gaiduko vietoje.¹³⁶ Ši metafora vaizdingai perteikia išskirtinę Nigerijos misiją: atgaivinti tikėjimą ne tik šioje šalyje, bet ir visame pasaulyje. Globali sekmininkų vykdoma (re)evangelizacija, kitaip tariant, visos žmonijos *pentekostalizacija*, yra tikima, užtikrins galutinę Dievo pergalę kovoje su blogiu. Šio, dabar dominuojančio, sekmininkų diskurso formavimosi pradžią galima matyti jau 1990 – taisiais. Tuo metu sekmininkų kunigas Ojewale *Kvietime melstis už Nigeriją*¹³⁷ pranašiška tvirtino, jog šalis yra ant beprecedentinio krikščionybės atgimimo slenksčio. Ši dvasinė revoliucija pranašauja naujos eros būtį - nacionalinį Nigerijos „išlaisvinimą“ nuo piktųjų jėgų. Masinis dvasinis individų „prabudimas“, tvirtina Ojewale, yra būtinas, siekiant reikšmingų nacionalinių pokyčių ir šalies suklestėjimo. Tvirtindamas sekmininkų teologinio naratyvo realumą, atsispindinį tuometinėje, ypatingai sunkioje, valstybės situacijoje, kunigas akcentuoja neišvengiamai vykstančios dvasinės kovos ne tik kosmologiniame lygmenyje, bet ir kasdienėje fizinėje realybėje faktą. Kadangi piktosios jėgos yra veikiančios šioje „kasdienybės realybėje“ ir yra atsakingos už valstybės krizinę situaciją, todėl dvasinės kovos pergalę ir, atitinkamai – valstybės situacijos pagerėjimą, lemia ne kūniškieji ginklai, bet individų prisijungimas prie „Dievo armijos“. Kitaip

¹³⁶ Pavyzdžiui: RCCG lyderis Adeboye panaudojo šią metaforą 1999m; kitas RCCG lyderis-Brown Oyitso-2006m. *The Christian Post*, „African Christians Bring Fire, Faith Back to the West“. Prieinama adresu: <http://www.christianpost.com/news/african-christians-bring-fire-faith-back-to-the-west-4108/>. [Žiūrėta 2017-03-01].

¹³⁷ M. O. Ojewale, *A Call to Prayer for Nigeria*. Lagos: Peace and Salvation Publishers, 1990, 23–24, 37.

tariant, kunigas Ojewale kvietė priimti sekmininkų tikėjimą ir, tokiu būdu, kovoti „gėrio“ pusėje prieš piktašias jėgas, siekiant ne tik asmeninio „išganymo“, bet ir prisiimant atsakomybę už valstybės ateitį ir nacionalinį suklestėjimą.

Sekmininkų teologinis diskursas įtvirtina nekvestionuojamą vykstančios dvasinės kovos naratyvo faktą. Remiantis šiuo naratyvu, yra tikima demoniškujų dvasių nuolatinio veikimu fiziniame pasaulyje, kurios yra atsakingos už visas individualias problemas ir visuomenės nesėkmes: korupciją, skurdą, ligą. Be to, blogosios dvasios yra tokios galingos, jog gali „apsėsti“ politikus¹³⁸ ar net užgrobti ir patį valstybės suverenitetą¹³⁹. Tokiame sekmininkų „meta – realybės“ vaizdinyje, perteikiančiame dvasinės kovos neišvengiamą realumą ir egzistuojančios grėsmės neatidėliotinumą, apimančią asmeninę, politinę, religinę, ekonominę ir socialinę dimensijas, „fiziniai“ ginklai yra nepajėgūs padėti. Realios individualios bei rimtos socio – ekonominės valstybės problemos, pasak Ojewale, reikalauja dvasinių sprendimų. „Dvasiniai ginklai“, tokie kaip, pirmiausiai, atsivertimas į tikėjimą, t.y., „atgimimas iš naujo“/ „prisijungimas prie Dievo armijos“, „karinga, strategiška ir agresyvi malda“¹⁴⁰, gydymo bei egzorcizmo ritualai yra tinkami, teisingi ir vieninteliai galintys padėti, siekiant ne tik asmeninio „išganymo“, bet ir prisiimant atsakomybę už valstybės išvadavimą nuo blogio nelaisvės. Šis, kolektyvinį, nacionalinį ir politinį išgelbėjimą žadantis, sekmininkų teologinis naratyvas, išreikštas kunigo Ojewale retorikoje prieš dvidešimt metų, tęsiasi ir dabartiniame, akivaizdžiai agresyvesniame Nigerijos sekmininkų diskurse. Vienas iliustratyviausių pavyzdžių, aiškiai demonstruojantis ypatingai militarizuotą Biblijos teksto interpretaciją bei sukarintos religinės praktikos – maldos – pobūdį, atsiskleidžia 2013 – tųjų metų sekmininkų kunigo Olukoya retorikoje. Toliau tęsdamas sekmininkų naratyvą apie neabejotinai ir neišvengiamai vykstančią dvasinę kovą, kurioje individas dalyvauja, nepaisant to, ar jis tai pats suvokia, ar ne, Olukoya tvirtina, jog „tik smurtinė (ang. *violent*) malda, sujungta su agresyviu tikėjimu, užtikrina nepaprastus laimėjimus... <...> Tokia malda turi tik vieną tikslą: PRIEŠO PAŠALINIMĄ.“¹⁴¹ Atsižvelgiant į tokią, ypatingai agresyvią,

---

¹³⁸ O. U. Kalu, „Faith and Politics in Africa: Emergent Political Theology of Engagement in Nigeria“. Pristatyta kaip Paul B. Henry Paskaita Paul Henry Institute, Calvin College, Mičigane, 2003. Prieinama adresu:

<<https://pdfs.semanticscholar.org/8153/e1bbe61e4e3516756808bbac87f839f2f9da.pdf>>. [Žiūrėta 2017-03.-08]. P. 11.

¹³⁹ S. Owoeye, „Healing in some Pentecostal Churches in South Western Nigeria“. *European Scientific Journal*, 8(30), 2012, 101.

¹⁴⁰ Ojewale, 23-24, 37.

¹⁴¹ D. Olukoya, „The Power of Violent Faith and Violent Prayer“ (Deliverance of the Feet, Pt. 2), 2014. Malda/ kalba pasakyta specialių pamaldų metu, kurios vyksta kiekvieną mėnesį „Power Must Change Hands“ ir yra transliuojamos gyvai per televiziją bei internetą. Prieinama adresu: <<http://www.mountainoffire.org/messages/archives/2014-08-06>>. [Žiūrėta 2017-03-01]. Šis renginys yra organizuojamas *Mountain of Fire and Miracles* sekmininkų bažnyčios, išskirtinai pabrėžiančios agresyvios maldos galią. Maldų mieste (ang. *Prayer City*) yra medžiamasi be pertraukos, 24val. per dieną, 7 dienas per savaitę. Olukoya yra netgi parašęs ir išleidęs dvi knygas agresyvių maldų tematika: *Violent Prayers to Disgrace Stubborn Problems* (1999), *101 Weapons of Spiritual Warfare* (2013). Daugiau apie šią bažnyčią ir agresyvių maldų archyvas oficialiame *Mountain of Fire* tinklalapyje: <<http://www.mountainoffire.org/about>>.

Biblijos teksto interpretaciją ir rimtai traktuojant *organiškai vientisą* Afrikos individų pasaulio suvokimą, kunigo diskurse abstrakčiai įvardijamas „priešas“, iš pagrindų yra suvokiamas kaip piktoji dvasinė jėga. Tačiau, ši demoniškoji jėga geba veikti fiziniame pasaulyje, todėl sekmininkų kunigo kalbos aktu, „priešas“ gali neabejotinai sėkmingai būti „įsmenintas“/ „įkūnytas“. Kitaip tariant, galima teigti, jog sekmininkų tikėjimo diskursas turi galią mobilizuoti tikinčiuosius ne tik „idėjiniame“/ „teologiniame“ lygmenyje, prieš abstrakčiai įvardijamą „priešą“ – demoniškąją jėgą, bet ir įtikinti šios dvasios fiziniu įsikūnijimu materialioje realybėje. Remiantis tokiu, sekmininkų teologinio naratyvo pateikiamu ir tikinčiųjų priimamu, „meta – realybės“ suvokimu – bet kuris individas, nepripažįstantis sekmininkų tikėjimo ir „negimęs iš naujo“, gali potencialiai būti įvardijamas kaip konkretus „priešas“, dėl piktosios jėgos gebėjimo jį „apsėsti“/ „užvaldyti“.

Sekmininkų diskursas akivaizdžiai atskleidžia ne tik retorinę, bet ir kalbai suteikiamą darymo/ atlikimo (ang. *performative*) galią. Sekmininkų įsitikinimas, jog kalbėti yra *daryti*, o tiksliau: melstis yra veikti - visiškai atitinka N. Onuf lingvistinio konstruktyvizmo prielaidas. Malda sekmininkams yra nebe tik individuali bendravimo su Dievu technika, bet ji įgyja ir darymo/ veikimo galią. Malda tampa ginklu, militarizuota, tiesioginių veiksmų forma, kurią yra transformuojamas fizinio pasaulio realijos. Teologinė koncepcija ir religinė praktika – malda – yra perkeliama iš privačios į viešąją erdvę, priskiriant jai realybę (per)kuriančią galią. Sekmininkų kunigų retorikos pavyzdžiai atskleidžia intensyvaus, aiškiai militarizuoto ir gana ekstremalaus diskurso formavimą. Agresyviai suvokiama ir kolektyviai individų praktikuojama malda yra suvokiama kaip valstybės politikos kūrimo ir jos perkūrimo technika. Piktosios dvasinės jėgos, veikiančios fizinėje kasdienybėje, yra laikomos atsakingomis už socio – ekonomines valstybės problemas, todėl, savaime suprantamai, sekmininkų religinės praktikos yra laikomos „žemiškųjų“ problemų sprendimu. Malda neišvengiamai tampa pragmatiška, strategiška ir, iš esmės, politiška, nepaisant šalies Konstitucijoje oficialiai įtvirtinto valstybės sekuliarumo principo. Sekmininkų teologinio diskurso potenciali galia konkrečiai apibrėžti/ „įsmeninti“ „priešą“, leidžia daryti prielaidą apie sekmininkų tikėjimo nepriėmusių agresyvaus diskriminavimo galimybes, sėkmingai mobilizuojant „gimusius iš naujo“, pasiremiant Biblijos tiesų autoritetu ir nekvestionuojamu *organiškai vientisu* pasaulio suvokimu.

Kunigo Ojewale pristatytą revoliucinę sekmininkų programą reikšmingai papildė konkretus Nigerijos politinio išganymo planas. Kunigas Adeboye, dabar vadovaujantis vienai didžiausių Afrikos sekmininkų „imperijų“ (šiuo metu (2017) yra teigiama, jog ši bažnyčia turi savo „skyrius“ 196 – iose pasaulio

valstybėse¹⁴²) - *Dievo Atpirktajai Krikščioniškai Bažnyčiai* (ang. *The Redeemed Christian Church of God* (toliau tekste: RCCG)) – 1993 – taisiais pasakė kalbą „*Kas yra Dievo pusėje?*“¹⁴³ Ši kalba, tuo metu toliau prisidėjusi prie dabar jau dominuojančio sekmininkų diskurso formavimo ir jo įtvirtinimo, taikliai iliustruoja politines ir globalias Nigerijos sekmininkų ambicijas. Adeboye kritikuoja politinę valdžią ir netgi kvestionuoja jos autoriteto legitimumą, pabrėždamas valstybėje klestinčią korupciją ir sunkią socio – ekonominę situaciją. Tačiau, sekmininkų kunigas savo kalboje tvirtina apie Nigerijos atgimimo ir lyderystės pasaulyje potencialą. Šio potencialo įgyvendinimas priklauso tik nuo pačių individų. Kitaip tariant, kunigas teigia, jog valstybės nacionalinio suklestėjimo ir lyderystės pasaulyje vizija gali būti pasiekta tik tuo atveju, jei sekmininkai taps vyraujančia jėga šalyje. Adeboye, pabrėždamas, jog „Dievas nėra demokratas“¹⁴⁴, ragina tikinčiuosius tapti ne „socialiniu klubu“, bet „puolamąja armija“, nuo kurios drebėtų priešas. Šis tikslas - sekmininkų tapsmas vyraujančia jėga valstybėje/ „puolamąja armija“ - yra pasiekiamas, nurodo Adeboye, masiškai okupuojant žiniasklaidos erdvę - radijo ir televizijos programas - evangelizacijos tikslais, įtraukiant į tikėjimą studentus ir moteris, laimint vargingųjų širdis ir protus bei gaunant finansinę paramą iš šalies verslininkų.

Galima tvirtinti, jog prieš du dešimtmečius pradėtas kurti sekmininkų diskursas apie išskirtinę jų tikėjimo ir ypatingą Nigerijos misiją pasaulyje dabar yra dominuojantis, o Adeboye paskelbtas konkretus veiksmų planas - realizuotas. RCCG neįtikėtina išaugo savo tikinčiųjų skaičiumi, finansiniu turtingumu bei socialine ir politine įtaka. Ši bažnyčia turi savo kelionių kompaniją, leidyklą, valdo 4 bankus ir 44 pradinės mokyklas šalyje, 2005 – taisiais įkūrė *Atpirkėjo* (ang. *Redeemer*) universitetą, teikia visiems prieinamas sveikatos paslaugas¹⁴⁵ bei Futbolo Akademijoje ruošia žaidėjus, dalyvaujančius Pasauliniuose čempionatuose¹⁴⁶. Be to, sekmininkų tikėjimas neabejotinai yra valstybės politinio, kultūrinio, ekonominio ir religinio gyvenimo centre. Jų skelbiama žinia dominuoja viešajame diskurse: televizijos laidose ir filmuose, radijo programose, žiniasklaidoje, socialinės medijos platformose¹⁴⁷. RCCG, pavyzdžiui, valdo

---

¹⁴² S. Adegbiji, „RCCG: as Spiritual Leader and Global Missioner, Pastor Adeboye will pay greater attention to 196 countries“. *Freedom Reporter*, 2017. Prieinama adresu: <<http://freedomonline.com.ng/rccg-as-spiritual-leader-and-global-missioner-pastor-adeboye-will-pay-greater-attention-to-196-countries/>>. [Žiūrėta 2017-03-06].

¹⁴³ E. A. Adeboye, „Who is on the Lord’s Side?“ Kalba pasakyta kas du metus vykstančioje PFN konferencijoje, Lagos, 1993 vasario 13d. Pateikta: R. Marshall-Fratani, „Mediating the Local and the Global in Nigerian Pentecostalism“. *Journal of Religion in Africa*, 28(3), 1998, 308-309.

¹⁴⁴ Ibid.

¹⁴⁵ MacTavish, 140.

¹⁴⁶ Pavydžiui: T. B. Joshua Futbolo Akademijos 2 žaidėjai pateko į Nigerijos U-17 Pasaulinį čempionatą 2009. Plačiau: R. W. Omotoye, „A Critical Examination of the Activities of Pentecostal Churches in National Development in Nigeria“. *CESNUR*, 2010. Prieinama adresu: <<http://www.cesnur.org/2010/omotoye.htm>>. [Žiūrėta 2017-03-04].

¹⁴⁷ Įdomus ir iliustratyvus pavyzdys apie sekmininkų naudojamas šiuolaikines medijas: kunigo Adeboye Facebook puslapyje „Open Heavens Daily Devotional“, kuriame yra pateikiamos „kasdienės ir praktinės gairės Krikščioniškam gyvenimui“, yra rašoma: „*Open Heavens Daily Devotional for 2013 written by Pastor E.A. Adeboye is now available on iPad, iPhone, Android, Blackberry, Amazon Kindle, and Nokia App Store. To download visit your Device App Store or go to: www.iopenheavens.com*“.

World Dove Media kompaniją¹⁴⁸, kuri apima *Dove* televizijos kanalus, teikia interneto ryšį, leidžia žurnalus, turi savo *Dove* muzikos kanalą, kurį galima laikyti krikščioniška *MTV* versija, bei kuria *Dove* filmus krikščioniškomis temomis¹⁴⁹. Kunigas Adeboye sekmininkų dominavimą medijose tiesiogiai įvardija kaip karinę taktiką, kadangi „bombardavimas iš oro vėliau leidžia siųsti sausumos pajėgas“¹⁵⁰. Sekmininkų tikėjimo sėkmė ir teologinių tiesų dominavimas viešojoje erdvėje akivaizdžiai demonstruoja energingą religijos „atgimimą“ politinėje erdvėje. Nors, kaip jau buvo minėta, iš pirmo žvilgsnio ir atrodytų, jog politika ir teologija yra skirtingos veiklos, tačiau sekmininkų fenomenas paneigia Apšvietos projektą de – sakralizuoti politinę erdvę. Sekmininkų teologinės tiesos, akcentuojančios „šio“ pasaulio reikalų svarbą dabartyje dėl neatskiriamo jų persipynimo su vykstančia globalia dvasine kova, iš esmės atskleidžia sekmininkų susirūpinimą politiniais klausimais, kuriuos, pagal priimtą religijos ir politikos atskyrimo principą, turėtų spręsti valstybė. Tačiau sekmininkai, kritikuodami valstybinį autoritetą ir nurodydami jų priimtų politinių sprendimų nesėkmes, savo retorika de – legitimuoja politinio suvereno autoritetą. Sekmininkų teologija nurodo savo būdus spręsti pasaulietines problemas, žadant ne tik individualų, bet ir nacionalinį, o galiausiai, ir globalų, „išganymą“ dabartyje.

Viešojo diskurso ir pramogų sferos užėmimo/ perėmimo pavyzdžiai demonstruoja tik vienos sekmininkų bažnyčios Nigerijoje intensyvų ir viešąją erdvę totalizuojantį aktyvumą, tačiau tokia strategija yra plačiai naudojama visų didelių (mega) sekmininkų bažnyčių. Iš tikrųjų, aukščiau pristatytą sekmininkų „karinę medijų bombardavimo taktiką“ papildė ir gausūs „sausumos pajėgų“, okupuojančių realias fizines erdves, pavyzdžiai. Evangelizacijos, pamokslų sakymo ir pamaldų tikslais yra užimami ir/ ar (per)panaudojami prekybos centrai, kino teatrai, barai, stadionai, parkai, konferencijų salės bei kuriamos milžiniško dydžio „Išganymo Stovyklos“ (ang. *Redemption Camps*). Pavyzdžiui, netoli sostinės Lagos, RCCG įkurtą tokią vieną stovyklą, talpinančią 12mln. tikinčiųjų¹⁵¹, galima netgi laikyti valstybinio miesto alternatyva, atskiru sekmininkų *polis*. Šią stovyklą, „didžiausią Dievo miestą pasaulyje“¹⁵², sudaro konferencijų salės, mokyklos, svečių namai, bendrabučiai, ligoninės, bankai bei prezidentinės vilos

¹⁴⁸ Oficialaus *World Dove Media* tinklalapio duomenimis, yra *Dove* TV kanalas pasiekia 22mln. žiūrovų. Prieinama adresu: <<http://www.dovevision.org/#>>. [Žiūrėta 2017-03-04].

¹⁴⁹ Įdomu pažymėti, jog *Dove Channel* internetinė platforma yra lyginama su *Netflix* ir dabar jau yra pasiekiami JAV auditorijai. Plačiau: V. Funaro, „Dove Channel Brings Hundreds of Family-Friendly Christian Movies and Shows to Smartphones, Tablets and Roku“. Prieinama adresu: <<http://www.christianpost.com/news/dove-channel-brings-hundreds-of-family-friendly-christian-movies-and-shows-to-smartphones-tablets-and-roku-145270/#kEwDWbiBZzub1HDi.99>>. [Žiūrėta 2017-03-04].

¹⁵⁰ B. Murphy, „Christianity’s second wave?“ *The Seattle Times*, 2006. Prieinama adresu: <<http://community.seattletimes.nwsources.com/archive/?date=20060326&slug=newmissionaries26>>. [Žiūrėta 2017-03-04].

¹⁵¹ C.Ogbu, „RCCG to unveil new auditorium with 12million sitting capacity in August“. *The Rainbow*, 2015. Prieinama adresu: <<http://therainbowonline.net/rccg-unveil-new-auditorium-with-12-million-sitting-capacity-august/>>. [Žiūrėta 2017-03-04].

¹⁵² Oficialus RCCG bažnyčios tinklalapis. Prieinama adresu: <<https://trccg.org/rccg/redemption-camp-largest-city-of-god-on-earth/>>. [Žiūrėta 2017-03-04].

ypatingiems svečiams, tokiems kaip, pavyzdžiui, politikai. Tokios stovyklos ir jose rengiami gausūs ir įvairūs savaitiniai, mėnesiniai ar metiniai renginiai akivaizdžiai demonstruoja sekmininkų bažnyčių turtingumą ir jų lyderių autoritetą. Be to, šiose stovyklose vykstančių pamaldų video įrašai¹⁵³ aiškiai atskleidžia stulbinamą tikinčiųjų mastą bei religinės praktikos - maldos - tapsmą viešos ir masinės politinės *praxis* išraiška. Pažymėtina, jog nacionaliniai ir regioniniai politiniai lyderiai dažnai¹⁵⁴ lankosi šiose stovyklose, viešai demonstruoja savo religingumą ir konsultuojasi su kunigais įvairiais klausimais. Tokią politikų praktiką puikiai iliustruoja gausūs pavyzdžiai.

Pavyzdžiui, prieš pat 2007 – tujų metų Nigerijos prezidentinius rinkimus, du valdančiosios *Žmonių Demokratinės* partijos kandidatai į šalies prezidento ir vice – prezidento postus: Umaru Musa Yar’Dua ir Jonathan Goodluck – lankėsi RCCG *Išganymo stovykloje* ir susitikę konsultavosi su RCCG sekmininkų bažnyčios lyderiu Adeboye¹⁵⁵. Panaši situacija matoma ir 2011 – taisiais prieš prezidento rinkimus, kuomet tuometinis Nigerijos vadovas - J. Goodluck - atvyko į populiarų RCCG religinės stovyklos organizuojamą renginį. Tačiau, šis atvejis yra ypatingas pavyzdys, atskleidžiantis politikos *pentekostalizacijos* proceso kritiškumo mastą. Prezidentas, pamaldų metu, užlipęs ant pakyls ir besimeldamas kartu su tūkstančiais kitų dalyvaujančiųjų, atsiklaupė prieš kunigą Adeboye (**7pav.**¹⁵⁶). Toks vaizdinys, pasak Nigerijos sociologo E. Obadare, „žymi epochinį momentą nacionalinio gyvenimo pentekostalizacijos procese.“¹⁵⁷ Iš esmės, toks nacionalinio lyderio atliktas veiksmas simbolizuoja sekmininkų tikėjimo pranašumo/ viršenybės prieš politinę valdžią pripažinimą. Šis simbolinis ir itin iškalbingas prezidento veiksmas akivaizdžiai gali būti lyginamas su Romos Katalikų Bažnyčios aukščiausiojo autoriteto pripažinimu Viduramžių laikais, kuomet popiežius karūnuodavo karalių – politinį suvereną. 2015 – taisiais, prezidentinių rinkimų metu, Jonathan tęsė savo pradėtą simbolinę praktiką: apsilankė RCCG *Išganymo stovykloje* ir atsiklaupęs prieš Adeboye meldėsi kartu su tauta.¹⁵⁸ Glaustoje savo kalboje, prezidentas

---

¹⁵³Įspūdingo masto pamaldų video įrašus galima pasižiūrėti oficialiame RCCG tinklalapyje:

<<http://rccg.org/?v=c562607189d7>>.

¹⁵⁴ Pavyzdžiui, buvęs Nigerijos prezidentas O. Obasanjo viešai pasiskelbė „naujai-gimusių“ ir buvo nuolatinis RCCG *Išganymo stovyklos* lankytojas. Plačiau: „Pentecostalism, Religious Expansion and the City: Lesson from the Nigerian Bible-Belt“. Kn. P. Probst, G. Spittler, (sud.), *Resistance and Expansion: Explorations of Local Vitality in Africa*. Münster: LIT Verlag, 2006, 429-434.

¹⁵⁵ E. Obadare, „Pentecostal Presidency? The Lagos-Ibadan ‘Theocratic’ Class and the Muslim ‘Other’“. *Review of African Political Economy*, 110, 2006, 665-678.

¹⁵⁶ Šį ypatingą, prezidento atlikto veiksmo, vaizdinį (nuotrauką) galima pasižiūrėti darbo pabaigoje esančiame priede, **6pav., 83p.**

¹⁵⁷ E. Obadare, „Pastor Adeboye and the Nigerian State: President Jonathan’s Kneeling Intervention“. *The Nigeria Village Square*, 2010. Prieinama adresu: <<http://www.nigeriavillagesquare.com/articles/pastor-adeboye-and-the-nigerian-state-president-jonathans-kneeling-intervention.html>>. [Žiūrėta 2017-03-01].

¹⁵⁸ S. Kalu, „President Goodluck Jonathan Visits Redemption Camp Again“. *The Sheet*, 2015. Prieinama adresu: <<https://thesheet.ng/president-goodluck-jonathan-visits-redemption-camp/>>. [Žiūrėta 2017-03-01]. Taip pat: „Jonathan Visits

ragino tikinčiuosius tęsti savo maldas už Nigeriją ir taiką. Tokia politinės valdžios retorika įtvirtina dominuojantį sekmininkų kunigų diskursą valstybėje, kuriame malda yra suvokiama kaip turinti galią transformuoti pasaulį ir tampa pagrindiniu įrankiu, sprendžiant realias problemas. Sekmininkų teologinių tiesų ir religinių praktikų į(si)traukimas į politiką bei pačių politinių lyderių konsultavimasis su sekmininkų kunigais ir netgi akivaizdus jų autoriteto pripažinimas leidžia kalbėti apie politinio legitimumo krizės realumą, apie kurią savo darbuose samprotavo C. Schmitt. Sekmininkai tiesiogiai kvestionuoja politinio autoriteto legitimumą, kritikuodami sunkią valstybės padėtį bei abejodami valstybės lyderių nepriklausomumu nuo demoniškujų jėgų, ir pateikia savo sprendimus valstybės problemoms, darydami nuorodas į aukščiausiąjį ir nekvestionuojamą Dievo autoritetą. Šalies lyderių praktikų pavyzdžiai iliustratyviai atskleidžia C. Schmitt nurodytus sunkumus, kurie kyla iš teologijos ir politikos atskyrimo moderniose sekuliariose valstybėse bei susilpnėjusių religinių politinio autoriteto legitimavimo prielaidų.

Sekmininkų teologinių tiesų vaidmuo, (per)kuriant socialinę realybę, atsiskleidžia ir iš dar vieno politikos *pentekostalizacijos* pavyzdžio, tiesiogiai aktualaus ir tarptautinės arenos kontekste. Prezidentas Goodluck, kuris, būdamas politiniu šalies vadovu, pakartotinai savo veiksmais pripažino sekmininkų kunigo Adeboye autoritetą, 2014 – taisiais priėmė ypatingai griežtą ir diskriminacinę įstatymą, nukreiptą išskirtinai prieš homoseksualus. Nepaisant stipraus JAV ir kitų Vakarų valstybių spaudimo bei grasinimų nutraukti paramos teikimą, Nigerija ne tik kriminalizavo tos pačios lyties santykius (bausmė: 14 metų kalėjime), bet kartu uždraudė ir visų homoseksualų grupių ar organizacijų, ginančių jų teises, egzistavimą bei veiklos galimybes (bausmė: 10 metų kalėjime).¹⁵⁹ Tokio įstatymo, tarptautinės bendruomenės įvardinto kaip „drakoniško ir neteisėto“ bei „pavojingai ribojančio žmogaus laisvės¹⁶⁰“ priėmimas bei jo priimtumas ir populiarumas visuomenėje akivaizdžiai leidžia kalbėti apie sekmininkų teologinių tiesų perkėlimą į sekuliarų diskursą ir daromą tikėjimo įtaką valstybės politikai bei sprendimų priėmimui. Oficialiame RCCG bažnyčios tinklalapyje yra viešai išreikšta „nulinės – tolerancijos politika“ (ang. *zero-tolerance policy*) homoseksualų atžvilgiu.¹⁶¹ Kunigo Adeboye retorika, savo ruožtu, taip pat pasižymi homofobiškais tvirtinimais apie „žmonijos pabaigą dėl homoseksualių santykių“¹⁶², kurie pagrindžiami

---

Redemption Camp, Prays for Peaceful Conduct of Elections“. *Nigerian Eye*, 2015. Prieinama adresu:

<<http://www.nigerianeye.com/2015/02/jonathan-visits-redemption-camp-prays.html>>. [Žiūrėta 2017-03-01].

¹⁵⁹ „Nigeria’s president signs law imposing up to 14 years’ jail for gay relationships“. *The Guardian*, 2014. Prieinama adresu: <<https://www.theguardian.com/world/2014/jan/13/nigerian-president-signs-anti-gay-law/>>. [Žiūrėta 2017-04-01]. Plačiau apie priimtą įstatymą: F. Olanrewaju et al., „International Politics of Gay Rights and Nigeria-US Diplomatic Relations“. *European Scientific Journal*, 11(4), 2015.

¹⁶⁰ Olanrewaju, 510-511.

¹⁶¹ L. Igwe, „Pastor Adeboye, RCCG and Homophobia in the Pacific“. *The Nigerian Voice*, 2013. Prieinama adresu: <<https://www.thenigerianvoice.com/thread/9902/127029/1>>. [Žiūrėta 2017-04-01].

¹⁶² T. Odesola, „Same-Sex Marriage’ll Wipe Out Humanity-Adeboye“. *The Punch*, 2013. Prieinama adresu: <<http://www.punchng.com/news/same-sex-marriage-ll-wipe-out-humanity-adeboye/>>. [Žiūrėta 2017-04-01].

nuorodomis į vienintelį ir nekvestionuojamą autoritetą - Biblijos tekstą. Sekmininkų teologinių tiesų perkėlimas į politikos erdvę, (re)konstruojantis politiką ant teologinių pagrindų, remiantis Biblija bei nuorodomis į aukščiausiąjį suverenitetą – Dievą – atskleidžia šalies konservatyvumo ir ortodoksiškumo mastą bei liberalių Vakarų valstybių spaudimo nesėkmę. Žmogaus teisėms grėsmę keliančio nacionalinio Nigerijos įstatymo priėmimas, nepaisant spaudimo iš svarbių partnerių, kartu su analogiškais kitų Afrikos valstybių praktikų pavyzdžiais, leidžia pagrįstai kalbėti apie įtampos tarp Šiaurės ir Pietų šalių suintensyvėjimą ir rimtų skirčių, turinčių religinį prieskonį, išryškėjimą.

Galiausiai, būtina akcentuoti, jog neabejotinai įspūdingas RCCG bažnyčios ir jos lyderio Adebeye sėkmės ir autoriteto pavyzdys bei visuomenės viešosios erdvės ir valstybinės politikos *pentekostalizacijos* tendencijos nėra vienintelis ir/ ar išskirtinis atvejis. Galima paminėti kitą, itin populiarų ir gana kontraversišką Nigerijos sekmininkų kunigą – T. B. Joshua. Pats save pasiskelbęs pranašu, jis ne tik yra plačiai žinomas Afrikoje dėl sugebėjimo gydyti AIDS ir vėžį, bet taip pat yra garsus JAV bei Europoje. T. B. Joshua įkurta bažnyčia Nigerijoje tapo tam tikra sekmininkų iš viso pasaulio lankoma vieta. Pažymėtina, jog politiniai Afrikos valstybių lyderiai lankosi ne tik minėtose religinėse stovyklose, bet ir Joshua bažnyčioje. Pavyzdžiui: sekmininkų tikėjimą išpažįstantis Zambijos prezidentas F. Chiluba, 1991 – taisiais viešai paskelbęs Zambiją „Kristaus tauta“¹⁶³, Malavio prezidentas J. Banda bei Pietų Afrikos vadovas W. Mandela lankėsi šioje bažnyčioje ir apibūdina T. B. Joshua bei sekmininkus kaip „svarbiausią Afrikos religinę šeimą“¹⁶⁴. Šis sekmininkų kunigas – pranašas įgavo tam tikrą sudievinimo statusą po 2012 – taisias paskelbtos ir netrukus „išsipildžiusios“ jo pranašystės. 2012 – tujų vasarį Joshua pamaldų metu, kurios buvo gyvai transliuojamos jo valdomo krikščioniško televizijos *Emmanuel TV* kanalo¹⁶⁵, užsiminė apie artėjančią vieno iš Afrikos valstybių prezidento mirtį. Balandžio mėnesį, mirus Malavio prezidentui, Afrikos kontinento žiniasklaida, reaguodama į tokius įvykius, pradėjo „garbinti“ kunigo pranašystės dovaną, tokiu būdu, konsoliduodama jo „Dievo pasiuntinio“ įvaizdį ir neabejotiną „pranašystės“ gebėjimų autentiškumą¹⁶⁶. Tokių įvykių kontekste, politinių lyderių susižavėjimas Joshua tik dar labiau išaugo. Pastarasis, savo ruožtu, 2013 – taisiais tvirtino, jog nuo minėtos bažnyčios Nigerijoje įkūrimo, jį aplankė

---

¹⁶³ 1995–taisiais sekuliarus Zambijos valstybės modelis buvo oficialiai ir legaliai panaikintas, pakeitus Konstituciją. Vienas reikšmingiausių sekmininkų politikos pentekostalizacijos ir šio tikėjimo institucionalizacijos pavyzdžių Afrikoje. Plačiau: A. Heuser, „Encoding Caesar’s Realm-Variants of Spiritual Warfare Politics in Africa“. Kn. M. Lindhardt, (sud.), *Pentecostalism in Africa: Presence and Impact of Pneumatic Christianity in Postcolonial Societies*. Brill: 2014, 277.

¹⁶⁴ G. Lende, „The Rise of Pentecostal power: Exploring the Politics of Pentecostal Growth in Nigeria and Guatemala“. Daktaro disertacija, Norwegian School of Theology, 2013, 110.

¹⁶⁵ Plačiau apie pranašą T. B. Joshua ir jo TV kanalą oficialiame televizijos kanalo tinklalapyje: <<http://emmanuel.tv/about>>. [Žiūrėta 2017-03-06].

¹⁶⁶ M. Katenga-Kaunda, „Pentecostalism as a political movement in Africa“. *International Association for Political Science Students*, 2015. Prieinama adresu: <<http://www.iapss.org/wp/2015/06/27/pentecostalism-as-a-political-movement-in-africa/>>. [Žiūrėta 2017-01-06].

net 7 Afrikos valstybių prezidentai¹⁶⁷, kuriems kunigas dalijo patarimus politikos klausimais. Atsižvelgiant į šiuos gausius dominavimo viešajame diskurse bei fizinių erdvių okupavimo pavyzdžius, galima teigti, jog sekmininkų strategija „laimėti Nigeriją Jėzui“¹⁶⁸ yra nepaprastai sėkminga. Nigerijos sekmininkų kunigai, turintys nacionalinių įžymybių statusą, savo ruožtu, yra vieni turtingiausių¹⁶⁹ ir įtakingiausių¹⁷⁰ žmonių ne tik Nigerijoje, bet ir visame pasaulyje. Be to, atsižvelgiant į jų sėkmę bei ypatingą autoritetą, pripažįstamą netgi ir politinių valstybės lyderių, sekmininkų kunigus galima įvardyti kaip „teokratiškai - politiška“ valstybės elitą.

Apibendrinimas

Remiantis tarptautinės politinės teologijos prieiga, šioje darbo dalyje buvo tiriamas sekmininkų tikėjimo teologinis diskursas, kunigų retorika ir religinės praktikos, įrodant jų į(si)traukimą į politiką ir vykstantį politikos (re)konstravimą ant teologinių pagrindų. Naudojantis susikurtu konceptualiu ir metodologiniu tyrimo modeliu, remiantis C. Schmitt politinės teologijos koncepcija bei V. Kubáľková *tarptautinės politinės teologijos* idėja, pirmiausiai buvo reikalinga suvokti ir rimtai traktuoti kitokį, Nigerijoje ir visoje Afrikoje egzistuojantį, pasaulio suvokimą. Kubáľková tvirtino, jog yra daug skirtingų racionalumų ir atlikta analizė leidžia pagrįstai identifikuoti Pietuose dominuojantį religinį racionalumą. *Organiškai vientisa* Afrikos individų pasaulėžiūra pripažįsta „meta – realybės“ faktą ir nedalija pasaulio į transcendentinę ir „realiąją“ būtį, kaip yra būdinga ir savaime suprantama Vakarų visuomenėse. Dvasinės piktosios ir gerosios jėgos čia yra suvokiamos kaip aktyviai veikiančios fiziniame pasaulyje ir, todėl, neišvengiamai susijusios su „žemiškaisiais“ reikalais bei problemomis. Remiantis tokia pasaulėžiūra, demoniškosios jėgos yra atsakingos už realias individo problemas bei valstybės nesėkmes, todėl ir jų sprendimas reikalauja „dvasinių ginklų“. Nepaisant oficialiai valstybėje įtvirtinto sekuliarumo principo, politinės teologijos koncepcija leidžia pastebėti sekmininkų teologinių tiesų dominavimą viešajame diskurse ir jų per(si)kėlimą į politinę erdvę.

Sekmininkų diskursas, kunigams plačiai ir aktyviai naudojant šiuolaikines medijas ir komunikacijos priemones, pasižymi vaizdingomis ir militarizuotomis metaforomis, akivaizdžiai agresyvia bei tiesiogiai homofobiška retorika. Lingvistinio pobūdžio konstruktyvistinė prieiga suteikia galimybę atpažinti

---

¹⁶⁷ Ibid.

¹⁶⁸ Obadare, 2006, 666-667.

¹⁶⁹ 2015-taisiais 5 iš 10 turtingiausių pasaulio kunigų buvo Nigerijos sekmininkų kunigai: D. Oyedepo, C. Oyakhilome, T.B. Joshua, M. Ashimolowo, Okotie. Sąrašas „Top 10 Richest Pastors in the World“ prieinamas adresu: <<http://www.fullnetwork.com/top-10-richest-pastors-in-the-world/>>. [Žiūrėta 2017-01-06].

¹⁷⁰ Kunigas Adeboye, pavyzdžiui, 2008 metais pateko į 50 įtakingiausių pasaulio žmonių sąrašą, paskelbtą JAV žurnalo *Newsweek*. Pažymėtina, jog šiame sąrašė buvo tik du religiniai lyderiai - Romos Katalikų Bažnyčios popiežius ir sekmininkų kunigas Adeboye. Plačiau: L. Miller, „The Newsweek 50: E. A. Adeboye“. *Newsweek*, 2008. Prieinama adresu: <<http://www.newsweek.com/newsweek-50-e-adeboye-83039>>. [Žiūrėta 2017-01-06].

sekmininkų kunigų retorikos darymo/ veikimo galią. Sekmininkų teologinis naratyvas, dominuojantis viešojoje erdvėje, ne tik pasyviai reflektuoja socialinę realybę, bet ir turi galią ją (per)konstruoti. Kitaip tariant, teologinės sekmininkų tiesos turi aktyvų darymo/ veikimo gebėjimą: galią apibrėžti „priešą“ fizinėje realybėje, „įsmeninant“/ „įkūnijant“ demoniškąją dvasią į bet kurį, sekmininkų tikėjimo nepriėmusį, individą. Sekmininkų teologinis naratyvas aktyviai ir intensyviai mobilizuoja tikinčiuosius įsitraukti į visose dimensijose neišvengiamai vykstančią kovą ir, tokiu būdu, prisidėti prie problemų fizinėje realybėje sprendimo. Religinė maldos praktika, savo ruožtu, yra nebe išskirtinai bendravimo su Dievu technika, bet tampa ginklu šioje kovoje; įrankiu, pajėgiu transformuoti „žemiškojo“ pasaulio situacijas ir viena pagrindinių politinės *praxis* išraiškų. Galima teigti, jog sekmininkų tikėjimo skelbiamos teologinės tiesos iš tiesų yra viso Afrikos kontinento politinė teologija, kadangi, neegzistuojant sekuliarumo ir transcendentistiškumo dualizmui, politika nėra laikoma išskirtinai sekuliaros/ „pasaulietinės“ prigimties. Sekmininkų kunigai, susirūpinę ne tik tikinčiųjų individualiu, bet ir kolektyviniu nacionaliniu - politiniu, išganymu, įsitraukia į politiką ir yra akivaizdžiai įtakingas autoritetas, tam tikras, teologiškai – politiškai valstybės elitas.

Sekmininkų tikėjimo diskurso ir jų praktikų Nigerijoje analizė atskleidžia sekmininkų politiškumo dimensiją, kuri yra būdinga ir visam Afrikos žemynui. Iš esmės, religinis sekmininkų tikėjimas turi būti pripažintas svarbiu politiniu žaidėju Afrikos valstybėse, o jų skelbiamos teologinės tiesos demonstruoja akivaizdų politikos *pentekostalizacijos* procesą, t.y., vykstantį politikos (re)konstravimą ant teologinių pagrindų. Sekmininkų bažnyčių autoritetas, kunigų įvardijimas „Dievo žmogumi“¹⁷¹, nekvestionuojamai tikint jiems tiesiogiai iš Dievo suteikta galia, bei iliustratyvūs, politinės valdžios atstovų pakartotinių nusilenkimų šiems sekmininkų bažnyčių lyderiams, pavyzdžiai gana argumentuotai leidžia brėžti paralelę tarp istorinių laikų, kuomet Romos Katalikų Bažnyčios vadovas – popiežius - „palaimindamas patvirtindavo“ politinio suvereno – karaliaus - valdžią. Tokia valstybės lyderių praktika leidžia kalbėti apie politinio valstybės autoriteto krizę, kurią minėjo Schmitt, kadangi sekmininkų kunigų „pritarimas“ tampa būtina sąlyga politinio autoriteto legitimumui užtikrinimui. Akivaizdu, jog politinio autoriteto legitimumas, net ir modernioje bei teoriškai sekuliarioje valstybėje, negali egzistuoti be jokios nuorodos į Dievą. Tokia realybė netgi leidžia sugrįžti prie Schmitt atliktos analizės apie skirtingų laikotarpių visuomenėms priimtina ir nekvestionuojamą aukščiausiąjį autoritetą. Šioje analizėje jis samprotavo apie Dievo autoriteto

---

¹⁷¹ Taip yra įvardijami kunigas Adeboye, pranašas T. B. Joshua. Pavyzdžiui: T. Popoola, „Daddy Adeboye at 75: See the prominent politicians that have met with the man of God”. *NAIJ*, 2017. Prieinama adresu: <<https://www.naij.com/1091378-daddy-adeboye-75-see-prominent-politicians-met-man-god.html>>; H. Kpakpo-Allotey, „Prophet T.B. Joshua is STILL a True Man of God!” *Ghana Web*, 2015. Prieinama adresu: <<http://www.ghanaweb.com/GhanaHomePage/NewsArchive/Prophet-T-B-Joshua-is-STILL-a-True-Man-of-God-380661>>.[Žiūrėta 2017-04-06].

pakeitimą sekuliarizuotais tikėjimais: metafizika, ekonomika, techninė pažanga. Tačiau, Afrikoje vykstanti politikos *pentekostalizacija* ir ypatingą sekmininkų kunigų autoritetą įrodantys pavyzdžiai, leidžia kalbėti apie Afrikoje vykstantį sugrįžimą prie teizmo. Europoje vyravęs nekvestionuojamas Dievo autoriteto legitimumas ir priimtinumai Viduramžių laikais, Afrikos visuomenėje yra dabarties realija. Galiausiai, remiantis tokia pasaulėžiūra ir nekvestionuojamu Dievo autoriteto pripažinimu, itin griežto ir diskriminacinio įstatymo prieš homoseksualus priėmimas, nėra ypatingai stebinantis. Tokio teisinio reguliavimo priėmimas tik aiškiai atspindi ypatingą Afrikos valstybių¹⁷² tradiciškumą, konservatyvumą ir ortodoksiškumą, paremtą sekmininkų teologija ir militarizuota bei itin agresyvia Biblijos teksto interpretacija. Moraliai konservatyvi ir ypatingai teisiškai griežta tokia Nigerijos pozicija ir panašių politinių sprendimų priėmimo kitose Afrikos valstybėse tendencijos, meta nemenką iššūkį žmogaus teisių užtikrinimui ir apsaugai. Šis klausimas, kuris yra ypatingai svarbus liberaliose Vakarų valstybėse bei tarptautinės politikos darbotvarkėje, nurodo į Šiaurės – Pietų įtampos suintensyvėjimą ir išryškina rimtą skirtį, turinčią religinį, tiksliau, sekmininkų teologijos, prieskonį.

---

¹⁷² Pažymėtina, jog Malavis ir Uganda norėjo priimti tokius pat įstatymus, tačiau UK ir kitos Vakarų valstybės sugebėjo panaudoti spaudimą, grasinandamos nutraukti joms teikiamą paramą. Plačiau: *The Guardian*. Prieinama adresu: <<https://www.theguardian.com/world/2014/jan/13/nigerian-president-signs-anti-gay-law/>>. [Žiūrėta 2017-04-01].

3. 2. BRAZILIJOS ATVEJIS

Brazilija regioniniame ir tarptautiniame kontekste

Brazilija, užimanti beveik pusę Pietų Amerikos kontinento teritorijos, yra penkta daugiausiai gyventojų turinti valstybė (205mln.) bei devinta didžiausia pasaulio ekonomika.¹⁷³ Taip pat, ji yra įtakingiausia Lotynų Amerikos šalis, kylanti ekonominė galia ir didžiausia pasaulyje demokratinė valstybė.¹⁷⁴ Be to, dėl neseniai atrastų naftos rezervų, Brazilija ne tik nustojo būti priklausoma nuo užsienio tiekėjų, bet kartu potencialiai pati gali tapti viena pagrindinių naftą eksportuojančių valstybių. Didžiosios galios pripažįsta Braziliją kaip svarbų veikėją tarptautinėje arenoje ir augančią jos įtaką, formuojant tarptautinę politinę darbotvarkę.¹⁷⁵ Ši įtaka iš esmės yra paremta ne materialiais resursais, bet kyla iš aktyvaus dalyvavimo ir jos lyderės vaidmens daugiašaliuose valstybių forumuose (BRICS, G20, etc). Augantį Brazilijos vaidmenį tarptautinėje arenoje patvirtina ir 2013 – tujų metų sprendimas PPO vadovu paskirti Brazilijos diplomata R. Azevêdo. Brazilijos galios didėjimo tendencijos ir jos globalios įtakos pripažinimas yra aiškiai matomi ir 2015 – tujų Obamos administracijos pareiškime, kuriame Brazilija yra įvardijama, kaip viena „pagrindinių tarptautinės arenos veikėjų“ ir „nepakeičiamas/ būtinas partneris“¹⁷⁶, sprendžiant daugybę įvairių tarptautinių klausimų. Taigi, galima teigti, jog Brazilija yra lyderiaujanti valstybė Lotynų Amerikos kontinente, kurios aktyvus dalyvavimas įvairiuose daugiašaliuose formatuose lemia ir jos įtakos augimą tarptautinėje arenoje. Dėl šių priežasčių yra itin aktualu ir reikalinga išsiaiškinti sekmininkų tikėjimo ir sekuliaros politikos Brazilijoje sąryšį. Todėl, tolimesnėje šio darbo dalyje, pirmiausiai yra aptariamas bendras religijos kontekstas Lotynų Amerikoje ir Brazilijoje. Vėliau yra pereinama prie specifiskai sekmininkų bažnyčių padėties pristatymo, tokiu būdu, sukuriant argumentuotą pagrindą tolimesnei, sekmininkų tikėjimo skelbiamų tiesų ir jų praktikų į(si)traukimo į sekuliarią politiką, analizei, siekiant argumentuotai įrodyti politikos (re)konstravimą ant teologinių sekmininkų pagrindų, kuris implikuoja sekuliaros valstybinės politikos eros pabaigą ir naujos - „teologiškai – politiškos“ - realybės būtį ir kitame globalių Pietų žemyne.

---

¹⁷³ P. J. Meyer, „Brazil: Background and U.S. Relations“. Congressional Reserach Service Report, 2016, 2.

¹⁷⁴ „Brazil profile-full overview“. *BBC News*, 2016. Prieinama adresu: <<http://www.bbc.com/news/world-latin-america-19359112>>. [Žiūrėta 2017-04-07].

¹⁷⁵ S. A. Schirm, „Leaders in Need of Followers: Emerging Powers in Global Governance“. Kn. E. Fels et al., (sud.), *Power in the 21st Century*. Berlynas: Springer, 2012, 211-236. Taip pat: M. Hirst, „Emerging Brazil: the Challenges of Liberal Peace and Global Governance“. *Global Society*, 29(3), 2015, 359-372.

¹⁷⁶ JAV Prezidento Obamos ir Brazilijos Prezidentės Rousseff bendra spaudos konferencija, 2015. Prieinama oficialiame Baltųjų Rūmų tinklalapyje esančiuose archyvuose, adresu: <<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/06/30/remarks-president-obama-and-president-rousseff-brazil-joint-press>>. [Žiūrėta 2017-04-01].

Religinis Brazilijos kontekstas

Nors Brazilija dažnai yra apibūdinama kaip didžiausia katalikiška šalis pasaulyje¹⁷⁷, tačiau tokia charakteristika yra teisinga tik kalbant apie absoliutų Katalikų Bažnyčios narių skaičių. Istoriškai Romos Katalikybė dominavo šalyje ir ilgą laiką katalikai sudarė ~90% visos šalies populiacijos, tačiau, pastaruoju metu, šių tikinčiųjų skaičius reikšmingai mažėja ir dabar siekia 77%.¹⁷⁸ Tokias tendencijas iš dalies sąlygoja sekuliarizacija, tačiau pagrindinė Romos Katalikybės tikėjimo nuosmukio priežastis yra tikinčiųjų prisijungimas prie sekmininkų tikėjimo. Būtina atkreipti dėmesį į fenomenaliai spartų sekmininkų tikinčiųjų skaičius didėjimą. Sekmininkai 1910 – taisiais sudarė tik 5% visos populiacijos, tačiau šiuo metu ¼ brazilų identifikuoja save kaip sekmininkus (~25% visos populiacijos)¹⁷⁹. Šie pokyčiai yra būdingi ne vien tik išskirtinai Brazilijai, bet ir kitoms Pietų Amerikos valstybėms. Katalikų tikinčiųjų skaičiaus mažėjimas vyksta paraleliai su sekmininkų tikinčiųjų didėjimu Čilėje, Argentinoje, Guatemaloje, El Salvadore ir Nikaragvoje.¹⁸⁰ Įdomu pastebėti ir tam tikras demografinės kiekybinių duomenų charakteristikas. Didžioji dalis sekmininkų tikinčiųjų, pažymėtina, yra vargingi ir menkai išsilavinę.¹⁸¹ Be to, kartu su kiekybiniu išaugimu, akivaizdžiai didėja ir sekmininkų įtaka politikoje. Pavyzdžiui, du pastarieji Guatemalos prezidentai viešai išreiškė priklausymą sekmininkų tikėjimui, o Nikaragvoje, tuo tarpu, buvo oficialiai įkurta Sekmininkų politinė partija.¹⁸² Brazilija, tuo tarpu, iš didžiausios pasaulyje katalikiškos šalies tapo „pasauliniu krikščionybės *pentekostalizacijos* epicentru“¹⁸³. Šį faktą vaizdingai iliustruoja sekmininkų bažnyčios *Assembly of God* Bibilijos Instituto direktoriaus - R. Inacio – teiginys, jog „kiekvieną savaitę Rio de Žaneire atsidaro 40 naujų bažnyčių.“¹⁸⁴ Net jei realus skaičius, pagal atliktą tyrimą¹⁸⁵, iš tikrųjų yra 5 naujos bažnyčios per savaitę, tačiau šis pavyzdys atskleidžia neabejotiną šio tikėjimo pasitikėjimą savo populiarumu šalyje, kurioje sekmininkų

---

¹⁷⁷ R. A. Lorea, „Brazilian Secularity and Minorities in the Biggest Catholic Nation in the World“. *Archives de sciences sociales des religions*, 54(146), 2009, 81.

¹⁷⁸ Center for the Study of Global Christianity, 54; 60.

¹⁷⁹ Ibid, 54.

¹⁸⁰ Straub, 218.

¹⁸¹ A. S. Johansen, „The Politics of Pentecostalism; Does it Help or Hinder Democratic Consolidation in Brazil?“ Magistro darbas, University of South Florida, 2012, 23.

¹⁸² Center for the Study of Global Christianity, 54.

¹⁸³ A. Chesnut. Pasakyta *Pew Research Center* organizuotoje diskusijoje „Religion in Latin America“, 2014 lapkričio 13d. Rašytinė diskusijos versija prieinama adresu: <<http://www.pewforum.org/2014/11/20/event-transcript-religion-in-latin-america/>>. [Žiūrėta 2017-04-06].

¹⁸⁴ K. D. Macharg, „Evangelical Christianity thriving in Brazil“. *Jesus for Life*. Prieinama adresu:

<<http://www.jesusforlife.net/Documents/Evangelical%20Christianity%20thriving%20in%20Brazil.pdf>>. [Žiūrėta 2017-04-06].

¹⁸⁵ A. Chesnut, *Born Again in Brazil–The Pentecostal Boom and the Pathogens of Poverty*. Niūdžersis: Rutgers University Press, 1997, 3. Taip pat: R. Shaull, W. Cesar, *Pentecostalism and the Future of the Christian Churches-Promises, Limitations, Challenges*. Mičiganas: Eerdmans, 2000, 4.

į(si)traukimas į politiką bei jų įtaka sprendimų priėmimo procesui yra reikšmingai didelė ir kelia nerimą dėl agresyvios politikos *pentekostalizacijos*.

Brazilijos politikos pentekostalizacija

Nors pirmojoje 20 – tojo amžiaus pusėje sekmininkų tikėjimo plėtra Brazilijoje buvo gana ribota, tačiau tuo metu buvo įkurta viena seniausių sekmininkų bažnyčių – *Dievo Sambūrio/ Asamblėjos* (ang. *Assembly of God* (toliau tekste: AG)). Pažymėtina, jog ją įsteigė du švedai emigrantai iš JAV.¹⁸⁶ 2011 – taisiais metais ši bažnyčia šventė savo 100 – tąjį jubiliejų ir šiuo metu yra ne tik seniausia sekmininkų bažnyčia Brazilijoje, bet ir didžiausia nacionalinė sekmininkų kongregacija pasaulyje.¹⁸⁷ Nors braziliešų sekmininkų bažnyčių formavimosi pradžia galima pastebėti nuo 1950 – 1960 – tųjų, tačiau esminis pokytis sekmininkų tikėjimo plėtroje prasidėjo 1970 – taisiais, pirmą kartą reikšmingai sumažėjus katalikų tikinčiųjų skaičiui Brazilijos populiacijoje.¹⁸⁸ Būtent nuo to laikotarpio, spartus sekmininkų tikinčiųjų didėjimas pastebimai pradėjo mesti iššūkį ilgalaikiam Romos Katalikų bažnyčios dominavimui valstybėje. Be to, tuo laikotarpiu (1977) buvo įkurta, šiuo metu jau tapusi viena didžiausių ir įtakingiausių Brazilijos sekmininkų bažnyčių – *Universalios Dievo Karalystės* (ang. *Universal Kingdom of God* (toliau tekste: UKOG)). Ši, antra didžiausia po AG, sekmininkų kongregacija Brazilijoje, remiantis jų oficialaus tinklalapio duomenimis, turi savo „atšakas“ 190¹⁸⁹- tyje pasaulio valstybių. Tvirtindami, jog savo įkurtų atšakų skaičiumi jie lenkia tokias populiarias ir globalias kompanijas, kaip: *McDonald's*, *KFC*, *Nike*, *Adidas* ar *Apple*, UKOG yra akivaizdus, globalių sekmininkų tikėjimo ir visuotinės pasaulio (re)evangelizacijos ambicijų, pavyzdys.

UKOG plėtros sėkmę galima susieti su tokia pačia strategija okupuoti viešąjį diskursą ir fizines erdves, kaip ir ankstesnėje darbo dalyje pristatytu ir išanalizuotu Nigerijos atveju. 1990 – taisiais UKOG šokiravo katalikišką bendruomenę, nusipirkdama *Rede Record TV* tinklą, kuris šiuo metu yra antras didžiausias televizijos tinklas Brazilijoje.¹⁹⁰ Nuo tų laikų, UKOG dominavimas viešajame diskurse tik dar intensyviau išaugo ir dabar ši bažnyčia valdo 62 radijo stotis bei *Record News* muzikos įrašų kompaniją, leidžia nacionalinius laikraščius ir žurnalus.¹⁹¹ Be to, didžiuosiuose šalies miestuose yra nuperkami kino centrai ir paverčiami milžiniškomis bažnyčiomis, veikiančiomis 24 valandas per parą.¹⁹² Pažymėtina, jog

---

¹⁸⁶ Johansen, 19.

¹⁸⁷ D. Kristoffer, L. Andersen, „From Victim to Victor: the Rise of Pentecostalism in Brazil-an Empirical Study of Reasons for Growth“. Magistro darbas, MF Norwegian School of Theology, 2012, 18.

¹⁸⁸ Johansen, 25-26.

¹⁸⁹ Oficialus UKOG bažnyčios tinklalapis. Prieinama adresu: <<http://uckgtt.org/index.php/about-us/>>. [Žiūrėta 2017-04-01].

¹⁹⁰ A. Anderson, *An Introduction to Pentecostalism*. Kembridžas: Cambridge University Press, 2004, 73.

¹⁹¹ Arenari, 100.

¹⁹² Kristoffer, Andersen, 36.

vykstančios pamaldos dažnai yra filmuojamos ir transliuojamos per televiziją visoje Brazilijoje¹⁹³, tokiu būdu, bent jau teoriškai, sekmininkų tikėjimo tiesos tuo pačiu metu gali pasiekti beveik visą Brazilijos populiaciją. UKOG taip pat yra įsigijusi statybų įmonę, baldų gamyklą, kelionių kompaniją bei valdo banką.¹⁹⁴ „Versliškąją“ sekmininkų bažnyčių pusę demonstruoja ne tik išpūdingi individualių kunigų turtai¹⁹⁵, bet puikiai apibendrina ir vienos studijos rezultatai, tvirtinantys, jog UKOG yra viena didžiausių multi – nacionalinių įmonių Brazilijoje.¹⁹⁶ Šios bažnyčios stulbinamą sėkmę ir finansinės gerovės mastą bei neabejotiną sekmininkų tikėjimo proveržį šalyje iliustruoja ir „naujieji Dievo namai žemėje“¹⁹⁷. UKOG, remdamasi Biblijoje nurodytomis gairėmis¹⁹⁸, pastatė istorinės *Solomono Šventyklos* Jeruzalėje repliką, talpinančią 10 000 tikinčiųjų ir kainavusią 300mln. JAV dolerių.¹⁹⁹ Šią išpūdingą šventyklą San Paulo mieste, kurios atidarymas 2014 – taisiais pritraukė ne tik tikinčiuosius, bet ir įtakingus bei aukštas pozicijas užimančius Brazilijos politikus, galima laikyti kylančios sekmininkų galios simboliu, fizine ir materialia jos išraiška. Sėkmingai įgyvendintas didelio masto Brazilijos sekmininkų užmojis ir šios ambicijos istorinis, biblinis simboliškumas akivaizdžiai atskleidžia fenomenalaus masto sekmininkų kiekybinį proveržį bei teologinių tiesų patrauklumą ir jų priimtinumą visuomenėje. Sekmininkų dominavimo žiniasklaidoje ir viešųjų erdvių okupavimo strategijas papildo ir kiti gana inovatyvūs, UKOG inicijuojami, pokyčiai. Kadangi tikinčiųjų skaičius vis didėja, todėl atsiranda nauja, taip vadinama „krikščioniška“, vartotojų rinka, kuriai yra kuriama specifika produkcija. Oficialiame UKOG tinklalapyje esančioje internetinėje parduotuvėje galima įsigyti įvairių „krikščioniškų“ prekių, kurios varijuoja nuo evangelinės muzikos CD iki juvelyrikos papuošalų ir „grožio produktų pamaldžiai krikščioniškai moteriai“²⁰⁰. Brazilijos sekmininkų teologinės tiesos sėkmingai yra skleidžiamos ne tik šalies viešajame diskurse, bet yra išradinai platinamos ir globaliame lygmenyje, akivaizdžiai iliustruojant realias ir aktyvias pastangas įgyvendinti pasaulinę *perkrikštijimo* misiją.

¹⁹³ L. Lingenthal, „Pentecostalism in Brazil: churches, Businesses and Political Parties“. *KAS International Reports*, 2012, 46.

¹⁹⁴ A. Oro, P. Seman, „Brazilian Pentecostalism Crosses National Borders“. Kn. A. Corten, R. Marshall-Fratani, (sud.), *Between Babel and Pentecost: Transnational Pentecostalism in Africa and Latin America*. Londonas: Hurst&Company, 2001, 183.

¹⁹⁵ A. Antunes, „The Richest Pastors in Brazil“. *Forbes*, 2013. Prieinama adresu: <<https://www.forbes.com/sites/andersonantunes/2013/01/17/the-richest-pastors-in-brazil/#412046495b1e>>. [Žiūrėta 2017-04-07].

¹⁹⁶ Kristoffer, Andersen, 64.

¹⁹⁷ A. Antunes, „God has a New Home: a \$300 Million Mega Temple in Sao Paulo“. *Forbes*, 2014. Prieinama adresu: <<https://www.forbes.com/sites/andersonantunes/2014/07/30/god-has-a-new-home-a-300-million-mega-temple-in-sao-paulo/#57a537425a91>>. [Žiūrėta 2017-04-07].

¹⁹⁸ Oficialus UKOG bažnyčios tinklalapis. Prieinama adresu: <<http://www.uckg.co.nz/templo-of-solomon.aspx>>. [Žiūrėta 2017-04-07].

¹⁹⁹ A. E. Berkowitz, „\$300 Million ‘Temple of Solomon’ Built in Brazil“. *Breaking Israel News*, 2015. Prieinama adresu: <<https://www.breakingisraelnews.com/51444/solomons-holy-temple-rebuilt-in-brazil-biblical-zionism/#12s4Ezy7TUfCJZO.97>>. [Žiūrėta 2017-04-07].

²⁰⁰ Lingenthal, 53.

Brazilijos vardą garsinantys ir prie šalies patrauklumo didėjimo tarptautinėje arenoje prisidedantys futbolininkai, taip pat įgyvendina ir sekmininkų teologinių tiesų „eksportą“. Nemaža dalis Brazilijos futbolininkų, žaidžiančių Europos futbolo klubuose, priklauso sekmininkų tikėjimui ir, remdamiesi savo populiarumu ir žinomumu viešojoje erdvėje, savo retorika ir veiksmais aktyviai skatina šio tikėjimo tiesų sklaidą.²⁰¹ Savo kalbose pabrėždami Biblijos autoritetą ir laikydami save „Dievo kariais“, šie futbolininkai efektyviai skleidžia sekmininkų teologinę žinią įvairiose Europos valstybėse. Plačiai žinomi ir daug sirgalių bei gerbėjų turintys žaidėjai, pozuoja nuotraukoms su marškinėliais, išreiškiančiais meilę Jėzui, organizuoja susitikimus ir atvirai kviečia prisijungti prie grupinių diskusijų apie Bibliją bei rengia emocionaliai ekspresyviais sekmininkų pamaldas.²⁰² Vienas iliustratyviausių, Brazilijos sportininkų strategijos eksportuoti sekmininkų teologiją į Europą, pavyzdžių yra organizacijos „Kristaus Atletai“ (*Atletas de Cristo*) įkūrimas profesionalaus futbolo lygos asociacijoje Vokietijoje (*Bundesliga*).²⁰³ Šios, daugiau nei 100 Brazilijos futbolininkų²⁰⁴ ir kitų atletų įkurtos, organizacijos oficiali misija tiesiogiai išreiškia globalaus masto sekmininkų tikėjimo ambicijas – *perkrikštyti* visą pasaulį. Šie gausūs pavyzdžiai demonstruoja intensyvų sekmininkų teologinių tiesų dominavimą viešajame Brazilijos diskurse. Plačiai ir aktyviai naudodami šiuolaikines žiniasklaidos priemones bei pasitelkdami kitus išradingus būdus, sekmininkai sėkmingai pritraukia ne tik Brazilijos populiacijos dėmesį, bet ir efektyviai „eksportuoja“ savo teologinį naratyvą į tarptautinę areną, siekdami įgyvendinti globalias tikėjimo ambicijas. Tačiau, skirtingai nei Nigerijoje, kurioje sekmininkai naudojami savo turima įtaka ir daro neoficialų/neinstitucionalizuotą spaudimą politiniams valstybės veikėjams, sekmininkai Brazilijoje išsiskiria savo tiesioginiu ir aktyviu įsitraukimu į valstybės politiką.

Nors sekmininkų tikėjimas pradžioje ir rėmėsi įsitikinimu, jog tikri krikščionys neturėtų dalyvauti politikoje, kadangi demoniškosios jėgos valdo politinę sferą, tačiau du dešimtmečius trukusios karinės diktatūros (1964-1985) Brazilijoje pabaiga ir spartus naujų sekmininkų bažnyčių kūrimasis inicijavo apolitiškos pozicijos pasikeitimą. Sekmininkų diskurse ir toliau yra pabrėžiamas faktas, jog visa apimančioje kosmologinėje Dievo kovoje su blogiu, politinė valstybės erdvė gali būti „užgrobtą“ ir valdoma blogųjų jėgų. Tačiau, būtent todėl, kad šios piktosios jėgos yra pajėgios užgrobti politikos erdvę, tikintieji dabar privalo aktyviai įsitraukti į politiką ir, tokiu būdu, pasipriešinti joms. Taigi, anksčiau

---

²⁰¹ Plačiau apie futbolo ir religijos, tiksliau: sekmininkų tikėjimo ir Brazilijos futbolininkų, sąryšį: C. Rial, „Banal Religiosity: Brazilian Athletes as New Missionaries of the neo-Pentecostal Diaspora“. *Vibrant: Virtual Brazilian Anthropology*, 9(2), 2012.

²⁰² C. Gilbert, „Playing Soccer for God: Brazilian Footballers and the Holy Spirit“. *Spiegel*, 2008. Prieinama adresu: <http://www.spiegel.de/international/world/playing-soccer-for-god-brazilian-footballers-and-the-holy-spirit-a-578716.html>. [Žiūrėta 2017-04-07].

²⁰³ Gilbert.

²⁰⁴ Įdomu pažymėti, jog šiai organizacijai priklauso ir vienas populiariausių pasaulio futbolo žaidėjų-Kaká-kuris net buvo išreiškęs norą tapti sekmininkų kunigu. Plačiau: Rial, 133.

vyravęs politikos, kaip „blogio“, naratyvas buvo sėkmingai transformuotas į tikinčiuosius mobilizuojantį ir kunigų dalyvavimą politikoje legitimuojantį, diskursą. Sekmininkų tikėjimas, tvirtinantis turįs atsakymą į visas pasaulio egzistencines problemas, kaip pažymi Anderson, ir yra didžiausias sekmininkų patrauklumas²⁰⁵. Todėl, antrasis - Šv Dvasios - krikštas, dvasiniai egzorcizmo bei gydymo ritualai yra suvokiami ir priimami kaip vieninteliai tinkami individualių problemų sprendimai, o kunigų „kova su demoniškosiomis jėgomis“ valstybės politinėje erdvėje, t.y., politikos *pentekostalizacija* – leidžia efektyviai ir legitimiai spręsti makro – lygmens problemas. Kaip tvirtino V. Kubálková, pristatydama *tarptautinės politinės teologijos* idėją, tik priėmus įvairių racionalumų egzistavimo prielaidą, galima tinkamai nagrinėti politikos ir religijos sąryšį. Atsižvelgiant į sekmininkų tikėjimo kiekybinį mastą ir sėkmingą paplitimą Pietų Amerikos kontinente, galima teigti, jog šiame pasaulio pusrutulyje taip pat akivaizdžiai yra įsitvirtinęs *holistinis* pasaulio suvokimas. Kaip ir Afrikos visuomenėje, taip ir Lotynų Amerikoje, dominuoja kitoks racionalumas, nei priimta Vakaruose. Remiantis religiniu racionalumu, pasaulis nėra dalijamas į „realiąją“/ fizinę ir transcendentinę būtis, bet realybė yra suvokiama kaip *organiškai vientisa*. Vakaruose dominuojantis „mokslinis“/ loginis racionalumas, tuo tarpu, nėra pajėgus rimtai traktuoti globalių Pietų „meta – realybės“ egzistavimo.

Brazilijos sekmininkų teologinis naratyvas skatina ne tik tikinčiuosius aktyviai įsitraukti į politiką ir „atsikovoti“ politikos erdvę iš „blogio“ jėgų, bet „mobilizuoja“ ir pačius kunigus dalyvauti politinėje veikloje, kartu įtvirtindamas tokio jų elgesio legitimumą. Sekmininkų kunigai Brazilijoje oficialiai dalyvauja rinkimuose, patenka į Kongresą ir, pavyzdžiui, netgi pakartotinai užima Vice – Prezidento postą²⁰⁶. Šie empiriniai pavyzdžiai akivaizdžiai iliustruoja pasikeitusį sekmininkų „politika kaip blogis“ teologinį naratyvą, praktiškai įtvirtindamas apolitiškos tikėjimo pozicijos atmetimą ir legitimuodamas aktyvų ir tiesioginį kunigų įsitraukimą į politiką. Reikšminga pažymėti, jog vis dėlto, priešingai nei kitose Pietų Amerikos šalyse, Brazilijos sekmininkai nesuformavo savo tikėjimo oficialių politinių partijų. Nusistovėjusi praktika Brazilijoje atskleidžia, jog didžiųjų sekmininkų bažnyčių vadovai pasirenka tam tikrus kunigus, kuriuos įvardija kaip „Dievo kandidatus“²⁰⁷, dalyvaujančius rinkimuose, ir pamaldų metu tikintiesiems yra aktyviai propaguojamos būtent jų kandidatūros. Šie, bažnyčių vadovų į rinkimus parinkti „Dievo kandidatai“ ir tikinčiųjų išrinkti kunigai „atsikovoti“ politiką iš blogio jėgų, atstovauja sekmininkų

---

²⁰⁵ Anderson, 2004, 203.

²⁰⁶ Brazilijos Prezidento Lula da Silva Vice-Prezidentas (2002 ir 2006m.) Jose Alencar yra UKOG bažnyčios narys. Plačiau: Johansen, 58. Taip pat: R. Zibechi, „Pentecostalism and South America’s Social Movements“. *Upside Down World*, 2008. Prieinama adresu: <<http://upsidedownworld.org/archives/international/pentecostalism-and-south-americas-social-movements/>>. [Žiūrėta 2017-04-07].

²⁰⁷ Lingenthal, 54-55.

tikėjimą daugybėje įvairių, nedidelių politinių partijų²⁰⁸. Nesutelkdami savo atstovų vienoje didelėje partijoje, bet išsklaidydami juos po visą politinių partijų spektrą, sekmininkai tokiu būdu užsitikrina savo politinį pranašumą ir didesnę derybinę galią koalicinėse vyriausybėse, kurios, pažymėtina, ir charakterizuoja Brazilijos politiką. Kunigų, atstovaujančių įvairias Brazilijos sekmininkų bažnyčias, skaičius ir įtaka politiniams sprendimams Brazilijos Kongrese, stabiliai didėjo jau nuo 1980 – tųjų²⁰⁹, bet ypatingai – po karinės diktatūros pabaigos 1985 – taisiais. Pažymėtina, jog, jei ši sekmininkų kunigų „koalicija“ parlamente, įvardijama kaip *biblinis*²¹⁰/*evangelinis*²¹¹ (*bancada evangelica*) blokas, būtų oficiali politinė partija, ji būtų trečia didžiausia partija Žemuosiuose Kongreso rūmuose (ang. *Chamber of Deputies*).²¹² Paskutinių parlamentinių rinkimų rezultatų duomenimis (2014), Žemuosiuose Kongreso rūmuose *bancada evangelica* užima 199 vietas iš 513²¹³. Šios kunigų „koalicijos“ įtaką atskleidžia ir faktas, jog Brazilijos Kongrese yra oficialiai nustatytas laikas sekmininkų pamaldoms. Didžiausio žmonių skaičiaus lankymosi Kongrese metu, kiekvieną trečiadienį, sekmininkai rengia savo emocionaliai ekspresyviais ir energingas pamaldas.²¹⁴ Šiomis religinėmis tikėjimo praktikomis, vykstančiomis politinėje valstybės institucijoje, yra siekiama ne tik pademonstruoti savo *biblinio bloko* vieningumą, bet, galima teigti, simboliškai yra skatinami „persikrikštyti“ ir kiti Kongreso nariai. Verta atkreipti dėmesį, jog iš visų sekmininkų bažnyčių Brazilijoje, AG ir UKOG kunigai dominuoja šioje „kunigų koalicijoje“ Brazilijos Kongrese bei yra pačios įtakingiausios, vertinant pagal jų kunigų užimamų, aukštų politinių pareigų, skaičių. Šis sekmininkų „religinis frontas“ parlamente argumentuotai leidžia kalbėti apie aktyvų ir netgi institucionalizuotą Brazilijos politikos *pentekostalizacijos* procesą. Sekmininkų kunigų tiesioginis įsitraukimas į politiką bei tokio elgesio priimtumas visuomenėje, atsižvelgiant į nuosekliai didėjantį išrinktų į Kongresą kunigų skaičių, atskleidžia sekmininkų teologinio naratyvo įsitvirtinimą ir jo priėmimą visuomenėje. Lingvistinio posūkiu konstruktyvistinė prieiga suteikia galimybę pastebėti ne tik retorinę sekmininkų teologinio naratyvo galią, bet ir sugebėjimą veikti/ daryti, t.y., mobilizuoti tikinčiuosius praktinei veiklai – įgalinti ir legitimuoti kunigų dalyvavimą politikoje. Brazilijos piliečių pasitikėjimas

---

²⁰⁸ Freston, 2001, 53-54.

²⁰⁹ R. Van Lindert, L. Van Troost, (sud.), „Shifting Power and Human Rights Diplomacy: Brazil“. *The Strategic Studies Project*, Amnesty International Netherlands, 2014, 42.

²¹⁰ Pavyzdžiui: M. Belz, „Globe Trot: the Rise of the ‘Bible Block‘ in Brazil“. *World*, 2016. Prieinama adresu: <https://world.wng.org/2016/10/globe_trot_the_rise_of_the_bible_bloc_in_brazil>. [Žiūrėta 2017-04-11].

²¹¹ Lindert, Troost, 42-43.

²¹² Ibid.

²¹³ F. Santos, J. Canello, „Brazilian Congress, 2014 Elections and Governability Challenges“. *Brazilian Political Science Review*, 9(1), 2015.

²¹⁴ L. Oualalou, „Dramatic Religious Shift in Brazil as Evangelicals Are Rapidly Overtaking Catholics“. *Le Monde Diplomatique*, 2014. Prieinama adresu: <<http://www.alternet.org/belief/dramatic-religious-shift-brazil-evangelicals-are-rapidly-overtaking-catholics>>. [Žiūrėta 2017-04-11].

kunigų galia „atsikovoti” politikos erdvę iš „blogio” jėgų pagrindžia politikos *pentekostalizacijos* prielaidą ir suteikia pagrindą kalbėti apie Brazilijos politinio autoriteto legitimumo krizę, apie kurią, kaip jau buvo minėta, samprotavo C. Schmitt. Šios krizės realumą leidžia tvirtinti sekmininkų retorika, kurioje atvirai tam tikri politinių rinkimų dalyviai yra įvardijami „Dievo kandidatais”, bei sėkmingą teologinio naratyvo į(si)traukimą į politinę erdvę demonstruoja ir *bancada evangelica* „koalicijos” Kongrese egzistavimas. Tokie pavyzdžiai atskleidžia tiesiogines politinio autoriteto legitimumo nuorodas į Dievą, paneigiant Apšvietos projektą de – sakralizuoti politinę erdvę ir K. Marx tvirtinimą apie modernios valstybės sugebėjimą abstrahuotis nuo religijos.

Teologinio naratyvo galią ir politikos *pentekostalizacijos* procesą atskleidžia ir kitas, itin vaizdingos sekmininkų retorikos pavyzdys - AG kunigo M. Feliciano kvietimas balsuoti už jį ateinančiuose rinkimuose. Perkeldamas teologinį sekmininkų dvasinės kovos su piktosiomis galiomis naratyvą į politinį kontekstą, Feliciano atvirai tvirtina, jog „Velnius yra apsigyvenęs Brazilijos Kongrese”²¹⁵. Kunigas kviečia tikinčiuosius į kovą su šiuo Velniu, kurios pergalė, pirmiausiai, teigiama, yra pasiekama maldų galia. Malda sekmininkams, kaip jau buvo minėta, yra nebe tik individuali bendravimo su Dievu technika, bet įgyja ir darymo/ veikimo, realybę transformuojančią, galią. Tačiau, toliau savo kalboje kunigas Feliciano plėtoja, jog vien maldų neužtenka pasipriešinti Velnio dominavimui demokratinėje valstybės institucijoje, bet yra būtina „atsikovoti užgrobtąją erdvę, padedant kunigui, pripildytam Šv. Dvasios”²¹⁶. Remdamasis *organiškai vientisu* tikinčiųjų pasaulio suvokimu ir piktųjų dvasių neabejotino veikimo fizinėje realybėje faktų, kunigas Feliciano kritikuoja politinę valdžią, nurodydamas į fizinį demoniškujų jėgų įsikūnijimą į Kongreso narius, tokiu būdu, de – legitimuodamas jų autoritetą ir atvirai skatindamas išrinkti jį, tiesiogiai „paliestą Dievo“ per tiesioginį Šv. Dvasios apsireiškimą. Kunigas Feliciano ne tik sėkmingai buvo pakartotinai išrinktas į parlamentą, bet ir 2013 – taisyta tapo Žmogaus ir Mažumų Teisių Komisijos (ang. *Commission for Human and Minority Rights*) Brazilijos Kongrese prezidentu. Ši komisija, atsakinga už žmogaus ir mažumų teisių apsaugą bei Brazilijos įstatymų atitikimą tarptautinei teisei ir įsipareigojimams, yra viena iš aukščiausių valstybės įstatymų leidimo institucijų²¹⁷. Kunigo Feliciano pasisakymai, tuo tarpu, pasižymi ne tik sekmininkų „dvasinės kovos“ teologinio naratyvo perkėlimu į viešąjį diskursą, bet ir itin agresyvia, homofobiška bei rasistine retorika. Tvirtindamas, jog AIDS yra „gėjų vėžys“ ir „Afrika yra prakeikta nuo pat Nojaus laikų”²¹⁸, kunigas Feliciano yra įsitikinęs, jog homoseksualumas yra sutrikimas,

---

²¹⁵ P. Pereira Vieira da Costa Garcia, „It is time to rise’: Pentecostal Politics in Democratic Brazil”. Magistro darbas, University of California, 2014, 34.

²¹⁶ Ibid.

²¹⁷ L. I. Brunke, „Political Homophobia in Brazil“. Magistro darbas, Londono Universitetas, 2015, 24.

²¹⁸ J. Watts, „Head of Brazil’s equality body accused of homophobia and racism“. *The Guardian*, 2013. Prieinama adresu:

<<https://www.theguardian.com/world/2013/apr/05/brazil-equality-body-homophobia-racism>>; J. Fellet, „Brazil’s outrage over

kurį galima pagydyti. „Gėjų vaistas“, pasak jo, yra „išgytymas“.²¹⁹ Feliciano ne tik formuoja homofobinio pobūdžio viešąjį diskursą, tačiau, savo retoriką įgyvendina ir aktyvia praktine veikla. Pavyzdžiui, jam užėmus minėtos komisijos prezidento pareigas, buvo priimtas įstatymas, oficialiai nurodantis gydyti homoseksualus su psichologų pagalba.²²⁰ Be to, Feliciano iškėlė įstatymų projektus, kurie kriminalizuotų abortus bei tos pačios lyties individų sąjungas²²¹, nepaisant to, jog abortai, išprievartavimo atveju ir tos pačios lyties santuokos teismo sprendimu yra pripažinti kaip legalūs. Kunigo Feliciano toliau nuosekliai tęsia sekmininkų tikėjimo teologinių tiesų aktyvų įgyvendinimą praktiniame lygmenyje: 2015 – taisiais - viešai pranešė apie planą priimti įstatymą, oficialiai ir legaliai re - klasifikuojantį homoseksualumą kaip sutrikimą.²²² Iš šių gausių, vienos didžiausios ir seniausios sekmininkų bažnyčios kunigo, retorikos ir praktinės veiklos pavyzdžių, yra akivaizdu, jog žmogaus ir mažumų teisės yra ne ginamos, kaip Feliciano užimama politinė pozicija jį įpareigoja, bet priešingai, prisideda prie homofobiško diskurso plėtros ir diskriminacinio elgesio visuomenėje stiprinimo bei palaikymo. Akivaizdžiai prieštaraujant šio darbo įvade išreikštam tarptautinių organizacijų požiūriui apie religijos ir tikėjimo lyderių pozityvios įtakos potencialą, prisidedant prie įvairių globaliai svarbių klausimų sprendimų, aukščiau pristatyti pavyzdžiai demonstruoja sekmininkų teologinių tiesų konservatyvumo mastą ir jų į(si)traukimo į Brazilijos politiką pasekmes. Sekmininkai, remdamiesi Biblijos tiesų autoritetingu, kylančiu tiesiogiai iš Dievo, įtvirtina ypatingai moraliai konservatyvias ir agresyviai homofobiškas pažiūras visuomenėje, kartu legitimuojant ir diskriminacinius politinius sprendimus bei žmogaus teises pažeidžiantį teisinį reguliavimą.

AG kunigo Feliciano aktyvų ir agresyvų, tradicinių ir itin moraliai konservatyvių, krikščioniškų vertybių gynimą, papildo ir kitas iliustratyvus pavyzdys. Dar vienos didelės Brazilijos sekmininkų bažnyčios - *Dievo Pergalės Kristuje* (ang. *Assembly of God in Christ*) - kunigas S. Malafaia sugebėjo suorganizuoti įspūdingo masto tikinčiųjų „mobilizaciją“. Kunigas Malafaia, atliepdamas aukščiau pristatytą homofobišką AG kunigo Feliciano retoriką ir viešajame diskurse toliau įtvirtindamas agresyvią

‘racist’ evangelical politician“. Prieinama adresu: <<http://www.bbc.com/news/world-latin-america-22005901>>. [Žiūrėta 2017-04-07].

²¹⁹ Brunke, 25.

²²⁰ T. Martin, „‘God Shot John Lennon’ and Other Pearls of Wisdom from Marco Feliciano, the Anti-Gay Head of Brazil’s Human Rights and Minorities Commission“. *The Huffington Post*, 2013. Prieinama adresu: <http://www.huffingtonpost.com/trevor-martin/marco-feliciano-anti-gay_b_4026676.html>. [Žiūrėta 2017-04-07]. Taip pat: T. Murphy, „Brazilian Evangelical Lawmakers Push Gay Conversion Therapy bill“. *Political Research Associates*, 2013. Prieinama adresu: <<http://www.politicalresearch.org/2013/06/28/brazilian-evangelical-lawmakers-push-gay-conversion-therapy-bill/#sthash.RHep7QSn.dpbs>>. [Žiūrėta 2017-04-07].

²²¹ J. Queiroz, „Pentecostal with History of Hate Speech Selected as President of Brazil’s Human Rights Body“. *USC*, 2013. Prieinama adresu: <<http://religiondispatches.org/pentecostal-with-history-of-hate-speech-selected-as-president-of-brazils-human-rights-body/>>. [Žiūrėta 2017-04-07].

²²² Brunke, 25.

Bibliinių tiesų sekmininkų interpretacijos versiją, tvirtina, jog LGTB aktyvizmas yra „gėjų diktatūra“²²³ bei „moralinis šlamštas“ (ang. *moral garbage*)²²⁴ ir pasižada „neleisti Velniui sunaikinti tradicinių šeimos vertybių“²²⁵. Ekstremaliai agresyvi, homofobišką požiūrį įtvirtinanti ir diskriminacinę elgesį skatinanti retorika vaizduoja LGTB judėjimą, kaip engiantį tikruosius, t.y., heteroseksualius, krikščionis. Malafaia, pasivadinęs save „viešu gėjų judėjimo prieš Nr. 1.“²²⁶, 2013 – taisiais metais suorganizavo milžiniško masto „pamaldas – protestą“. Šis, 40 000 sekmininkų tikinčiųjų, sambūris siekė pademonstruoti ypatingai stiprų pasipriešinimą abortams ir tos pačios lyties individų santykiams²²⁷, nepaisant jų teisinio legalizavimo. Galima teigti, jog kunigo Malafaia retorika susilaukia išpūdingo pritarimo ir aktyvaus palaikymo visuomenėje. Šio renginio nuotraukos²²⁸ yra ypač iliustratyvios: milžiniško masto sekmininkų tikinčiųjų minia virš savo galvų laiko Bibliją – pagrindinį sekmininkų tikėjimo simbolį ir vienintelį priimtina bei nekvestionuojamą autoritetą. Toks vaizdinys taikliai iliustruoja sekmininkų teologinių tiesų dominavimą visuomenėje bei naratyvo veikimo galią masiškai įtraukti tikinčiuosius į realią „kovą su blogiu“ ir praktiškai mobilizuoti juos politinės erdvės „atsikovojimui“ iš „demoniškiųjų jėgų“. Sekmininkų tikėjimo dominavimo valstybėje mastą bei stulbinamą sugebėjimą suburti tikinčiuosius demonstruoja ir išpūdingo dydžio kasmetinis renginys - *Eitynės Jėzui* (ang. *March for Jesus*). Šis, „didžiausiu krikščionišku renginiu pasaulyje“ įvardijamas²²⁹, sekmininkų organizuojamas, įvykis, kuriame, teigiama, dalyvauja ~3mln. tikinčiųjų²³⁰, atskleidžia sekmininkų tikėjimo patrauklumą globaliu mastu bei potencialą sutelkti išpūdingai didelį kiekį žmonių. Pateikti pavyzdžiai tiesiogiai reflektuoja lingvistinio pobūdžio konstruktyvistines prielaidas, kurių priėmimas, įgyvendinant praktinę analizę, leidžia pastebėti kalbos veikimo/ darymo galią. Sekmininkų naratyvas ne tik įtvirtina homoseksualų diskriminaciją viešojoje erdvėje ir legitimuoja tokį požiūrį, pagrindžiant jį agresyvia Biblijos teksto interpretacija ir tiesioginėmis nuorodomis į nekvestionuojamą Dievo autoritetą, bet kartu ir mobilizuoja tikinčiuosius praktiniame

---

²²³ Ibid, 26.

²²⁴ A. Boadle, „Evangelical Christians gain political clout in Catholic Brazil“. *Reuters*, 2013. Prieinama adresu: <<http://www.reuters.com/article/us-brazil-evangelicals-idUSBRE95805120130609>>. [Žiūrėta 2017-04-07].

²²⁵ Ibid.

²²⁶ J. Watts, „Brazils‘ evangelics become a political force to be reckoned with“. *The Guardian*, 2014. Prieinama adresu: <<https://www.theguardian.com/world/2014/oct/01/brazil-evangelicals-politics-presidential-election>>. [Žiūrėta 2017-04-07].

²²⁷ A. Boadle, „Evangelicals in Brazil Rise in Power with Consequences for Catholics, Gays“. *The Huffington Post*, 2013. Prieinama adresu: <http://www.huffingtonpost.com/2013/06/10/evangelicals-in-brazil- n_3414350.html>. [Žiūrėta 2017-04-15].

²²⁸ Šią ir kitas 2013m. birželį vykusių protestų Brazilijoje nuotraukas galima pasižiūrėti: „The Big Picture, News stories in photographs“. *Boston Globe Media*, 2013. Prieinama adresu: <http://archive.boston.com/bigpicture/2013/06/brazil_june_protests_and_demon.html>. [Žiūrėta 2017-04-15].

²²⁹ „Brazil evangelical Christians hold huge Sao Paulo rally“. *BBC News*, 2012. Prieinama adresu: <<http://www.bbc.com/news/world-latin-america-18845211>>. [Žiūrėta 2017-04-15].

²³⁰ „Brazil’s March for Jesus gathers more than 350,000“. *Evangelical Focus*, 2016. Prieinama adresu: <http://evangelicalfocus.com/world/1651/Brazils_March_for_Jesus_gathers_more_than_350000_people>. [Žiūrėta 2017-04-15].

lygmenyje aktyviai išreikšti tokį požiūrį savo dalyvavimu masiniuose, sekmininkų organizuojamuose, renginiuose bei išrenkant tokių pažiūrų kunigus į politinius postus įtvirtinti homofobiškas ir diskriminacines nuostatas instituciniame valstybės lygmenyje. Išnagrinėti pavyzdžiai akivaizdžiai atskleidžia sekmininkų norą ir aktyvius praktinius veiksmus, siekiant reguliuoti visuomenės nuomonę bei daryti įtaką valstybės politiniams sprendimams ir teisiniam reguliavimui, remiantis „Dievo nurodytomis“ moralės gairėmis. Tokios tendencijos iš tiesų kelia pagrįstą nerimą dėl žmogaus teisių apsaugos situacijos Brazilijoje ir visame Lotynų Amerikos regione bei argumentuotai leidžia svarstyti apie įtampas su Vakarų valstybėmis suintensyvėjimą. Galiausiai, negalima ignoruoti pačių naujausių Brazilijos politinių įvykių, kurie dar akivaizdžiau demonstruoja sekmininkų galią politinėje erdvėje ir politikos (re)konstravimą ant teologinių pagrindų.

Vienas reikšmingiausių, sekmininkų galią valstybės politikoje atskleidžiančių, pavyzdžių yra 2016 – tųjų rugpjūtį sekmininkų kunigo ir Žemųjų Kongreso rūmų pirmininko – E. Cunha – inicijuota bei sėkmingai įgyvendinta Brazilijos prezidentės - D. Rousseff - apkalta.²³¹ Pažymėtina, jog balsavimo dėl apkaltos metu, politikai turėjo 10 sekundžių savo balso apibūdinimui/ paaiškinimui. Politikos *religizavimo/ pentekostalizavimo* procesą įspūdingiausiai atskleidžia faktas, jog „už“ apkaltą balsavę politikai savo balsą „dedikavo Dievui“²³². Tokia Brazilijos politikų retorika, kurioje yra daromos tiesioginės nuorodos į Dievą bei pasiektas apkaltos proceso tikslas dar reikšmingiau pagrindžia įsitikinimą dėl politinio šalies autoriteto legitimumo krizės ir įrodo kritinį politikos *pentekostalizacijos* proceso mastą. Prezidentę D. Rousseff pakeitusiu ir dabar šaliai vadovujančiu - M. Temer - sekmininkų kunigai yra ypatingai patenkinti, dėl konservatyvių jo pažiūrų, atitinkančių „tradicines“ (sekmininkų tikėjimo požiūriu) krikščioniškas vertybes. Be to, Temer išleido video įrašą²³³, kuriame šalia jo pasirodo ir jau minėtas, homofobiškų ir diskriminacinių pažiūrų, AG sekmininkų bažnyčios kunigas - M. Feliciano. Toks prezidento veiksmas ir video vaizdinio siunčiama žinutė akivaizdžiai demonstruoja realią sekmininkų įtaką valstybės politikai aukščiausiam lygmenyje. Galima teigti, jog Brazilijos sekmininkų viešai išreikštas noras turėti „krikščionį prezidentą“ ir sukurti „teokratinę valstybę“²³⁴, bent jau laikinai, bet yra

---

²³¹ „President’s Impeachment Shows Growing Evangelical Power in Brazil”. *CBN News*, 2016. Prieinama adresu: <<http://www1.cbn.com/cbnnews/world/2016/april/presidents-impeachment-shows-growing-evangelical-power-in-brazil>>. [Žiūrėta 2017-04-07].

²³² L. Schouten, „What Brazil’s impeachment process says about its Christian faiths“. *The Christian Science Monitor*, 2016. Prieinama adresu: <<http://www.csmonitor.com/World/Global-News/2016/0423/What-Brazil-s-impeachment-process-says-about-its-Christian-faiths>>. [Žiūrėta 2017-04-07].

²³³ Video įrašą galima pasižiūrėti adresu: <<https://www.youtube.com/watch?v=xZcPJY1DHc0>>. [Žiūrėta 2017-04-15].

²³⁴ UKOG bažnyčios vadovas E. Macedo yra viešai pareiškęs, jog jo tikslas yra tapti Brazilijos prezidentu ir sukurti teokratinę valstybę. „Lawmaker warns Christian Fundamentalism growing in Brazil”. *TeleSur*, 2015. Prieinama adresu: <<http://www.telesur.net/english/analysis/LawmakerWarns-Christian-Fundamentalism-Growing-in-Brazil-20150318-0003.html>>. [Žiūrėta 2017-04-15].

pasiektas. Planuojamų prezidentinių rinkimų 2018 – taisiais rezultatai, be abejonės, bus itin įdomūs ir aktualūs, kadangi ypatingai konservatyvi Brazilijos politika, jau pastaruoju metu kelianti ypatingą nerimą, gali dar labiau suintensyvėti aukščiausiam valstybės lygmenyje.

Religinio sekmininkų tikėjimo diskurso perkėlimą į politinę erdvę puikiai atspindi ir ministrų pristatymo ceremonijos metu Temer pasakyta kalba. Pabrėždamas skubų Brazilijos vienybės poreikį, naujasis šalies vadovas pareiškia, jog yra neatidėliotinai reikalinga „nacionalinio išganymo“ vyriausybė.²³⁵ Šią politinio valstybės autoriteto kalbą, kurioje akivaizdžiai yra naudojamos/ įtraukiamos teologinės koncepcijos, papildoma ir praktiniai prezidento priimti politiniai sprendimai. Pažymėtina, jog valstybės vienybės ir realaus nacionalinio „išganymo“ yra siekiama, ignoruojant Brazilijos piliečių rasinės sudėties įvairovę bei pusę visos šalies populiacijos – moteris. Temer yra pirmasis šalies lyderis per tris dešimtmečius, kurio administraciją išskirtinai sudaro vien baltaodžiai vyrai.²³⁶ Paskutinį kartą, tokia situacija, pažymi San Paulo Universiteto politikos mokslininkė, buvo karinės diktatūros metu, 1970 – taisiais.²³⁷ Taip pat, reikšminga paminėti, jog Moterų Reikalų, Žmogaus Teisių ir Rasinės Lygybės ministerija buvo sujungta su daug didesnio masto Teisingumo ministerija²³⁸ ir implikuoja minėtų reikalų svarbos sumažinimą. Šie, akivaizdžiai diskrimaciniai ir demografinės šalies įvairovės nereflektuojantys politiniai sprendimai, susilaukė nemažai kritikos²³⁹ ir iš pagrindų paneigia išreikštą tikslą siekti visos valstybės vieningumo. Nerimą kelia ir galimai nekompetetingų asmenų prezidento pasirinkimai į ministrų postus. Pavyzdžiui, Temer Žemųjų Kongreso Rūmų vadovu paskyrė A. Moura, kuris yra kaltinamas korupcija bei pasikėsiniu nužudyti.²⁴⁰ Pažymėtina, jog prezidentas pasirinko šį kontraversišką politiką, remdamasis jau minėto sekmininkų kunigo ir buvusios prezidentės apkaltos iniciatoriaus – E. Cunha – rekomendacija.²⁴¹ Be to, mokslo ministru Temer paskyrė sekmininkų kunigą M. Pereira, kuris tiki bibliiniu

---

²³⁵ S. Romero, „New President of Brazil, Michel Temer, Signals More Conservative Shift“. *The New York Times*, 2016. Prieinama adresu: <<https://www.nytimes.com/2016/05/13/world/americas/michel-temer-brazils-interim-president-may-herald-shift-to-the-right.html>>. [Žiūrėta 2017-04-15].

²³⁶ S. Sims, „Brazil’s New President Michel Temer Fills Cabinet with Only White Men“. *Forbes*, 2016. Prieinama adresu: <<https://www.forbes.com/sites/shannonsims/2016/05/12/brazils-new-president-michel-temer-fills-cabinet-with-only-men/#4556f95d582c>>. [Žiūrėta 2017-04-15].

²³⁷ Romero.

²³⁸ P. Prada, „White male cabinet raises fears of backsliding in diverse Brazil“. *Reuters*, 2016. Prieinama adresu: <<http://www.reuters.com/article/us-brazil-politics-diversity-idUSKCN0Y71KH>>. [Žiūrėta 2017-04-15].

²³⁹ D. Osborne, „Brazil’s interim leader, Michel Temer, brushes off complaints about 'country club' cabinet“. *Independent*, 2016. Prieinama adresu: <<http://www.independent.co.uk/news/world/americas/brazils-interim-leader-michel-temer-brushes-off-complaints-about-country-club-cabinet-a7040421.html>>. [Žiūrėta 2017-04-15].

²⁴⁰ „Brazil’s new lower house leader being investigated for attempted murder“. *The Guardian*, 2016. Prieinama adresu: <<https://www.theguardian.com/world/2016/may/19/brazil-new-lower-house-leader-investigated-attempted>>. [Žiūrėta 2017-04-15].

²⁴¹ J. Watts, „Brazil’s interim government wastes no time erasing Workers’ party influence“. *The Guardian*, 2016. Prieinama adresu: <<https://www.theguardian.com/world/2016/may/20/brazil-rightwing-government-michel-temer>>. [Žiūrėta 2017-04-15].

pasaulio sukūrimo pasakojimu ir nepripažįsta mokslinės evoliucijos teorijos²⁴². Verta pastebėti, jog netgi Romos Katalikų Bažnyčia inkorporavo mokslines idėjas į tikėjimo tiesas. Jau 20 – tojo amžiaus viduryje popiežius Pijus XII priėmė „Didžiojo sprogo“ (ang. *big-bang*) pasaulio pradžios teoriją, o popiežius Jonas Paulius II, savo ruožtu, tvirtino, jog evoliucijos teorija yra ne hipotezė, bet įrodytas realus faktas. Galiausiai, popiežius Pranciškus pareiškė, jog „Dievas nėra burtininkas su magiška lazdele“²⁴³ ir mokslinės teorijos yra ne tik suderinamos su tikėjimu, bet netgi ir reikalingos jam. Romos Katalikų Bažnyčia, nors tradiciškai Vakaruose suvokiama kaip turinti itin konservatyvias pažiūras, iš tikrųjų, lyginant su sekmininkų skelbiamomis teologinėmis tiesomis, geba sėkmingai pritaikyti tikėjimo doktrinas prie mokslinės pažangos. Sekmininkai, savo ruožtu, akivaizdžiai pažodžiui interpretuoja Biblijos tekstą, nekvestionuojamai pripažindami šventų pasakojimų tikrumą, o šio tikėjimo įtaka aukštas pareigas užimantiems politikams bei pačių kunigų į(si)traukimo į Brazilijos politiką mastas kelia ypatingą nerimą.

Galiausiai, Brazilijos politikos *pentekostalizacijos* rimtumo laipsnį atspindi ir tarptautinės žiniasklaidos antraštės²⁴⁴, išreiškiančios augantį susirūpinimą ir nerimą dėl politinių tendencijų Brazilijoje. Vienas pastarųjų, sekmininkų galios mastą patvirtinančių ir politinės jų įtakos institucionalizavimą demonstruojančių, įvykių yra UKOG vadovo - E. Macedo - sūnėno išrinkimas Brazilijos sostinės meru 2016 - taisiais.²⁴⁵ Vienos didžiausios sekmininkų bažnyčios Brazilijoje vadovo artimas giminaitis ir Kongreso senatorius – M. Crivella – savo konservatyviomis pažiūromis ir agresyvia, homofobiška bei diskriminacine retorika neatsilieka nuo savo įtakingo bei populiarus dėdės. Crivella pareiškimai, jog homoseksualumas yra „siaubingas blogis“, kurį galėjo lemti „nesėkmingas abortas“²⁴⁶, arba Romos Katalikų bažnyčios įvardijimas kaip - „demoniškos“²⁴⁷ – išraiškingai perteikia sekmininkų teologinių tiesų naratyvą, demonstruoja tiesioginį teologinių tiesų į(si)traukimą į politiką ir tolimesnį jų

---

²⁴² Romero.

²⁴³ A. Withnall, „Pope Francis declares evolution and Big Bang theory are real and God is not ‘a magician with a magic wand‘“. *Independent*, 2014. Prieinama adresu: <<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/pope-francis-declares-evolution-and-big-bang-theory-are-right-and-god-isnt-a-magician-with-a-magic-9822514.html>>. [Žiūrėta 2017-04-23].

²⁴⁴ Pavyzdžiui: F. Charner, „Brazil shifts right as Rio elects evangelical mayor“. *CNN*, 2016. Prieinama adresu: <<http://edition.cnn.com/2016/10/31/americas/rio-mayoral-election/>>; „Rio shifts to the right as evangelist becomes mayor“.

Deutsche Welle, 2016. Prieinama adresu: <<http://www.dw.com/en/rio-shifts-to-the-right-as-evangelist-becomes-mayor/a-36206478>>; P. Prada, „As Brazil veers right, evangelical bishop elected Rio mayor“. Prieinama adresu:

<http://www.reuters.com/article/us-brazil-election-idUSKBN12U0UZ?feedType=RSS&feedName=topNews&utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+reuters%2FtopNews+%28News+%2F+US+%2F+Top+News%29&utm_content=Google+International>. [Žiūrėta 2017-04-15].

²⁴⁵ Charner.

²⁴⁶ D. Avery, „New Mayor of Rio Says Homosexuality Caused by Botched Abortions“. *LogoTv*, 2017. Prieinama adresu: <<http://www.newnownext.com/mayor-rio-marcelo-crivella/01/2017/>>. [Žiūrėta 2017-04-15].

²⁴⁷ Pavyzdžiui: J. Leahy, „Brazil evangelics push politics to the right“. *Financial Times*, 2016. Prieinama adresu: <<https://www.ft.com/content/7430b300-98fe-11e6-b8c6-568a43813464>>; „Marcelo Crivella: Brazilian evangelist becomes Rio Mayor“. *BBC News*, 2016. Prieinama adresu: <<http://www.bbc.com/news/world-latin-america-37819512>>. [Žiūrėta 2017-04-15].

institucionalizavimą. Visi šie gausūs empiriniai pavyzdžiai atskleidžia itin agresyvių sekmininkų formuojamą diskursą Brazilijoje, teologinio naratyvo dominavimą viešojoje erdvėje bei jo priimtinumą visuomenėje, rinkimų būdu, institucionalizuojant sekmininkų tikėjimo galią valstybės politikai. Sekmininkų naratyvas ne tik turi galią masiškai mobilizuoti tikinčiuosius bei įgalinti juos aktyviai dalyvauti politikoje, bet kartu legitimuoja ir tiesioginį pačių kunigų įsitraukimą į valstybės politinių sprendimų ir teisinių įstatymų priėmimą. Tokios Brazilijos realijos viešojoje ir politinėje erdvėje atskleidžia ypatingą sekmininkų įtaką ir argumentuotai įrodo politikos *pentekostalizacijos* procesą. Kritinis politikos (re)konstravimo ant teologinių sekmininkų pagrindų mastas bei reikšmingas šalies politikos posūkis link ypatingai griežto moralinio konservatyvumo atskleidžia valstybės politinio autoriteto legitimumo krizę, o gausūs empiriniai pavyzdžiai kelia nerimą dėl žmogaus teisių apsaugos ateities ne tik Brazilijos visuomenės veikėjams, bet ir tarptautinei bendruomenei.

Apibendrinimas

Remiantis tarptautinės politinės teologijos konceptualiu modeliu, šioje darbo dalyje buvo tiriamas Brazilijos sekmininkų tikėjimo teologinis diskursas, kunigų retorika ir religinės praktikos, įrodant jų į(si)traukimą į politiką ir vykstantį Brazilijos politikos (re)konstravimą ant teologinių sekmininkų pagrindų. Naudojantis susikurtu konceptualiu ir metodologiniu tyrimo modeliu, pirmiausiai buvo reikalinga suvokti ir rimtai traktuoti kitokį, Brazilijoje ir visoje Lotynų Amerikoje egzistuojantį, pasaulio suvokimą. Kubáková tvirtino, jog yra daug skirtingų racionalumų ir atlikta analizė leidžia pagrįstai identifikuoti Pietuose dominuojantį religinį racionalumą. *Organiškai vientisa* Brazilijos individų pasaulėžiūra pripažįsta „meta – realybės“ egzistavimo faktą ir nedalija pasaulio į transcendentinę ir „realiąją“ būtis, kaip yra būdinga ir savaime suprantama Vakarų visuomenėms. Dvasinės piktosios ir gerosios jėgos čia, taip pat kaip ir Afrikoje, yra suvokiamos kaip aktyviai veikiančios fiziniame pasaulyje ir, todėl, neišvengiamai susijusios su „žemiškaisiais“ reikalais bei problemomis. Remiantis tokia, globalių Pietų šalims būdinga, pasaulėžiūra ir sekmininkų teologiniu naratyvu, tikintieji yra ne tik skatinami aktyviai įsitraukti į politiką, tokiu būdu, prisidedant prie politinės erdvės „atsikovojojimo iš blogio jėgų“, bet kartu yra legitimuojamas ir tiesioginis pačių kunigų dalyvavimas Brazilijos politikoje.

Nors Brazilija ir yra dažnai įvardijama kaip didžiausia krikščioniška valstybė, tačiau, toks apibūdinimas - teisingas tik iš dalies. Iš tiesų, didžiąją populiacijos dalį sudaro sekmininkai, kurie remiasi tik individualiu ir tiesioginiu Šv. Dvasios patyrimu bei aukščiausiuoju autoritetu pripažįsta šventą Biblijos tekstą. Šie tikintieji yra ypatingai moraliai konservatyvių pažiūrų, kurios atsiskleidžia iš didžiausių sekmininkų bažnyčių kunigų retorikos ir susilaukiamo plataus palaikymo visuomenėje. Sekmininkų diskursas Brazilijoje akivaizdžiai pasižymi agresyvia, homofobiška ir diskriminaciją skatinančia bei

pateisinančia retorika. Sekmininkai, remdamiesi Biblijos tiesomis ir tiesioginiu Dievo autoritetu, neigia lygių teisių homoseksualams galimybę, vaizduodami juos kaip demoniškas jėgas, griaunančias tradicines krikščioniškas vertybes bei siūlydami šio „sutrikimo“ pagydymą – „išganyką“. Sekmininkų kunigai, formuodami tokį, homoseksualus žeminantį, diskursą, kviečia tikinčiuosius į kovą su šiuo „blogiu“, legitimuodami homoseksualų diskriminaciją ir netgi agresiją jų atžvilgiu. Tačiau, sekmininkų bažnyčių įtaka pasireiškia ne tik viešojo diskurso formavimu ir jo dominavimu visuomenėje, bet ir aktyviu, tiesioginiu pačių kunigų įsitraukimu į politinę veiklą.

Gausūs empiriniai pavyzdžiai atskleidžia ilgalaikį ir nuosekliai vis didėjantį sekmininkų kunigų skaičių Brazilijos Kongrese bei šių kunigų „koalicijos“, vadinamos *bancada evangelica*, akivaizdžią įtaką ir tiesioginį dalyvavimą politinių sprendimų priėmimo ir įstatymų leidybos procesuose. Savo ruožtu, sekmininkų kunigų diskurso populiarumas visuomenėje ir galia mobilizuoti tikinčiuosius atsiskleidžia iš tokių pavyzdžių kaip: didelio masto Brazilijos tikinčiųjų dalyvavimas „gėjų priešų Nr. 1.“ pasiskelbusio kunigo Malafaia suorganizuotose „pamaldose – proteste“ bei kasmetinis didžiausias krikščioniškasis renginys pasaulyje - *Eitynės Jėzui*, pritraukiantis ~3mln. tikinčiųjų. Ypatingą nerimą Brazilijos visuomenės veikėjams bei tarptautinei bendruomenei kelia pastarųjų metų įvykiai šalies politinėje erdvėje, atskleidžiantys reikšmingą šalies politikos posūkį link radikalaus pobūdžio konservatyvumo. Sekmininkų teologinės tiesos akivaizdžiai daro tiesioginę įtaką priimamiems, ypač moraliai konservatyviems ir netgi diskriminaciniams politiniams sprendimams, o sekmininkų kunigai, tuo tarpu, patys užima gana aukštas politines pozicijas ir keičia šalies teisinį reguliavimą. Pateikta dabartinės Brazilijos politinės realybės situacija atskleidžia neabejotiną politikos *pentekostalizaciją*, pastaruoju metu pasiekusią precedento neturintį mastą ir intensyvumą, kuris kelia nerimą dėl žmogaus teisių apsaugos bei moterų lygybės padėties ateities. Tokias tendencijas galima apibendrinti vieno Brazilijos Kongreso nario, atvirai išreiškiančio savo homoseksualinę orientaciją bei akivaizdžiai ir pagrįstai nerimaujančio dėl žmogaus teisių apsaugos ateities – J. Wyllys – viešai išsakyta kritika sekmininkų tikėjimui ir jų galios mastui šalyje, kurioje sekmininkai yra tiesiogiai įvardijami kaip „religiniai fundamentalistai, kurie tapo politiniu hegemonu Brazilijoje“²⁴⁸.

---

²⁴⁸ N. MacWilliam, „It Was a Coup“, Says Brazil’s Only LGBT Lawmaker Jean Wyllys“. *TeleSur*, 2016. Prieinama adresu: <http://www.telesur.tv/english/opinion/It-Was-a-Coup-Brazils-Left-Wing-PSOL-Politician-Jean-Wyllys-20160730-0017.html>. [Žiūrėta 2017-04-23].

IŠVADOS

Šiame darbe įgyvendinto tyrimo poreikis kilo iš pastebimai sparčiai vykstančių ir itin reikšmingų globalių pokyčių. Tarptautinės sistemos galios centras persikelia iš Šiaurės į anksčiau „periferija“ įvardintas globalių Pietų valstybes. Šios „kylančios“ ekonominės ir politinės galios meta iššūkį egzistuojančiai ilgalaikiai, Vakarų valstybių dominuojamai, tvarkai, tapdamos iš tarptautinės arenos žaidimo „taisyklių – priėmėjų“ aktyviomis globalios darbotvarkės formuotojomis ir įtakingomis dalyvėmis, sprendžiant svarbius klausimus. Tačiau, paraleliai su globaliu galios persibalansavimu vyksta ir kiti, intensyvūs ir ne mažiau reikšmingi pokyčiai. Priešingai Vakaruose visuotinai priimtoms sekularizacijos teorijos prognozėms ir modernizacijos proceso prielaidoms, pastaruoju metu vyksta globalus religijos atgimimas. Globalus religijos sugrįžimas „iš tremties“ jau yra priimtas kaip nepaneigiamas faktas tarptautinėje arenoje. Įsitvirtina visuotinis religijos svarbos ir tikėjimo lyderių įtakos pripažinimas, pabrėžiant jų potencialiai pozityvų vaidmenį, formuojant socialines vertybes, keliant visuomenės sąmoningumą bei prisidedant prie globalių problemų sprendimo. Tačiau, vienas reikšmingiausių, pasaulio *religingėjimą* žyminčių, procesų yra fenomenaliai sėkmingas ir stulbinamai spartus sekmininkų tikėjimo proveržis globaliuose Pietuose. Sekmininkų fenomeno specifiskumas ir teologinių tiesų pobūdis transformuoja patį krikščionybės identitetą ir kelia iššūkį ne tik išskirtinai Katalikų Bažnyčiai ir Šv. Sosto autoritetui, bet ir verčia kvestionuoti teigiamą tarptautinės bendruomenės įsitikinimą apie religijos ir tikėjimo lyderių pozityvų vaidmenį.

Reflektuojant visus šiuos aktualius, reikšmingus ir globalaus masto pokyčius, šio **darbo tikslas** buvo iširti sekmininkų tikėjimo ir politikos sąryšį globaliuose Pietuose. Įvertinant tarptautinio galios centro persikėlimo į anksčiau „periferija“ vadintas valstybes svarbą bei paraleliai vykstantį krikščionybės posūkį į globalius Pietus ir ten įgyvendinamą sekmininkų revoliuciją, darbe buvo **ginama pozicija**, jog sekmininkų teologinės tiesos ir religinės praktikos į(si)traukia į sekuliarią politikos erdvę, tokiu būdu, įgyvendinant politikos (re)konstravimą ant teologinių pagrindų ir implikuojant naujos, nebe sekuliaros, bet, *teologiškai – politiškos*, eros globaliuose Pietuose pradžią. Išsikeltą tyrimo tikslą buvo siekiama įgyvendinti per sekmininkų teologinio diskurso ir religinių praktikų į(si)traukimo į dviejų valstybių (Nigerijos ir Brazilijos), esančių skirtinguose globalių Pietų kontinentuose (atitinkamai: Afrikos ir Lotynų Amerikos), politikos analizę.

Atsižvelgiant į šio darbo problematiką, pirmojoje darbo dalyje buvo išsamiai atskleidžiama fundamentaliai sekuliari politikos mokslų ir specifiskai - tarptautinių santykių disciplinos – prigimtis, kuri lemia pagrindinių teorijų nepajėgumą adresuoti ir tinkamai tirti sekmininkų tikėjimo *politiškumo*. Dėl šios priežasties, šiame darbe buvo pasitelkiama C. Schmitt politinės teologijos samprata, kuri suteikia pagrindą

neatskirti politikos teorijos nuo teologijos ir, tokiu būdu, leidžia kalbėti apie religinę, modernių valstybių sekuliosios politikos, kilmę. C. Schmitt politinės teologijos prielaidos buvo sujungtos su inovatyvia, V. Kubáľková pristatyta, *tarptautinės politinės teologijos* idėja ir jos nurodytomis charakteristikomis, kurios suteikė kryptį bei leido praktiškai įgyvendinti empirinę šio tyrimo analizę. Taigi, tokiu būdu, buvo susikurtas konceptualus tyrimo modelis ir metodologinis įrankis analizuoti sekmininkų tikėjimo teologinių tiesų bei religinių praktikų į(si)traukimą į politiką, atskleidžiant ir politikos *pentekostalizacijos* svarbą tarptautinių santykių kontekste. Empirinę darbo dalį, tuo tarpu, sudarė dviejų atvejų analizė. Atsižvelgiant į tai, jog Nigerija ir Brazilija turi reikšmingą įtaką, formuojant politikos kryptį savo regionuose ir kartu yra „kylančios“ ekonominės bei politinės galios, kurių vaidmuo didėja ir tarptautinėje arenoje, politikos (re)konstravimo ant teologinių sekmininkų pagrindų proceso bei iš jo kylančių pasekmių tarptautinei politikai negalima ignoruoti. Pažymėtina, jog šių dviejų atvejų tyrimas buvo ne pagrindinis darbo fokusas, bet įrankis pademonstruoti politikos (re)konstravimą ant teologinių pagrindų ir naują, *teologiškai – politišką*, eros būtį globaliuose Pietuose. Taip pat, šių atvejų politikos *pentekostalizacijos* proceso analizė nebuvo sutelkta ties atvejų tarpusavio palyginimu, nepaisant to, jog iš atlikto tyrimo atsiskleidžia tam tikri sekmininkų strategijų skirtumai, į(si)traukiant į politiką.

Nigerijos ir Brazilijos politikos *pentekostalizacijos* analizė atskleidžia, jog globaliuose Pietuose žmonės yra giliai religingi. Jų pasaulio suvokimas nėra dualistiškai padalintas į materialiąją/ „tikrąją“ ir transcendentinę realybes, kaip yra būdinga Vakarietiškam, „moksliškai“ suvokiamam, racionalumui. Toks pasaulio suvokimas yra nepajėgus tinkamai suprasti, priimti ir paaiškinti kitokio - *organiškai vientiso* - realybės suvokimo, vyraujančio globaliuose Pietuose. „Meta – realybės“ egzistavimo faktą leidžia atpažinti ir galimybę jį rimtai traktuoti bei empiriškai analizuoti suteikia V. Kubáľkovos pristatyta *tarptautinės politinės teologijos* idėja bei nurodytos praktinės charakteristikos, padedančios įgyvendinti politikos ir religijos sąryšio tyrimą. Šio pobūdžio analizę yra būtina pradėti nuo pirminės prielaidos priėmimo, jog globaliuose Pietuose egzistuoja kitoks, t.y., religinis, racionalumas, pagal kurį, skirtis tarp realios ir transcendentinės būties, neegzistuoja. Demoniškos jėgos, remiantis globalių Pietų pasaulėžiūra, veikia fiziniame pasaulyje ir yra atsakingos už visas individo nelaimes ir makro – lygmens problemas. Dievas kovoja su piktosiomis jėgomis ir ši dvasinė kova, neišvengiamai bei neabejotinai persikelia ir į materialiąją realybę, todėl, savo ruožtu, religinės praktikos, „dvasiniai ginklai“, tampa „pasaulietinių“ problemų sprendimo būdais.

Teologinis sekmininkų diskursas dominuoja abiejų valstybių viešojoje erdvėje ir pasižymi intensyviomis, akivaizdžiai karinėmis metaforomis bei itin agresyvia, netgi homofobiška ir diskriminacine retorika, kuri yra legitimuojama vykstančios dvasinės kovos fakto ir tiesioginių nuorodų į Bibliją.

Sekmininkų tikėjimas iš tiesų stebina tuo, jog Biblijos pasakojimai yra interpretuojami taip, jog krikščionybė atrodo visiškai kitokia nei tradiciškai yra suvokiama ir priimama Vakaruose. Biblija yra skaitoma ir interpretuojama pažodžiui, tiesiogiai perkeliant šventojo teksto pasakojimus į kasdienę būtį, o sekmininkų kunigai, savo ruožtu, ne tik nurodo moralinių vertybių kryptį individui, bet yra laikomi tiesioginiais „Dievo pasiuntiniais“ žemėje. Lingvistinio posūkio konstruktyvistinės priegos prielaidos leido pastebėti ir tinkamai analizuoti sekmininkų teologinio naratyvo sugebėjimą ne tik pasyviai reflektuoti socialinę realybę, bet ir galią ją (per)kurti. Kunigų retorika susilaukia ne tik stipraus palaikymo ir populiarumo visuomenėje, tačiau turi ir įspūdingą galią mobilizuoti tikinčiuosius realybės transformavimui, t.y., aktyviai dalyvauti šalies politikos (per)kūrimu, tokiu būdu, prisidedant prie nacionalinio „išganymo“ – valstybės suklestėjimo ir, galiausiai, padėti pasiekti Dievo pergalę prieš blogį, *perkrikštijant/* (re)evangelizuojant visą pasaulį. Be to, *organiškai – vientisas* realybės suvokimas ir teologinis sekmininkų naratyvas legitimuoja ir pačių kunigų į(si)traukimą į politiką bei praktiškai jų įgyvendinamą sekuliarių valstybių politikos (re)konstravimą ant teologinių pagrindų. Šio tikėjimo įtaką ir kunigų autoritetą, savo veiksmais ir retorika, pripažįsta ir politiniai valstybių lyderiai. Gausūs empiriniai pavyzdžiai leidžia teigti, jog sekmininkų kunigai įgijo ypatingą autoritetą oficialiai sekuliosios politikos erdvėje ir gali būti įvardijami kaip tam tikras, „teologiškai – politiškai“, valstybių elitas.

Sekmininkų teologinio diskurso ir religinių praktikų analizė globalių Pietų valstybėse iš esmės atskleidžia religinio autoriteto dominavimą sekuliojoje erdvėje ir akivaizdžiai patvirtina politinės valdžios legitimumo krizės faktą. Kaip samprotavo Schmitt, modernių valstybių politinė tvarka išgyvena fundamentalią krizę būtent dėl susilpnėjusių religinių politinio autoriteto legitimavimo prielaidų. Globaliuose Pietuose sekmininkų tikėjimas iš tiesų tapo būtina sąlyga, patvirtinant politinės valdžios autoritetą. Kitaip tariant, sekmininkų kunigai, darydami tiesiogines nuorodas į Bibliją ir aukščiausiąjį nekvestionuojamą autoritetą – Dievą, pagrindžia tam tikrų politikų kandidatūras rinkimuose ir/ ar legitimuoja išrinktų nacionalinės valdžios lyderių autoritetą. Išsamiai ištirtos politikos *pentekostalizacijos* tendencijos bei kritinis jų intensyvumo mastas paneigia liberalios demokratinės santvarkos sugebėjimą abstrahuotis nuo religijos ir suteikia pagrįstą pagrindą kalbėti apie naujos, nebe sekuliosios, bet *teologiškai – politiškos*, eros globaliuose Pietuose pradžia. Netgi galima tvirtinti, jog 21 – ajame amžiuje globalių Pietų valstybėse yra grįžtama atgal prie teizmo. Remiantis istorine C. Schmitt analize, kurioje buvo nagrinėjamas skirtingų laikotarpių visuomenėms priimtinas aukščiausiasis ir nekvestionuojamas autoritetas, teizmas vyravo 16 – ajame amžiuje. Nors Reformacijos procesas ir nulėmė teizmo pabaigą, perkeliant galios ir autoriteto centrą iš religinių veikėjų į suverenią valstybę, tačiau dabartinė, Antroji – Sekmininkų – Reformacija iš esmės paneigia Protestantiškojo judėjimo pasiektus rezultatus. Politinio

autoriteto legitimumas globaliuose Pietuose, net ir moderniose bei teoriškai sekulariose valstybėse, negali egzistuoti be jokios nuorodos į Dievą ir leidžia kalbėti apie Dievo, kaip aukščiausiojo, *a priori*, autoriteto, sugrįžimą.

Be to, dvasinės kovos teologinis sekmininkų naratyvas bei pažodžiui suprantamų Biblijos tiesų autoritetingumas lemia ypatingai moraliai konservatyvios pasaulėžiūros įsigalėjimą ir legitimuoja žmogaus teises pažeidžiančių politinių sprendimų priėmimą bei diskriminacinį teisinių reguliavimų įtvirtinimą. Gausūs empiriniai pavyzdžiai demonstruoja kultūrinio ir vertybinio atotrūkio tarp liberalių Vakarų ir itin konservatyvių Pietų didėjimą bei nurodo į įtampos žmogaus teisių apsaugos klausimu suintensyvėjimą. Iš tiesų, pastaruoju metu priimti ypatingai moraliai konservatyvūs, netgi diskriminaciniai, politiniai sprendimai ir homofobinio pobūdžio teisiniai reguliavimai globaliuose Pietuose, nepaisant kritikos ir stipraus spaudimo iš liberalių Vakarų valstybių, empiriškai patvirtina dramatiškai pesimistiškos Ph. Jenkins prognozės, išreikštos prieš 15 – ka metų realumą. Politikos *pentekostalizacija* dviejose didžiosiose skirtingų globalių Pietų valstybėse bei analogiškos tendencijos Afrikos ir Lotynų Amerikos regionuose, atskleidžia žmogaus teisių užtikrinimo bei apsaugos problematiką. Šis klausimas reprezentuoja vieną reikšmingiausių Šiaurės – Pietų skirtį, kuri turi religinį prieskonį ir kelia iššūkį globaliai darbotvarkei bei tarptautinei bendruomenei.

Ateities tyrimai, remiantis šio darbo prielaidomis bei išvadomis, galėtų tęsti sekmininkų įgyvendinamą politikos *pentekostalizacijos* proceso Afrikoje ir Lotynų Amerikoje analizę, nukreipiant žvilgsnį į Azijos regioną. Azijos bei Okeanijos šalys įeina į globalių Pietų koncepciją ir, remiantis kiekybiniais duomenimis, sekmininkų tikėjimas ten taip pat yra fenomenaliai sėkmingas. Tokio pobūdžio tolimesni tyrimai pirmiausiai prisidėtų prie jau egzistuojančios akademinės diskusijos apie globalų religijos sugrįžimą ir jos svarbą tarptautinėje politikoje. Tačiau, sekmininkų tikėjimo ir politikos sąryšio Azijos regiono valstybėse analizė - ypatingai reikšmingai papildytų šiame darbe nagrinėjamos, politikos *pentekostalizacijos* globaliuose Pietuose, tyrimą.

LITERATŪROS SĄRAŠAS:

1. „African Christians Bring Fire, Faith Back to the West“. *The Christian Post*, 2006. Prieinama adresu: <<http://www.christianpost.com/news/african-christians-bring-fire-faith-back-to-the-west-4108/>>. [Žiūrėta 2017-03-01].
2. „Atlas of Pentecostalism“. Prieinama adresu: <<http://www.atlasofpentecostalism.net/>>. [Žiūrėta 2017-03-04].
3. „Brazil profile-full overview“. *BBC News*, 2016. Prieinama adresu: <<http://www.bbc.com/news/world-latin-america-19359112>>. [Žiūrėta 2017-04-07].
4. „Brazil’s new lower house leader being investigated for attempted murder“. *The Guardian*, 2016. Prieinama adresu: <<https://www.theguardian.com/world/2016/may/19/brazil-new-lower-house-leader-investigated-attempted>>. [Žiūrėta 2017-04-15].
5. „Brazil’s March for Jesus gathers more than 350,000“. *Evangelical Focus*, 2016. Prieinama adresu: <http://evangelicalfocus.com/world/1651/Brazils_March_for_Jesus_gathers_more_than_350000_people>. [Žiūrėta 2017-04-15].
6. „Jonathan Visits Redemption Camp, Prays for Peaceful Conduct of Elections“. *Nigerian Eye*, 2015. Prieinama adresu: <<http://www.nigerianeye.com/2015/02/jonathan-visits-redemption-camp-prays.html>>. [Žiūrėta 2017-03-01].
7. „Lawmaker warns Christian Fundamentalism growing in Brazil“. *TeleSur*, 2015. Prieinama adresu: <<http://www.telesurtv.net/english/analysis/LawmakerWarns-Christian-Fundamentalism-Growing-in-Brazil-20150318-0003.html>>. [Žiūrėta 2017-04-15].
8. „Marcelo Crivella: Brazilian evangelist becomes Rio Mayor“. *BBC News*, 2016. Prieinama adresu: <<http://www.bbc.com/news/world-latin-america-37819512>>. [Žiūrėta 2017-04-15].
9. „Nigeria’s president signs law imposing up to 14 years’ jail for gay relationships“. *The Guardian*, 2014. Prieinama adresu: <<https://www.theguardian.com/world/2014/jan/13/nigerian-president-signs-anti-gay-law/>>. [Žiūrėta 2017-04-01].
10. „President’s Impeachment Shows Growing Evangelical Power in Brazil“. *CBN News*, 2016. Prieinama adresu: <<http://www1.cbn.com/cbnnews/world/2016/april/presidents-impeachment-shows-growing-evangelical-power-in-brazil>>. [Žiūrėta 2017-04-07].
11. „Rio shifts to the right as evangelist becomes mayor“. *Deutsche Welle*, 2016. Prieinama adresu: <<http://www.dw.com/en/rio-shifts-to-the-right-as-evangelist-becomes-mayor/a-36206478>>.
12. „The Big Picture, News stories in photographs“. *Boston Globe Media*, 2013. Prieinama adresu: <http://archive.boston.com/bigpicture/2013/06/brazil_june_protests_and_demon.html>. [Žiūrėta 2017-04-15].
13. „Brazil evangelical Christians hold huge Sao Paulo rally“. *BBC News*, 2012. Prieinama adresu: <<http://www.bbc.com/news/world-latin-america-18845211>>. [Žiūrėta 2017-04-15].
14. „Top 10 Richest Pastors in the World“. Prieinama adresu: <<http://www.fullnetworth.com/top-10-richest-pastors-in-the-world/>>. [Žiūrėta 2017-01-06].
15. Adeboye, E. A., „Who is on the Lord’s Side?“ Kalba pasakyta kas du metus vykstančioje PFN konferencijoje, Lagos, 1993 vasario 13d. Pateikta: R. Marshall-Fratani, „Mediating the Local and the Global in Nigerian Pentecostalism“. *Journal of Religion in Africa*, 28(3), 1998.
16. Adegbiyi, S., „RCCG: as Spiritual Leader and Global Missioner, Pastor Adeboye will pay greater attention to 196 countries“. *Freedom Reporter*, 2017. Prieinama adresu: <<http://freedomonline.com.ng/rccg-as-spiritual-leader-and-global-missioner-pastor-adeboye-will-pay-greater-attention-to-196-countries/>>. [Žiūrėta 2017-03-06].
17. Adetula, V., „Nigeria’s Rebased Economy and Its Role in Regional and Global Politics“. *E-International Relations*, 2014. Prieinama adresu: <<http://www.e-ir.info/2014/10/13/nigerias-rebased-economy-and-its-role-in-regional-and-global-politics/>>. [Žiūrėta 2017-04-01].
18. Agnew, J., „Deus Vult: The Geopolitics of the Catholic Church“. *Geopolitics*, 12 (1), 2010.

18. Ahinful, K., „Pastors with Fake Titles! Who Can be an Apostle, Bishop, Prophet, etc?“ *Modern Ghana*, 2013. Prieinama adresu: <<https://www.modernghana.com/news/467653/pastors-with-fake-titles-who-can-be-an-apostle-bishop-pr.html>>. [Žiūrėta 2017-05-01].
19. Allen, J., *The Future Church: How Ten Trends Are Revolutionizing the Catholic Church*. Crown Publishing Group, 2009.
20. Alvarez, M., „Pentecostals, Society and Christian Mission in Latin America“. Kn. Wonsuk, Kärkkäinen et al., (sud.), 2014.
21. Anderson, A., „African Initiated Pentecostalism and Charismatic's in South Africa“. *Journal of Religion in Africa*, 35(1), 2005.
22. Anderson, A., „Global Pentecostalism in the New Millennium“. Kn. *Pentecostals after a Century: Global Perspectives on a Movement in Transition*. Sheffield Academic Press, 1999.
23. Anderson, A., „Independent Churches and Global Pentecostalism. Historical Connections and Common Identities.“ Kn. K. Koschorke, (sud.), *African Identities and World Christianity in the Twentieth Century*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 2005.
24. Anderson, A., *An Introduction to Pentecostalism: Global Charismatic Christianity*. Kembridžas: Cambridge University Press, 2004.
25. Anderson, A., *To the Ends of the Earth: Pentecostalism and the Transformation of World Christianity*. Oksfordas: Oxford University Press, 2013.
26. Antunes, A., „God has a New Home: a \$300 Million Mega Temple in Sao Paulo“. *Forbes*, 2014. Prieinama adresu: <<https://www.forbes.com/sites/andersonantunes/2014/07/30/god-has-a-new-home-a-300-million-mega-temple-in-sao-paulo/#57a537425a91>>. [Žiūrėta 2017-04-07].
27. Antunes, A., „The Richest Pastors in Brazil“. *Forbes*, 2013. Prieinama adresu: <<https://www.forbes.com/sites/andersonantunes/2013/01/17/the-richest-pastors-in-brazil/#412046495b1e>>. [Žiūrėta 2017-04-07].
28. Arenari, B., „Pentecostalism as Religion of Periphery: an Analysis of Brazilian Case“. Doktoro disertacija, Humboldtto Universitetas, Berlynas, 2013.
29. Arie, S., „Global South as Growing Force in Catholic Church“. *The Christian Science Monitor*, 2005. Prieinama adresu: <<http://www.csmonitor.com/2005/0405/p01s03-wogi.html>>. [Žiūrėta 2017-01-03].
30. Arnold, D., „African megachurch brings Gospel back to Britain with a dazzle“. *The Times*, 2015. Prieinama adresu: <<https://www.thetimes.co.uk/article/african-megachurch-brings-gospel-back-to-britain-with-a-dazzle-b8bhr8x23nk>>. [Žiūrėta 2017-03-01].
31. Avery, D., „New Mayor of Rio Says Homosexuality Caused by Botched Abortions“. *LogoTV*, 2017. Prieinama adresu: <<http://www.newnownext.com/mayor-rio-marcelo-crivella/01/2017/>>. [Žiūrėta 2017-04-15].
32. Barbato, M., „Papal Diplomacy: the Holy See in World Politics“. Pranešimas 22 - ojoje Pasaulinėje Politikos Mokslų konferencijoje, 2012 liepos 9d., Madridas. Prieinama adresu: <paperroom.ipsa.org/papers/paper_6683.pdf>. [Žiūrėta 2016-12-20].
33. Belz, M., „Globe Trot: the Rise of the 'Bible Block' in Brazil“. *World*, 2016. Prieinama adresu: <<https://world.wng.org/2016/10/globe-trot-the-rise-of-the-bible-bloc-in-brazil>>. [Žiūrėta 2017-04-11].
34. Berger, P., *A Rumour of Angels: Modern Society and the Rediscovery of the Supernatural*. Doubleday: 1969.
35. Berkowitz, A. E., „\$300 Million 'Temple of Solomon' Built in Brazil“. *Breaking Israel News*, 2015. Prieinama adresu: <<https://www.breakingisraelnews.com/51444/solomons-holy-temple-rebuilt-in-brazil-biblical-zionism/#t2s4Ezy7TUfICJZO.97>>. [Žiūrėta 2017-04-07].
36. Boadle, A., „Evangelical Christians gain political clout in Catholic Brazil“. *Reuters*, 2013. Prieinama adresu: <<http://www.reuters.com/article/us-brazil-evangelicals-idUSBRE95805120130609>>. [Žiūrėta 2017-04-07].

37. Boadle, A., „Evangelicals in Brazil Rise in Power with Consequences for Catholics, Gays“. *The Huffington Post*, 2013. Prieinama adresu: <http://www.huffingtonpost.com/2013/06/10/evangelicals-in-brazil-n_3414350.html>. [Žiūrėta 2017-04-15].
38. Bridges-Johns, Ch., „Of Like Passion: A Pentecostal Appreciation of Benedict XVI“. Kn. W. G. Rusch, (sud.), *The Pontificate of Benedict XVI: Its Premises and Promises*. Mičiganas: Eerdmans, 2009.
39. Brody, A. V., „The Global Impact of Pentecostalism“. *USC News*, 2011. Prieinama adresu: <<https://news.usc.edu/31221/the-global-impact-of-pentecostalism/>>. [Žiūrėta 2017-03-07].
40. Brunke, L. I., „Political Homophobia in Brazil“. Magistro darbas, Londono Universitetas, 2015, 24.
41. Burgess, R., „Migrant Churches as a Potent Social Force“. Birminghamo Universitetas. Prieinama adresu: <<http://www.birmingham.ac.uk/schools/ptr/departments/theologyandreligion/research/projects/transnational-nigerian-pentecostal.aspx>>. [Žiūrėta 2017-03-01].
42. Casanova, J., „Public Religions Revisited“. Kn. H. De Vries, (sud), *Religion: Beyond the Concept*. Niujorkas: Fordham University Press, 2008.
43. Casanova, J., *Public Religion in the Modern World*. Londonas: University of Chicago Press, 1994.
44. Castellano-Lubov, D., „On Ecumenical Dialogue with Pentecostals“. *Zenit*, 2014. Prieinama adresu: <<https://zenit.org/articles/on-ecumenical-dialogue-with-pentecostals/>>. [Žiūrėta 2017-01-04].
45. Center for the Study of Global Christianity, „Christianity in its Global Context, 1970–2020 Society, Religion, and Mission“. *Report*, Masačiusetas: Center for the Study of Global Christianity, 2013.
46. Center for the Study of Global Christianity, „Looking Forward: an Overview of World Evangelization, 2005-2025“. Speciali ataskaita, pristatyta konferencijoje: „Lausanne 2004 Forum on World Evangelization“. Center for the Study of Global Christianity, 2004.
47. Cesar, W., „Daily Life and Transcendancy“. Kn. R. Shaull, W. Cesar, *Pentecostalism and the Future of Christian Churches*. Mičiganas: Eerdmans, 2000.
48. Charner, F., „Brazil shifts right as Rio elects evangelical mayor“. *CNN*, 2016. Prieinama adresu: <<http://edition.cnn.com/2016/10/31/americas/rio-mayoral-election/>>.
49. Chesnut, A., *Born Again in Brazil—The Pentecostal Boom and the Pathogens of Poverty*. Niūdžersis: Rutgers University Press, 1997.
50. Chesnut, A., *Pew Research Center* organizuota diskusija „Religion in Latin America“, 2014 lapkričio 13d. Rašytinė diskusijos versija prieinama adresu: <<http://www.pewforum.org/2014/11/20/event-transcript-religion-in-latin-america/>>. [Žiūrėta 2017-04-06].
51. Cortez, M., „The Growth of Global Pentecostalism“. Prieinama adresu: <<http://marccortez.com/2014/04/16/growth-global-pentecostalism-wheaton-theology-conference-4/>>. [Žiūrėta 2017-03-16].
52. Cox, H., *Fire from Heaven: The Rise of Pentecostal Spirituality and the Reshaping of Religion in the 21st Century*. Da Capo Press: 2001.
53. De Vine, M., „Where Did All These Pentecostals and Charismatics Come From?“ *Bible and Theology*, 2013. Prieinama adresu: <<https://www.thegospelcoalition.org/article/where-did-all-these-pentecostals-and-charismatics-come-from>>. [Žiūrėta 2017-01-03].
54. Desch, M. C., „The Coming Reformation of Religion in International Affairs? The Demise of the Secularization Thesis and the Rise of New Thinking About Religion“. Kn. *Religion and International Relations: A Primer for Research*. Notre Dame Universitetas: The Report of the Working Group on International Relations and Religion of the Mellon Initiative on Religion Across the Disciplines, 2013.
55. Diara, B., N. G. Onah, „The Phenomenal Growth of Pentecostalism in the Contemporary Nigerian Society: A Challenge to Mainline Churches“. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5 (6), 2014.
56. Dirlik, A., „Global South: Predicament and Promise“. *The Global South*, 1 (1), 2007.

57. Fawkes, H., „Nigerian Pastor finds New Flock in Ukraine“. *BBC News*, 2006. Prieinama adresu: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/6098658.stm>. [Žiūrėta 2017-03-01].
58. Fellet, J., „Brazil's outrage over 'racist' evangelical politician“. Prieinama adresu: <<http://www.bbc.com/news/world-latin-america-22005901>>. [Žiūrėta 2017-04-07].
59. Fox, J., S. Sandler, *Bringing Religion into International Relations*. Niujorkas: Palgrave Macmillan, 2004.
60. Freeman, D., „The Pentecostal Ethic and the Spirit of Development“. Kn. D. Freeman, (sud.), *Pentecostalism and Development: Churches, NGOs and Social Change in Africa*. Niujorkas: Palgrave Macmillan, 2012.
61. Freston, P., „Charismatic Evangelicals in Latin America: Mission and Politics on the Frontiers of Protestant Growth“. Kn. S. Hunt et al., (sud.), *Charismatic Christianity. Sociological Perspectives*. Niujorkas: St. Martin's Press, 1997.
62. Freston, P., „Pentecostalism and Global Politics: Three Questionable Approaches“. *Institute on Culture, Religion & World Affairs*, 2014. Prieinama adresu: <<https://www.bu.edu/cura/files/2013/10/freston-paper.pdf>>. [Žiūrėta 2017-01-06].
63. Freston, P., *Evangelicals and Politics in Asia, Africa and Latin America*. Kembridžas: Cambridge University Press, 2001.
64. Funaro, V., „Dove Channel Brings Hundreds of Family-Friendly Christian Movies and Shows to Smartphones, Tablets and Roku“. Prieinama adresu: <<http://www.christianpost.com/news/dove-channel-brings-hundreds-of-family-friendly-christian-movies-and-shows-to-smartphones-tablets-and-roku-145270/#kEwDWbiBZzub1HDi.99>>. [Žiūrėta 2017-03-04].
65. Gilbert, C., „Playing Soccer for God: Brazilian Footballers and the Holy Spirit“. *Spiegel*, 2008. Prieinama adresu: <<http://www.spiegel.de/international/world/playing-soccer-for-god-brazilian-footballers-and-the-holy-spirit-a-578716.html>>. [Žiūrėta 2017-04-07].
66. Gilles, K., *The Revenge of God: The Resurgence of Islam, Christianity, and Judaism in the Modern World*. Kembridžas: Polity Press, 1994.
67. Gómez, J. U., „'Baptism in the Spirit' Requires Serious Discernment“. *Pontifical Council for Promoting Christian Unity*, 2006. Prieinama adresu: <<https://www.ewtn.com/library/CHISTORY/cathpent.htm>>. [Žiūrėta 2017-01-16].
68. Granberg-Michaelson, W., „Think Christianity is dying? No, Christianity is shifting dramatically“. *The Washington Post*, 2015. Prieinama adresu: <<https://www.washingtonpost.com/news/acts-of-faith/wp/2015/05/20/think-christianity-is-dying-no-christianity-is-shifting-dramatically/>>. [Žiūrėta 2017-01-03].
69. Gray, J., *Black Mass: Apocalyptic Religion and the Death of Utopia*. Niujorkas: FSG, 2008.
70. Griswold, A., „When the Christian Global South Heads West“. *The Institute on Religion & Democracy*, 2014. Prieinama adresu: <<https://juicyecumenism.com/2014/02/28/when-the/>>. [Žiūrėta 2016-11-16].
71. Gusman, A., „The Abstinence Campaign and the Construction of the Balokole Identity in the Ugandan Pentecostal Movement“. *Canadian Journal of African Studies*, 47(2), 2013.
72. Hallinan, C., „Religion and Foreign Policy: Politics by Other Means“. *The Berkeley Dailey Planet*, 2007. <<http://www.berkeleydailyplanet.com/issue/2007-11-09/article/28434?headline=Religion-and-Foreign-Policy-Politics-By-Other-Means--by-Conn-Hallinan>>. [Žiūrėta 2016-12-20].
73. Heuser, A., „Encoding Caesar's Realm-Variants of Spiritual Warfare Politics in Africa“. Kn. M. Lindhardt, (sud.), *Pentecostalism in Africa: Presence and Impact of Pneumatic Christianity in Postcolonial Societies*. Brill: 2014.
74. Hirst, M., „Emerging Brazil: the Challenges of Liberal Peace and Global Governance“. *Global Society*, 29(3), 2015.
75. Hollenweger, W. J., „From Azusa Street to the Toronto Phenomenon“. Kn. J. Moltmann, K. J. Kuschel, (sud.), *Pentecostal Movements as an Ecumenical Challenge*. Londonas: SCM, 1996.

76. Hollington, A., „Concepts of the Global South-Voices from around the World“. *Global South Studies Center*, University of Cologne, 2015. Prieinama adresu: <kups.ub.uni-koeln.de/6399/1/voices012015_concepts_of_the_global_south.pdf>. [Žiūrėta 2017-01-07].
77. Huntington, S. P., et al., *The Clash of Civilizations: The Debate*. Niujorkas: Council on Foreign Relations, 1993.
78. Igwe, L., „Pastor Adeboye, RCCG and Homophobia in the Pacific“. *The Nigerian Voice*, 2013. Prieinama adresu: <<https://www.thenigerianvoice.com/thread/9902/127029/1>>. [Žiūrėta 2017-04-01].
79. Jakniūnaitė, D., „Kaimynystės samprata tarptautinių santykių konstruktyvistinėje perspektyvoje: Rusijos atvejis“. Daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, 2007.
80. Jenkins, Ph., „The Next Christianity“. *The Atlantic*, 2002. Prieinama adresu: <<http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2002/10/the-next-christianity/302591/>>. [Žiūrėta 2017-01-03].
81. Jenkins, Ph., *The next Christendom – the coming of global Christianity*. Oksfordas: Oxford University Press, 2002.
82. Johansen, A. S., „The Politics of Pentecostalism; Does it Help or Hinder Democratic Consolidation in Brazil?“ Magistro darbas, University of South Florida, 2012.
83. Johnson, T. M., et al., „Christianity 2017: Five Hundred Years of Protestant Christianity“. *International Bulletin of Mission Research*, 1 (12), 2016.
84. Jokubaitis, A., „Ką daryti krikščionims demokratams, kai demokratijai nebereikia religijos?“ *Bernardinai*, 2016. Prieinama adresu: <<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2016-12-15-ka-daryti-krikscionims-demokratams-kai-demokratijai-nereikia-religijos/152799>>. [Žiūrėta 2017-03-06].
85. JTO, „Human Development Report“, 2013. Prieinama adresu: <http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/14/hdr2013_en_complete.pdf>. [Žiūrėta 2017-01-04].
86. Kalu, O. U., „A Discursive Interpretation of African Pentecostalism“. *Fides et Historia*, 41(1), 2009.
87. Kalu, O. U., „Faith and Politics in Africa: Emergent Political Theology of Engagement in Nigeria“. Pristatyta kaip Paul B. Henry Paskaita Paul Henry Institute, Calvin Koledže, Mičigane, 2003. Prieinama adresu: <<https://pdfs.semanticscholar.org/8153/e1bbe61e4e3516756808bbac87f839f2f9da.pdf>>. [Žiūrėta 2017-03-08].
88. Kalu, S., „President Goodluck Jonathan Visits Redemption Camp Again“. *The Sheet*, 2015. Prieinama adresu: <<https://thesheet.ng/president-goodluck-jonathan-visits-redemption-camp/>>. [Žiūrėta 2017-03-01].
89. Katenga-Kaunda, M., „Pentecostalism as a political movement in Africa“. *International Association for Political Science Students*, 2015. Prieinama adresu: <<http://www.iapss.org/wp/2015/06/27/pentecostalism-as-a-political-movement-in-africa/>>. [Žiūrėta 2017-01-06].
90. Kpakpo-Allotey, H., „Prophet T.B. Joshua is STILL a True Man of God!“ *Ghana Web*, 2015. Prieinama adresu: <<http://www.ghanaweb.com/GhanaHomePage/NewsArchive/Prophet-T-B-Joshua-is-STILL-a-True-Man-of-God-380661>>. [Žiūrėta 2017-04-06].
91. Kristoffer, D., L. Andersen, „From Victim to Victor: the Rise of Pentecostalism in Brazil-an Empirical Study of Reasons for Growth“. Magistro darbas, MF Norwegian School of Theology, 2012.
92. Kubáľková, V., „A ‘Turn to Religion‘ in International Relations?“ *Perspectives*, 17 (2), 2009.
93. Kubáľková, V., „International Political Theology“. *The Brown Journal of World Affairs*, 12(2), 2006.
94. Kubáľková, V., „The ‘Turn to Religion‘ in International Relations Theory“. *E-International Relations*, 2013. Prieinama adresu: <<http://www.e-ir.info/2013/12/03/the-turn-to-religion-in-international-relations-theory/>>. [Žiūrėta 2017-03-07].
95. Laswell, H., *Politics: Who Gets What, When, and How*. Niujorkas: Peter Smith Publishers, 1990.
96. Leahy, J., „Brazil evangelics push politics to the right“. *Financial Times*, 2016. Prieinama adresu: <<https://www.ft.com/content/7430b300-98fe-11e6-b8c6-568a43813464>>. [Žiūrėta 2017-03-07].

97. Lende, G., „The Rise of Pentecostal power: Exploring the Politics of Pentecostal Growth in Nigeria and Guatemala“. Doktoro disertacija, Norwegian School of Theology, 2013.
98. Levine, D. H., „The Future of Christianity in Latin America“. *The Helen Kellogg Institute for International Studies*, 2007. Prieinama adresu: <<https://www3.nd.edu/~kellogg/publications/workingpapers/WPS/340.pdf>>. [Žiūrėta 2017-01-06].
99. Lilla, M., *The Stillborn God: Religion, Politics and Modern West*. Niujorkas: Knopf, 2007.
100. Lingenthal, L., „Pentecostalism in Brazil: churches, Businesses and Political Parties“. *KAS International Reports*, 2012.
101. Lorea, R. A., „Brazilian Secularity and Minorities in the Biggest Catholic Nation in the World“. *Archives de sciences sociales des religions*, 54(146), 2009.
102. Ma, J. A., „Pentecostal Evangelism, Church Planting and Church Growth“. Kn. M. Wonsuk, V. M. Kärkkäinen et al., (sud.), *Pentecostal Mission and Global Christianity. Edinburgh Centenary Series*, 20 tomas, 2014.
103. Macharg, K. D., „Evangelical Christianity thriving in Brazil“. *Jesus for Life*. Prieinama adresu: <<http://www.jesusforlife.net/Documents/Evangelical%20Christianity%20thriving%20in%20Brazil.pdf>>. [Žiūrėta 2017-04-06].
104. MacTavish, R., „Pentecostal Profits: The Prosperity Gospel in the Global South“. Magistro darbas, Lethbridge Universitetas, 2014.
105. MacWilliam, N., „‘It Was a Coup’, Says Brazil’s Only LGBT Lawmaker Jean Wyllys“. *TeleSur*, 2016. Prieinama adresu: <<http://www.telesurtv.net/english/opinion/It-Was-a-Coup-Brazils-Left-Wing-PSOL-Politician-Jean-Wyllys-20160730-0017.html>>. [Žiūrėta 2017-04-23].
106. Marshall, R., „‘Dealing with the Prince over Lagos’: Pentecostal Arts of Citizenship“. Pranešimas konferencijoje: „Political Science EDGS Speaker Series“, Iliojus, 2015 sausio 22d. Prieinama adresu: <http://www.edgs.northwestern.edu/wp-content/uploads/2015/01/Marshall_WP.pdf>. [Žiūrėta 2017-04-29].
107. Martin, D., *Pentecostalism: the World Their Parish*. Niūdžersis: Willey-Blackwell, 2002.
108. Martin, I. S., „Francis is proving to be a very ecumenical pope“. *Crux Catholic Media*, 2016. Prieinama adresu: <<https://cruxnow.com/church/2016/01/25/francis-proving-to-be-a-very-ecumenical-pope/>>. [Žiūrėta 2017-01-06].
109. Martin, T., „‘God Shot John Lennon’ and Other Pearls of Wisdom from Marco Feliciano, the Anti-Gay Head of Brazil’s Human Rights and Minorities Commission“. *The Huffington Post*, 2013. Prieinama adresu: <http://www.huffingtonpost.com/trevor-martin/marco-feliciano-anti-gay_b_4026676.html>. [Žiūrėta 2017-04-07].
110. Marulewska, K., „Schmitt’s Political Theology as a Methodological Approach“. Kn. A. Lisiak, N. Smolenski, (sud.), *What Do Ideas Do?* Viena: IWM Junior Visiting Fellows’ Conferences, 33, 2014.
111. Mayer, H., „Pope Francis and Pentecostals, from Rivals to Allies“. *Prophetic Intelligence Briefings*, 2015. Prieinama adresu: <<http://ktfnews.com/pope-francis-and-pentecostals-from-rivals-to-allies/>>. [Žiūrėta 2017-01-06].
112. Mayer, H., „Pope Francis and Pentecostals: from Rival to Allies“. *Keep the Faith*, 2015. Prieinama adresu: <<http://ktfnews.com/pope-francis-and-pentecostals-from-rivals-to-allies/>>. [Žiūrėta 2017-01-06].
113. McGrattan, W., „The Future Church“. *Faith Connections*, 2011. Prieinama adresu: <<http://www.faithconnections.ca/blog/2011/02/07/the-future-church>>. [Žiūrėta 2017-01-03].
114. Meyer, P. J., „Brazil: Background and U.S. Relations“. Congressional Reserach Service Report, 2016.
115. Mgba, Ch., W. I. Ukpere, „Religious Resurgence and International Relations Mainstream Theories: The Imperative for Theoretical Rethink and Expansion“. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 4 (14), 2013.
116. Miller, D. E., T. Yamamori, *Global Pentecostalism: the New Face of Christian Social Engagement*. Berklis: University of California Press, 2007.

117. Miller, L., „The Newsweek 50: E. A. Adeboye“. *Newsweek*, 2008. Prieinama adresu: <<http://www.newsweek.com/newsweek-50-e-adeboye-83039>>. [Žiūrėta 2017-01-06].
118. Murphy, B., „Christianity’s second wave?“ *The Seattle Times*, 2006. Prieinama adresu: <<http://community.seattletimes.nwsourc.com/archive/?date=20060326&slug=newmissionaries26>>. [Žiūrėta 2017-03-04].
119. Murphy, T., „Brazilian Evangelical Lawmakers Push Gay Conversion Therapy bill“. *Political Research Associates*, 2013. Prieinama adresu: <<http://www.politicalresearch.org/2013/06/28/brazilian-evangelical-lawmakers-push-gay-conversion-therapy-bill/#sthash.RHep7QSn.dpbs>>. [Žiūrėta 2017-04-07].
120. Musoni, Ph., „African Pentecostalism and Sustainable Development: A Study on the Zimbabwe Assemblies of God Africa, Forward in Faith Church“. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, 2 (10), 2013.
121. Obadare, E., „Pastor Adeboye and the Nigerian State: President Jonathan’s Kneeling Intervention“. *The Nigeria Village Square*, 2010. Prieinama adresu: <<http://www.nigeriavillagesquare.com/articles/pastor-adeboye-and-the-nigeian-state-president-jonathans-kneeling-intervention.html>>. [Žiūrėta 2017-03-01].
122. Obadare, E., „Pentecostal Presidency? The Lagos-Ibadan ‘Theocratic’ Class and the Muslim ‘Other’“. *Review of African Political Economy*, 110, 2006.
123. Odesola, T., „Same-Sex Marriage’ll Wipe Out Humanity-Adeboye“. *The Punch*, 2013. Prieinama adresu: <<http://www.punchng.com/news/same-sex-marriage-ll-wipe-out-humanity-adeboye/>>. [Žiūrėta 2017-04-01].
124. Odunsi, W., „Adeboye prays for Jonathan during his surprise visit to RCCG Camp“. *Daily Post*, 2015. Prieinama adresu: <<http://dailypost.ng/2015/02/07/adeboye-prays-jonathan-surprise-visit-rccg-camp-photo/>>. [Žiūrėta 2016-03-07].
125. Oficialus *World Dove Media* tinklalapis: <<http://www.dovevision.org/#>>. [Žiūrėta 2017-03-04].
126. Oficialus Baltųjų Rūmų tinklalapis: <<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/06/30/remarks-president-obama-and-president-rousseff-brazil-joint-press>>. [Žiūrėta 2017-04-01].
127. Oficialus *Mountain of Fire* bažnyčios tinklalapis: <<http://www.mountainoffire.org/about>>. [Žiūrėta 2017-03-01].
128. Oficialus Nigerian National Petroleum Corporation tinklalapis: <<http://www.nnpcgroup.com/NNPCBusiness/UpstreamVentures/OilProduction.aspx>>. [Žiūrėta 2017-04-01].
129. Oficialus pranašo T. B. Joshua televizijos kanalo *Emmanuel TV* tinklalapis: <<http://emmanuel.tv/about>>. [Žiūrėta 2017-03-06].
130. Oficialus RCCG bažnyčios tinklalapis. Prieinama adresu: <<https://trccg.org/rccg/redemption-camp-largest-city-of-god-on-earth/>>. [Žiūrėta 2017-03-04].
131. Oficialus UKOG bažnyčios tinklalapis. Prieinama adresu: <<http://uckgtt.org/index.php/about-us/>>. [Žiūrėta 2017-04-01].
132. Ogonnaya, J., „Religion and Sustainable Development in Africa: The Case of Nigeria“. *Theology Faculty Research and Publications*, 1, 2012.
133. Ogbu, C., „RCCG to unveil new auditorium with 12million sitting capacity in August“. *The Rainbow*, 2015. Prieinama adresu: <<http://therainbowonline.net/rccg-unveil-new-auditorium-with12-million-sitting-capacity-august/>>. [Žiūrėta 2017-03-04].
134. Ogunnubi, O., U. Okeke-Uzodike, „Can Nigeria be African’s Hegemon?“ *African Security Review*, 25(2), 2016.
135. Ojewale, M. O., *A Call to Prayer for Nigeria*. Lagos: Peace and Salvation Publishers, 1990.
136. Olanrewaju, F., et al., „International Politics of Gay Rights and Nigeria-US Diplomatic Relations“. *European Scientific Journal*, 11(4), 2015.

137. Olukoya, D., „The Power of Violent Faith and Violent Prayer“ (Deliverance of the Feet, Pt. 2), 2014. Prieinama adresu: <<http://www.mountainoffire.org/messages/archives/2014-08-06>>. [Žiūrėta 2017-03-01].
138. Olukoya, D., *101 Weapons of Spiritual Warfare*. The Battle Cry Christian Ministries, 2013.
139. Olukoya, D., *Violent Prayers to Disgrace Stubborn Problems*. The Battle Cry Christian Ministries, 1999.
140. Omaki, A., „The Role of Nigeria in the United Nations“. Pristatyta konferencijoje: „The Training Session for Senior Management Staff of the Office of the Secretary to the Government of the Federation“, Apo-Abuja, Nigerija, 2016 sausio 7d. Prieinama adresu: <<https://savannahcentre.org/the-role-of-nigeria-in-the-united-nations/>>. [Žiūrėta 2017-04-01].
141. Omotoye, R. W., „A Critical Examination of the Activities of Pentecostal Churches in National Development in Nigeria“. *CESNUR*, 2010. Prieinama adresu: <<http://www.cesnur.org/2010/omotoye.htm>>. [Žiūrėta 2017-03-04].
142. Onishi, N., „Nigeria’s Booming Film Industry Redefines African Life“. *The New York Times*, 2016. Prieinama adresu: <https://www.nytimes.com/2016/02/19/world/africa/with-a-boom-before-the-cameras-nigeria-redefines-african-life.html?_r=0>. [Žiūrėta 2017-04-01].
143. Onuf, N., *World of Our Making: Rules and Rule in Social Theory and International Relations*. Kolumbija: University of South Carolina Press, 1989.
144. Oro, A., P. Seman, „Brazilian Pentecostalism Crosses National Borders“. Kn. A. Corten, R. Marshall-Fratani, (sud.), *Between Babel and Pentecost: Transnational Pentecostalism in Africa and Latin America*. Londonas: Hurst&Company, 2001.
145. Oualalou, L., „Dramatic Religious Shift in Brazil as Evangelicals Are Rapidly Overtaking Catholics“. *Le Monde Diplomatique*, 2014. Prieinama adresu: <<http://www.alternet.org/belief/dramatic-religious-shift-brazil-evangelicals-are-rapidly-overtaking-catholics>>. [Žiūrėta 2017-04-11].
146. Owoeye, S. A., „Healing in some Pentecostal Churches in South Western Nigeria“. *European Scientific Journal*, 8(30), 2012.
147. Owoeye, S. A., „Marriage in the Deeper Life Bible Church“. *Asia Journal of Theology*, 22 (2) 2008.
148. Pearce, T., „The Changing Face of Christianity“. *Christian-Witness Ministries*, 2002. Prieinama adresu: <<http://www.deceptioninthechurch.com/changingface.html>>. [Žiūrėta 2017-01-04].
149. Pereira Vieira da Costa Garcia, P., „’It is time to rise’: Pentecostal Politics in Democratic Brazil“. Magistro darbas, University of California, 2014.
150. Philpott, D., „The Challenge of September 11 to Secularism in International Relations“. *World Politics*, 55(1), 2002.
151. Philpott, D., „The Religious Roots of International Relations Theory“. Kn. *Religion and International Relations: A Primer for Research*, 2013.
152. Phiri, I. A., „President Frederick J. T. Chiluba of Zambia: The Christian Nation and Democracy“. *Journal of Religion in Africa*, 33(4), 2003.
153. Popiežiaus Pijaus XI enciklika „Mortalium Animos“, 1928. Oficialus Vatikano tinklalapis. Prieinama adresu: <http://w2.vatican.va/content/pius-xi/en/encyclicals/documents/hf_p-xi_enc_19280106_mortalium-animos.html>. [Žiūrėta 2017-03-04].
154. Popoola, T., „Daddy Adeboye at 75: See the prominent politicians that have met with the man of God“. *NAIJ*, 2017. Prieinama adresu: <<https://www.naij.com/1091378-daddy-adeboye-75-see-prominent-politicians-met-man-god.html>>. [Žiūrėta 2017-04-06].
155. Prada, P., „As Brazil veers right, evangelical bishop elected Rio mayor“. Prieinama adresu: <http://www.reuters.com/article/us-brazil-election-idUSKBN12U0UZ?feedType=RSS&feedName=topNews&utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+reuters%2FtopNews+%28News+%2F+US+%2F+Top+News%29&utm_content=Google+International>. [Žiūrėta 2017-04-15].

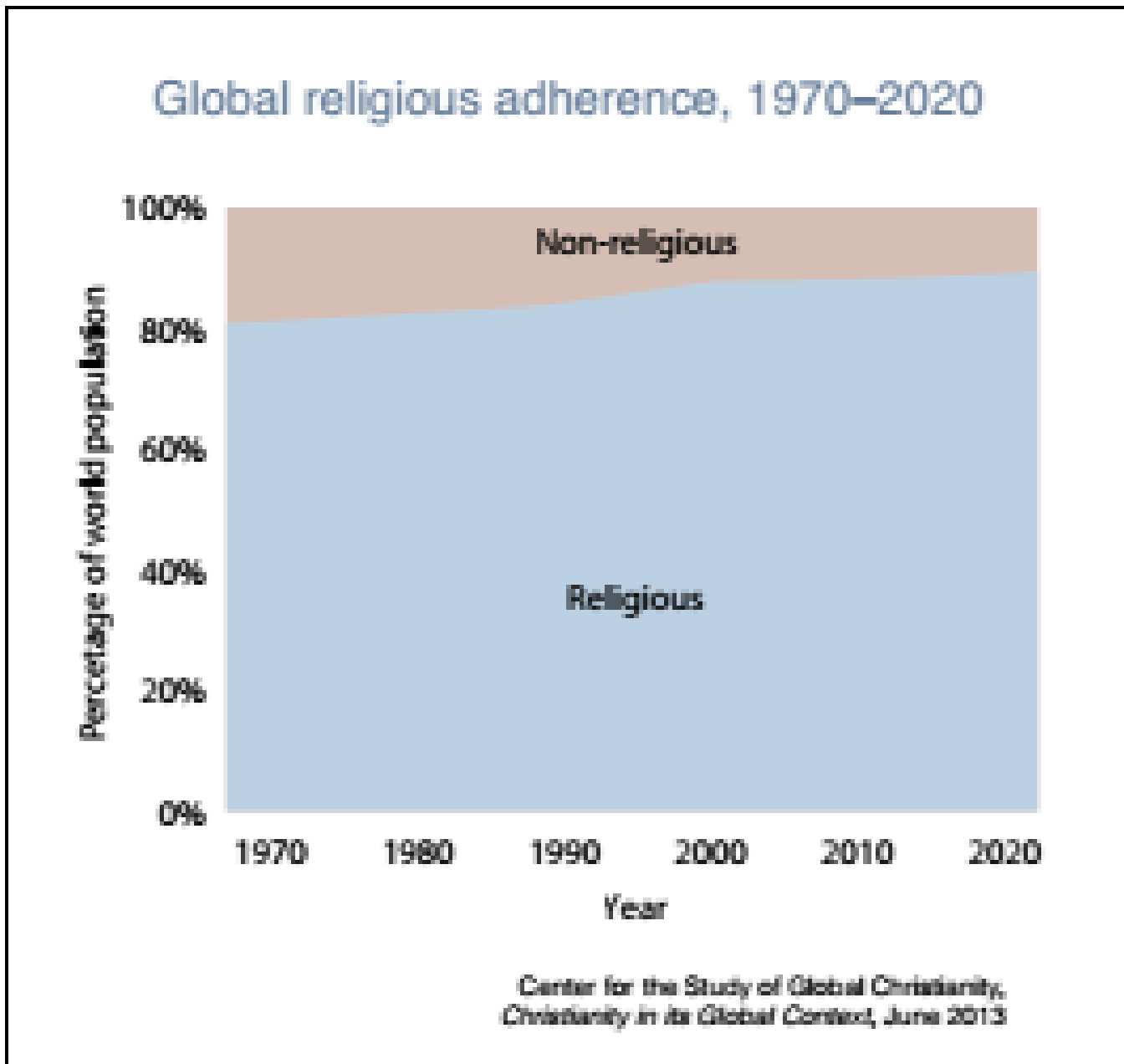
156. Prada, P., „White male cabinet raises fears of backsliding in diverse Brazil“. *Reuters*, 2016. Prieinama adresu: <<http://www.reuters.com/article/us-brazil-politics-diversity-idUSKCN0Y71KH>>. [Žiūrėta 2017-04-15].
157. Probst, P., G. Spittler, (sud.), *Resistance and Expansion: Explorations of Local Vitality in Africa*. Münster: LIT Verlag, 2006.
158. Queiroz, J., „Pentecostal with History of Hate Speech Selected as President of Brazil’s Human Rights Body“. *USC*, 2013. Prieinama adresu: <<http://religiondispatches.org/pentecostal-with-history-of-hate-speech-selected-as-president-of-brazils-human-rights-body/>>. [Žiūrėta 2017-04-07].
159. Quince, A., „Pope Francis and the Rise of Christianity in the global South“. *ABC News*, 2013. Prieinama adresu: <<http://www.abc.net.au/radionational/programs/rearvision/pope-francis-and-the-rise-of-global-christianity/5179766>>. [Žiūrėta 2017-01-04].
160. Rausch, Th. P., „Catholics and Pentecostals: Troubled History, New Initiatives“. *Theological Studies*, 71, 2010.
161. Rial, C., „Banal Religiosity: Brazilian Athletes as New Missionaries of the neo-Pentecostal Diaspora“. *Vibrant: Virtual Brazilian Anthropology*, 9(2), 2012.
162. Robeck, C. M., „The Current Status of Global Pentecostalism: A Brief Overview“. Pranešimas konferencijoje: „Global Christianity Forum Committee Meeting“. Istanbulas, 2011 sausis. Prieinama adresu: <http://www.globalchristianforum.org/literature/132879/Istanbul_2011_-_Cecil_M_Robeck_-_Current_status_of_Global_Pentecostalism>. [Žiūrėta 2017-01-07].
163. Romero, S., „New President of Brazil, Michel Temer, Signals More Conservative Shift“. *The New York Times*, 2016. Prieinama adresu: <<https://www.nytimes.com/2016/05/13/world/americas/michel-temer-brazils-interim-president-may-herald-shift-to-the-right.html>>. [Žiūrėta 2017-04-15].
164. Santos, F., J. Canello, „Brazilian Congress, 2014 Elections and Governability Challenges“. *Brazilian Political Science Review*, 9(1), 2015.
165. Schirm, S. A., „Leaders in Need of Followers: Emerging Powers in Global Governance“. Kn. E. Fels et al., (sud.), *Power in the 21st Century*. Berlynas: Springer, 2012.
166. Schmitt, C., *Politinė teologija. Politinė teologija II*. Vilnius: Versus aureus, 2014.
167. Schmitt, C., *Roman Catholicism and Political Form*. Westport: Greenwood Press, 1996.
168. Schmitt, C., *The Concept of the Political*. Čikaga: University of Chicago Press, 2007.
169. Schmitt, C., *The Crisis of Parliamentary Democracy*. Masačiūsetsas: MIT Press, 1988.
170. Schouten, L., „What Brazil’s impeachment process says about its Christian faiths“. *The Christian Science Monitor*, 2016. Prieinama adresu: <<http://www.csmonitor.com/World/Global-News/2016/0423/What-Brazil-s-impeachment-process-says-about-its-Christian-faiths>>. [Žiūrėta 2017-04-07].
171. Scully, W. L., „The Brandt Commission: Deluding the Third World“. *Report No. 182*, 1982. *The Heritage Foundation*, Vašingtonas. Prieinama adresu: <http://s3.amazonaws.com/thf_media/1982/pdf/bg182.pdf>. [Žiūrėta 2017-05-01].
172. Shah, T. S., „Introduction: Religion and World Affairs: Blurring the Boundaries“. Kn. T. S. Shah, A. Stepan et al., (sud.), *Rethinking Religion and World Affairs*. Oksfordas: Oxford University Press, 2012.
173. Shaull, R., W. Cesar, *Pentecostalism and the Future of the Christian Churches-Promises, Limitations, Challenges*. Mičiganas: Eerdmans, 2000.
174. Sims, S., „Brazil’s New President Michel Temer Fills Cabinet with Only White Men“. *Forbes*, 2016. Prieinama adresu: <<https://www.forbes.com/sites/shannonsims/2016/05/12/brazils-new-president-michel-temer-fills-cabinet-with-only-men/#4556f95d582c>>. [Žiūrėta 2017-04-15].
175. Smith, B. H., *Religious Politics in Latin America: Pentecostal vs. Catholic*. Notre Dame: Notre Dame Universitetas, 1998.
176. St. Augustine, *The City of God*. Niujorkas: The Modern Library, 1994.

177. Stark, R., „Secularization, R.I.P.”. *Sociology of Religion*, 60 (3), 1999.
178. Straub, J. P., „The Pentecostalization of Global Christianity and the Challenge for Cessationism”. *Detroit Baptist Seminary Journal*, 21, 2016.
179. Taiwo, R., „Discursive Practises in Nigerian Pentecostal Christian Songs”. *California Linguistic Notes*, 33(2), 2008.
180. Thomas, S. M., „A Globalized God: Religion’s Growing Influence in International Politics.” *Foreign Affairs*, 89 (6), 2010.
181. Thomas, S. M., *The Global Resurgence of Religion and the Transformation of International Relations*. Niuorkas: Palgrave Macmillan, 2005.
182. Troy, J., „Faith-Based Diplomacy under Examination”. *The Hague Journal of Diplomacy*, 3, 2008.
183. Udelhoven, B., „The Changing Face of Christianity in Zambia: New Churches of Bauleni Compound”. *FENZA*, 2010.
184. UNEP, „Environment, Religion and Culture in the Context of the 2030 Agenda for sustainable Development”. Nairobi: UNEP, 2015.
185. UNICEF, „What Religious Leaders can do about HIV/AIDS”. Niuorkas: UNICEF, 2003.
186. Osborne, D., „Brazil’s interim leader, Michel Temer, brushes off complaints about 'country club' cabinet”. *Independent*, 2016. Prieinama adresu: <<http://www.independent.co.uk/news/world/americas/brazils-interim-leader-michel-temer-brushes-off-complaints-about-country-club-cabinet-a7040421.html>>. [Žiūrėta 2017-04-15].
187. Van Der Haak, B., R. Vijgen, „Project: Atlas of Pentecostalism”. Pulitzer Center, 2013. Prieinama adresu: <<http://pulitzercenter.org/projects/africa-nigeria-pentecostal-christians-holy-spirit-global-religion-iconography-cartography-data-visualization>>. [Žiūrėta 2017-03-04].
188. Van Dusen, H., „Caribbean Holiday”. *Christian Century*, 72, 1955.
189. Van Dusen, H., „The Third Force in Christendom”. *Life*, 44, 1958.
190. Van Lindert, R., L. Van Troost, (sud.), „Shifting Power and Human Rights Diplomacy: Brazil”. *The Strategic Studies Project*, Amnesty International Netherlands, 2014.
191. Vennari, J., „Pope Francis, Pentecostals and Interreligious Action”. *Catholic Family News*, 2013. Prieinama adresu: <<http://www.cfnews.org/page88/files/a66a02dd472db2aa376bfd82c0b22724-109.html>>. [Žiūrėta 2017-01-04].
192. Verdeja, E., „International Political Theology”. Kn. *Religion and International Relations: A Primer for Research*, 2013.
193. Video įrašas prieinamas adresu: <<https://www.youtube.com/watch?v=xZcPJY1DHc0>>. [Žiūrėta 2017-04-15].
194. Vijgen, R., „Pentecostalism: Massive Global Growth Under the Radar”. *Pulitzer Center*, 2015. Prieinama adresu: <<http://pulitzercenter.org/reporting/pentecostalism-massive-global-growth-under-radar>>. [Žiūrėta 2017-03-16].
195. Vlas, N., S. Sav, „Pentecostalism and Politics. Global and European Perspectives”. *Journal for the Study of Religions and Ideologies*, 13 (37), 2014.
196. Walsh, V. M., *A Key to Charismatic Renewal in the Catholic Church*. David Publications, 1974.
197. Watts, J., „Brazil’s interim government wastes no time erasing Workers’ party influence”. *The Guardian*, 2016. Prieinama adresu: <<https://www.theguardian.com/world/2016/may/20/brazil-rightwing-government-michel-temer>>. [Žiūrėta 2017-04-15].
198. Watts, J., „Brazils’s evangelics become a political force to be reckoned with”. *The Guardian*, 2014. Prieinama adresu: <<https://www.theguardian.com/world/2014/oct/01/brazil-evangelicals-politics-presidential-election>>. [Žiūrėta 2017-04-07].
199. Watts, J., „Head of Brazil’s equality body accused of homophobia and racism”. *The Gardian*, 2013. Prieinama adresu: <<https://www.theguardian.com/world/2013/apr/05/brazil-equality-body-homophobia-racism>>.

200. Withnall, A., „Pope Francis declares evolution and Big Bang theory are real and God is not ‘a magician with a magic wand’“. *Independent*, 2014. Prieinama adresu: <<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/pope-francis-declares-evolution-and-big-bang-theory-are-right-and-god-isnt-a-magician-with-a-magic-9822514.html>>. [Žiūrėta 2017-04-23].
201. World Economic Forum, „The Role of Faith in Systemic Global Challenges“. Ženeva: World Economic Forum, 2016.
202. Yihua, X., „Religion and International Relations in the Age of Globalization“. *Journal of Middle Eastern and Islamic Studies (in Asia)*, 6 (4), 2012.
203. Yilmaz, „Political Theory, Political Theology, or Political Metaphysics? And How to Supersede It?“ Prieinama adresu: <[https://www.sh.se/p3/ext/res.nsf/vRes/inst+f+historia+och+samtidsstudier+engelsk+yilmazpoliticaltheology+andhowtosupersedeit+pdf/\\$File/YilmazPoliticalTheologyAndHowToSupersedeIt.pdf](https://www.sh.se/p3/ext/res.nsf/vRes/inst+f+historia+och+samtidsstudier+engelsk+yilmazpoliticaltheology+andhowtosupersedeit+pdf/$File/YilmazPoliticalTheologyAndHowToSupersedeIt.pdf)>. [Žiūrėta 2017-03-07].
204. Zehfuss, M., „Constructivism in International Relations: Wendt, Onuf, and Kratochwil“. Kn. K. Fierke, K. E. Jorgenson, (sud.), *Constructing international relations: the next generation*. Niujorkas: M.E. Sharpe, 2001.
205. Zibechi, R., „Pentecostalism and South America’s Social Movements“. *Upside Down World*, 2008. Prieinama adresu: <<http://upsidedownworld.org/archives/international/pentecostalism-and-south-americas-social-movements/>>. [Žiūrėta 2017-04-07].
206. Zipple, J., „Global Catholicism: The Church is Changing, But Not How We Might Think“. *The Jesuit Post*, 2014. Prieinama adresu: <<https://thejesuitpost.org/2014/02/global-catholicism-the-church-is-changing-but-not-how-we-might-think/>>. [Žiūrėta 2017-01-04].
207. Zylstra, S. E., „Pope Francis Apologizes for Pentecostal Persecution, but Italy’s Evangelicals Remain Wary“. *Christianity Today*, 2014. Prieinama adresu: <<http://www.christianitytoday.com/gleanings/2014/july/pope-francis-apologizes-for-pentecostal-persecution-italy.html>>. [Žiūrėta 2017-01-04].

PRIEDAI

1pav. Pasaulinis (ne)priklausymas religijai, 1970-2020.²⁴⁹ 2013m. duomenys.

²⁴⁹ Center for the Study of Global Christianity, „Christianity in its Global Context, 1970–2020 Society, Religion, and Mission“. *Report*, Masačiūsetsas: Center for the Study of Global Christianity, 2013, 12.

2pav. *Pagrindinės pasaulio religijos, 1970-2020. 2013m. duomenys.*²⁵⁰

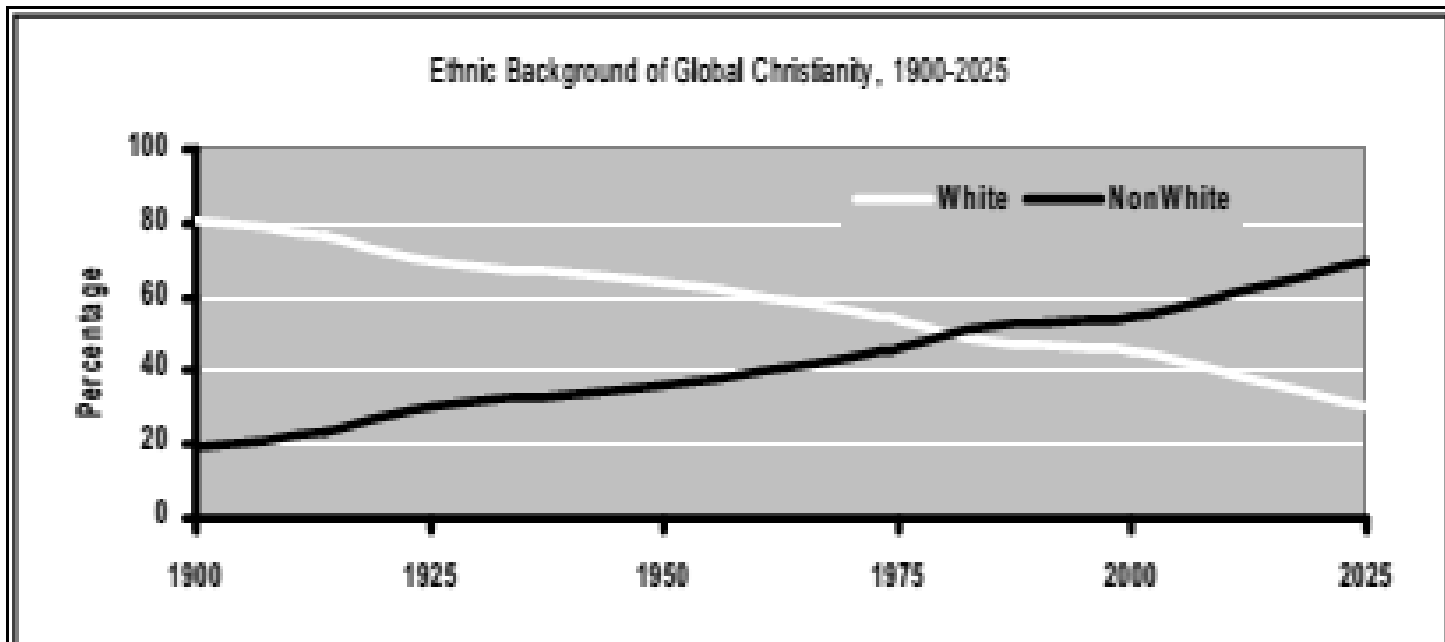
Major world religions, 1970–2020								
Religion	1970		2010		2020		Rate* 1970–2020	Rate* 2010–20
	Adherents	%	Adherents	%	Adherents	%		
Christians	1,228,609,000	33.2	2,262,586,000	32.8	2,550,714,000	33.3	1.47	1.21
Muslims	577,228,000	15.6	1,552,330,000	22.5	1,827,063,000	23.9	2.33	1.64
Hindus	463,216,000	12.5	948,950,000	13.8	1,069,971,000	14.0	1.69	1.21
Agnostics	542,632,000	14.7	676,535,000	9.8	677,676,000	8.9	0.45	0.02
Buddhists	235,094,000	6.4	494,894,000	7.2	540,204,000	7.1	1.68	0.88
Chinese folk-religionists	227,822,000	6.2	434,576,000	6.3	435,458,000	5.7	1.30	0.02
Ethnoreligionists	169,276,000	4.6	242,516,000	3.5	262,010,000	3.4	0.88	0.78
Atheists	165,506,000	4.5	136,582,000	2.0	136,685,000	1.8	-0.38	0.01
New religionists	39,382,000	1.1	63,005,000	0.9	64,463,000	0.8	0.99	0.23
Sikhs	10,678,000	0.3	24,056,000	0.4	27,508,000	0.4	1.91	1.35
Spiritists	4,658,000	0.1	13,703,000	0.2	14,845,000	0.2	2.35	0.80
Jews	15,009,000	0.4	13,954,000	0.2	14,763,000	0.2	-0.03	0.56
Daoists	1,734,000	0.1	8,429,000	0.1	9,068,000	0.1	3.36	0.73
Baha'is	2,657,000	0.1	7,305,000	0.1	8,610,000	0.1	2.38	1.66
Confucianists	5,759,000	0.2	8,131,000	0.1	8,382,000	0.1	0.75	0.30
Jains	2,629,000	0.1	5,378,000	0.1	6,131,000	0.1	1.71	1.32
Shintoists	4,175,000	0.1	2,761,000	0.0	2,787,000	0.0	-0.81	0.09
Zoroastrians	125,000	0.0	197,000	0.0	192,000	0.0	0.87	-0.09
Total population	3,696,189,000	100.0	6,895,889,000	100.0	7,656,531,000	100.0	1.47	1.05

*Rate = average annual growth rate, percent per year indicated

Center for the Study of Global Christianity, *Christianity in its Global Context*, June 2013

²⁵⁰ Center for the Study of Global Christianity, „Christianity in its Global Context, 1970–2020 Society, Religion, and Mission“. *Report*, Masačiūsetsas: Center for the Study of Global Christianity, 2013, 13.

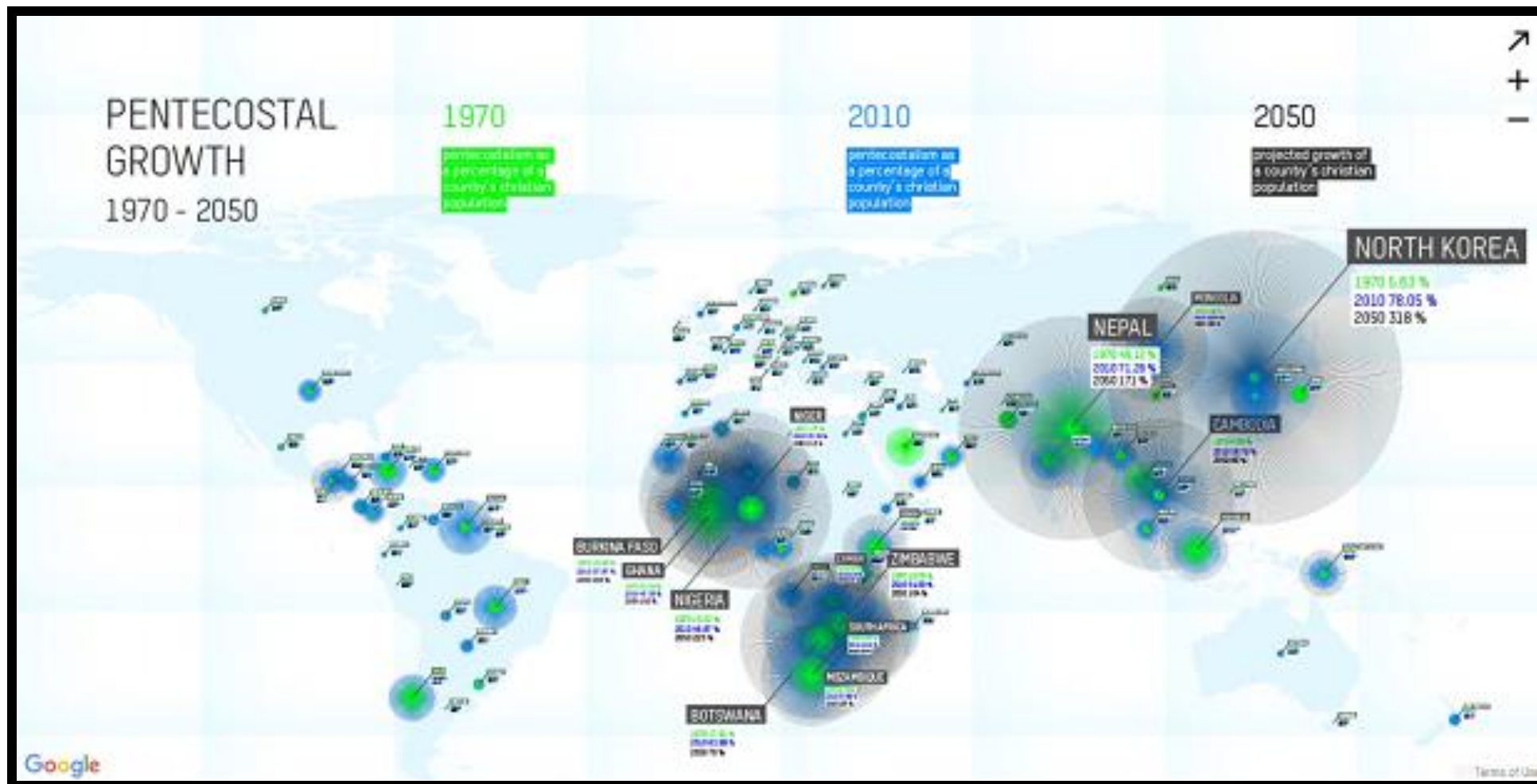
3pav. Globalios krikščionybės pasiskirstymas pagal etniškumą, 1900-2025.²⁵¹

²⁵¹ Center for the Study of Global Christianity, „Looking Forward: an Overview of World Evangelization, 2005-2025”. Speciali ataskaita, pristatyta konferencijoje: „Lausanne 2004 Forum on World Evangelization”. Center for the Study of Global Christianity, 2004, 8.

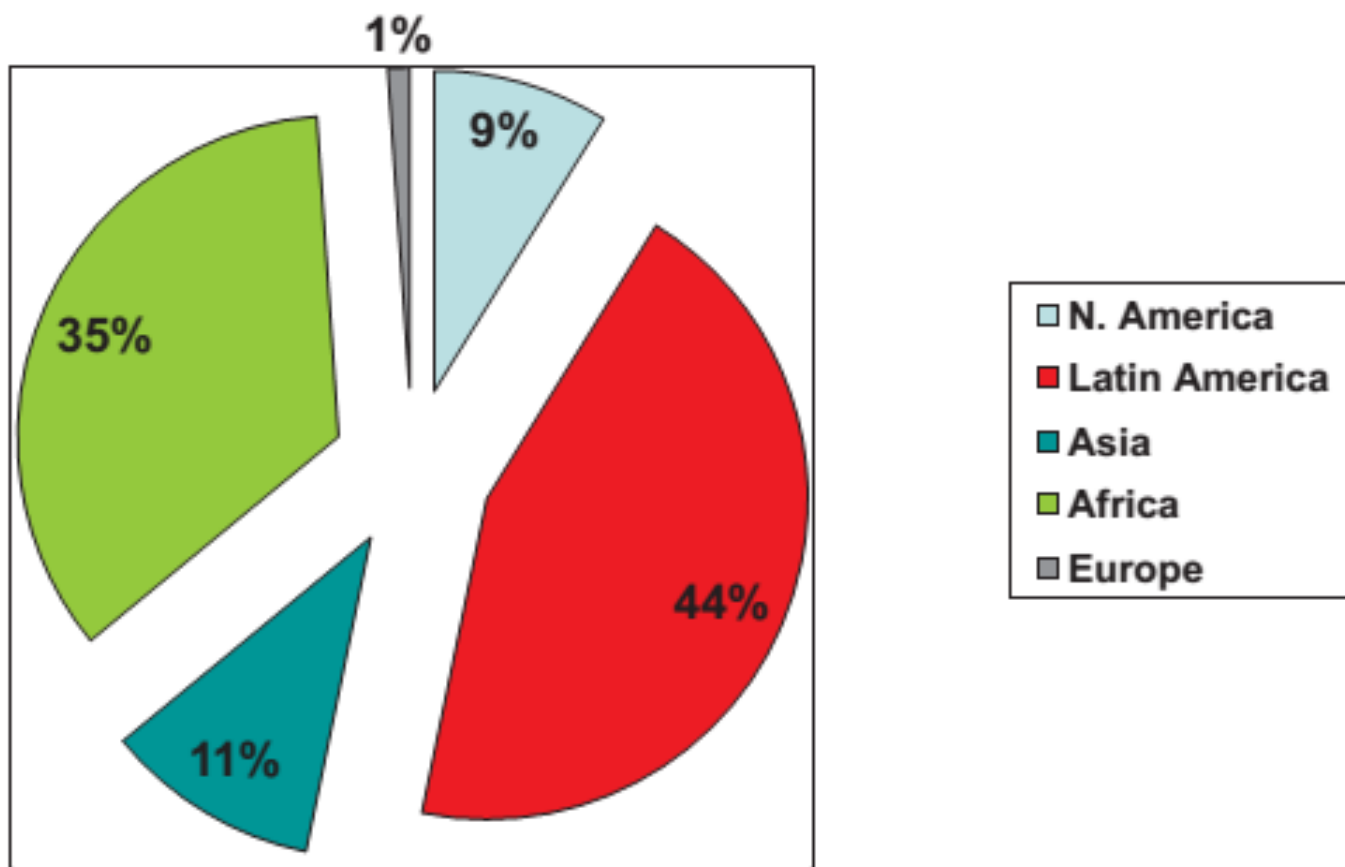

4pav. Sekmininkų bažnyčių augimas (1970-2050) ir pasaulinis pasiskirstymas²⁵²

²⁵² „Atlas of Pentecostalism“. Prieinama adresu: <<http://www.atlasofpentecostalism.net/>>. [Žiūrėta 2017-03-04].

5pav. Sekmininkų bažnyčių regioninis pasiskirstymas²⁵³

²⁵³ B. Arenari, „Pentecostalism as Religion of Periphery: an Analysis of Brazilian Case“. Daktaro disertacija, Humboldto Universitetas, Berlynas, 2013, 82.

6pav. Sekmininkų bažnyčios RCCG kunigas Adeboye laimina ir meldžiasi už prieš jį priklaupusį Nigerijos prezidentą Jonathan Goodluck, 2015.²⁵⁴

²⁵⁴ Nuotrauka pateikta straipsnyje: W. Odunsi, „Adeboye prays for Jonathan during his surprise visit to RCCG Camp“. *Daily Post*, 2015. Prieinama adresu: <<http://dailypost.ng/2015/02/07/adeboye-prays-jonathan-surprise-visit-rccg-camp-photo/>>. [Žiūrėta 2016-03-07].

SUMMARY

The Second - Pentecostal - Reformation: *Pentecostalization* of Politics and New, *Theologico - Political*, Era in the Global South

Today's world is characterized by fundamental economic and geopolitical power shifts away from the West towards the Global South. Rising powers from the Southern hemisphere are pressing for a greater voice in the international system and introducing norms and practices that are reshaping the existing global institutions. The countries from the Global North have to adjust to such global rebalancing and more active role of developing countries in the global policy – making. However, there are other significant changes taking place in parallel with the power center shifting South. Contrary to the secularization thesis and premises of the stages of modernization process that are universally accepted in the West, religion is, in fact, on the global rise. While religion is in decline in the West, the world is becoming more religious, not less. The religious landscape is particularly changing for the Christianity.

Christianity as a whole is both growing and mutating in an unanticipated ways. The center of gravity of Christianity is moving towards the Global South. There are already huge and still growing Christian populations that are very distinct from the traditional Western perception of Christian believers. Pentecostalism is, in fact, the second – largest Christian segment in the world after Catholicism and is regarded as the one of the biggest, fastest-growing and most successful religious movements today. In the course of just a few decades, Pentecostals have moved from the periphery to the center in African and Latin American countries. The current global tendencies show that the importance and role of religion in international politics cannot be ignored. The international community and various leaders of the global institutions have repeatedly recognized the positive potential of religious beliefs and faith leaders in contributing to solving significant global problems. However, Pentecostal churches are changing the face of Christianity and moving it towards super – naturalism and rigid moral conservatism. Taking all these significant and intertwined global trends into consideration, it is urgently necessary to seriously explore the relationship between Pentecostal churches and secular politics in the Global South and its implications to the world affairs. The aim of this paper is to analyze the involvement of Pentecostal theology and religious practices into the political sphere of theoretically secular states, arguing that Pentecostals are actually (re)constructing the politics on theological grounds. Such *pentecostalization* of politics implicates a new, *theologico – political*, era in the Global South, which leads to the increasing tension between liberal West and rigidly conservative South.

The first part of paper focuses on exploring the dominance of secularization thesis – the view that as world modernizes, religion will eventually disappear from the history – in contemporary political science, including international relations discipline. Due to the fact, that IR has been a field regarded by definition as *par excellence* secular, the main theories fail to incorporate religious beliefs into research and seriously take their importance into account. Therefore, this paper employs the political theology perspective, introduced by C. Schmitt, which allows to recognize the religious roots of politics and reflect the theological basis of political authority. Political theology concept is also combined with an innovative V. Kubáľková's idea of *international political theology* that provides practical guidance for an empirical analysis to be implemented. Such a combination is both the conceptual framework and methodological tool to investigate Pentecostal theology and religious practices in the Global South and their involvement in politics. In the second part of the paper the Pentecostal theological discourse and religious practices in two biggest and most influential countries from two different continents of the Global South - Nigeria and Brazil - are thoroughly analyzed.

The research has revealed the intensive domination of Pentecostal theology in the public discourse. The theological narrative is characterized by extremely militaristic metaphors, aggressive, homophobic and even discriminatory rhetoric. Pentecostal theology not only passively reflects the social reality in the light of literal understanding of the Bible, but also has the performative power. Pentecostal pastors are able to mobilize extremely impressive numbers of followers who believe to be involved in the global spiritual warfare. This theological narrative not only encourage believers to actively engage in politics, but also legitimizes the direct participation of Pentecostal pastors in states' affairs. The domination and influence of Pentecostal pastors in the Global South demonstrate the crisis of modern secular political authority, which requires the religious – pentecostal – condition for its legitimacy. *Pentecostalization* of secular politics leads to strongly conservative and even discriminatory political decisions in the Global South, which are legitimized by the biblical authority. The cultural gap between the liberal North and rigidly conservative South is increasing. The issue of protection of human rights in general, and - of the homosexuals in particular, is going be one of the fundamentally dividing lines.